

KABEL-E

KÜLTÜR SANAT E- DERGİ

SAYI 6 / ARALIK 2025

Benim içimde bir kadın,
başka kadınların anısını taşıyor.

Didem Madak

YAŞAMI DOĞURAN SANAT

WWW.KİBELEKULTURSANAT.COM.TR

Kibele Kùltür Sanat E-Dergi

Aralık 2025– 6. Sayı

Kibele Kùltür, Sanat Dergisi

Yayın Ekibi

İmtiyaz Sahibi

Kibele Kùltür Sanat Yayıncılık Ltd. Şti.

Yazı İşleri Müdürü

Hatice DÖKMEN

Genel Yayın Yönetmeni

Metin TURAN

Genel Koordinatör

Vedat AKDAMAR

Yayın Koordinatörlüğü

Çağdaş Cengiz KADIKIRAN, Ertuğrul BİRİNCİ

Matbu Dergi Yayın Yönetmeni

Behiç ERDAĞI

E Dergi Yayın Yönetmeni

Didem ALKAN

Site ve Mail Yönetim

Canel IŞIK, İrem ALKUŞ

Sosyal Medya Yönetim

Tuba BELENAY

Sosyal Medya İçerik Yöneticisi

Binnaz Deniz YILDIZ

Editörler

Aksu ÜNAL, Bahar UMURTAK, Beyza ŞANS ATILKAN, Binnaz Deniz YILDIZ, Canel IŞIK, Çağdaş Cengiz

KADIKIRAN, Fatma Rana ARIBAŞ, İrem ALKUŞ, Gülnar KANDEYER, Neslihan BAĞLAÇ, Nezaket SÜMER Genel Tasarım

Canel IŞIK, Ertuğrul BİRİNCİ, İrem ALKUŞ, Tuba BELENAY

Ankara Bölge Temsilcilikleri

Fatoş BİRİNCİ, Çağdaş Cengiz KADIKIRAN

Hosting / SEO / SEM / FEM ve Güncelleme

Fedora Bilişim Teknolojileri İnternet Danışmanlık Hizmetleri Basım Yayın Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

www.fedora.com.tr

Mali Müşavirlik Hizmetleri ve Muhasebe

Mirror Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ltd. Şti. www.mirrorsmmm.com

Marka ve Patent Danışmanlık

Açılım Marka Patent ve Danışmanlık Hizmetleri Ltd. Şti. www.acilimpatent.com

“Yazıların sorumluluğu yazarına aittir.”

Bizlere Ulaşın

kibelekultursanat

K İ B E L E Resmi Mail adresi: info@kibelekultursanat.com.tr

Kitap Çalışmalarınızı göndermek için: kitap@kibelekultursanat.com.tr

Kibele Dergi Dosyalarınızı göndermek için: dosya@kibelekultursanat.com.tr

Reklam vermek için telefon numaramız +90 (216) 606 23 81 ve +90 (553) 423 00 17

WhatsApp İletişim +90 (216) 606 23 81

Web Sayfası: www.kibelekultursanat.com.tr

Yıllık Abonelik 1000 TL / PTT Kargo ile ücretsiz

Abonelik Hesap Adı / IBAN No: KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK / TR 92 0004 6000 2088 8000 5890 87

KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ

Acıbadem Mahallesi Sarayardı Caddesi No:34/1 İç Kapı No: 26 Kadıköy/ İSTANBUL Tel: +90 (216) 606 23 81 / +90 (553) 423 00 17

KADIKÖY V.D. : 5620988928 / Tic. Sic. No: 1080027 / Mersis No: 0562098892800001

2025

İçindekiler

04

Sessizliğin
İçindeki Kaos

ARAŞTIRMA

13

Şifalılık
Eklenmiş
ÖYKÜ

22

Evvah Mısırlı

Yarışması

YARIŞMASI

57

DENEME
YARIŞMASI

YAŞAMI DOĞURAN SANAT

Düşlerin Bıçağı – Serhan Pakdemir	8
İç İçe Geçmiş Daireler –Sibel Karaca	9
Ataerkil Düzendeki Kalıpları Kıran Kadınlar ya da Cadılar – Edanur Turcan	11
Kristaller Şehri – Dilara Pınar Arıç	13
Yitim – Melek Göztepe	14
Azat Kâğıdı – İclal Doğan	15
Yaz Yağmuru – Derya Tanrıverdi	17
Gece Açan Çiçekler Kitabı Yorumu – Fatoş Birinci	18
Bu Topraklardan – Ali Gürler	21
Gölgesiyle Yüzleşen İnsan – Zümrüd-ü Sabah	22
Sessizliğin İçindeki Kadın; Tomris Uyar – Tuğçe Yerdelen	23

EYVAH MİSAFİR GELİYOR YARIŞMASI

Eyvah Misafir Geliyor! – Elif Kahriman	26
Kadın ve Kadın – İclal Doğan	28
Şahika Teyze, Almanya! – Sultan Gizem Koçak	31

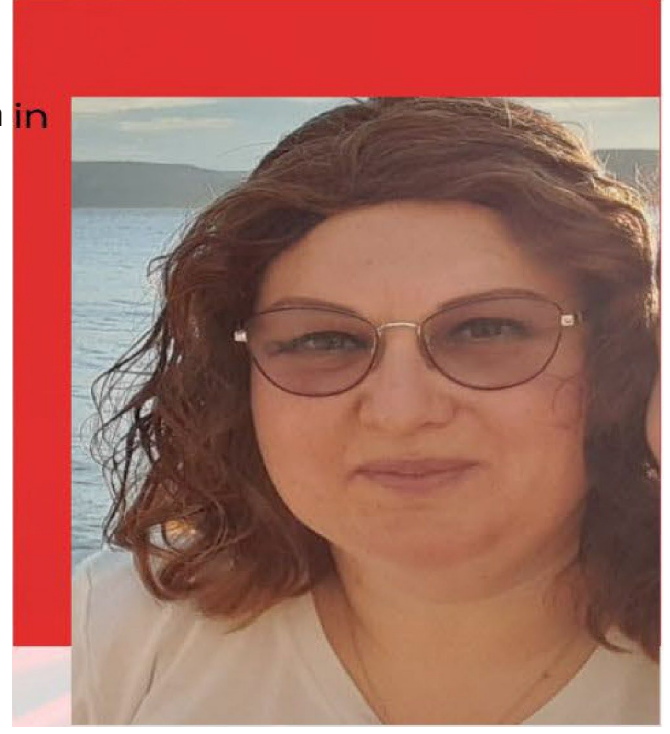
Venüs'ün Yitimi – Helen Vaughan	33
Zeytin Ağacı – Çilem Kılıç	34
En Zor Geçit: Ben – Fadime Kiremit	36
Agamemnon'un Maskesi ve Kırık Aynalar – Çiğdem Bilgin	38
Figüran – Selcen Gezin	39
Aşkın Rıhtımında – Mehmet Aluç	40
En Sevdığım Pastam – Neslihan Bağlaç	41
Hayalsiz – Hakan Tuna	42
Marika, Sen Mi geldin –Ayşen Göreleli	45
Levhalar – Esra Sönmez	48
Yönü Kayıp Pusula – Berfin Yoldaş	49
Anıların Sesi ve Kokusu – Pelda Demir Öztürk	50
Sessiz Bir Aşkın Hikayesi: Bülent ve Rahşan Ecevit – İclal Doğan	51
Bal Gibi – Ersin Sarak	54
Gülbahar Hanım – İrem Alkuş	56

EDEBİYAT NEDİR? DENEME YARIŞMASI

Edebiyat Nedir – Kazım Aldoğan	58
Edebiyat Nedir – İpek Demirel	59
Edebiyat Nedir – Ayfer Kayaaltı	60

Karanlığa Masal – Yunus Karakoyun	61	
Manzaranın Anlamı – Canan Tümen	62	
Dejavu – Binnaz Deniz Yıldız	63	
Uzun Hikâye Kısa Şiir – Su Sesim Şahin	64	
Pehlevi'nin Aşkları – Çağdaş Cengiz Kadıkıran	65	
Pijama Partisi – Elif Kahriman	69	
Osman Koyun İle Söyleşi – Betül Fırat	73	
Kendi İle Buluşmaya Çalışan Kadın – İlknur Öztulum	76	
Yarım Asırlık Bekleyiş – Sultan Gizem Koçak	77	
GECEYE BİR ŞİİR BIRAK YARIŞMASI		
Baharın Ilık Dili – Mehmet Şirin Aydemir	80	
Silaj Kokulu Köyüm – Oya Gönen	81	
Babam – Sibel Karagöz	84	
Madonna-Fahişe Kompleksi – Edanur Turcan		85
Per Peterson'dan Zamanı Tersine Akıtan Bir Roman – Neslihan Bağlaç	87	
Umut – Taner Oralalp	88	
Kül – Bolkar	90	
Yol ve Araf – Fatma Karakaş	91	
Düşlerde Sevmek – Göksun Özçelik	93	
Garağa – Cemre Çetin	94	
Taşa İşlenen Hüzün Poetikası – Seyit Berker Aydoğan	95	
Zeki, Akıllı Olmanız Yetmeyebilir – Mir Murat Demir	97	
Usta Kao – Ali Tuna	98	
Saçlarında Gülüşleri – Hüseyin Alan	100	
Hastalıklı Aşk – Ebruh Yılmaz	101	
Nazım Hikmet ve Zamanın Ötesindeki Aşklar – Melek Sude Şahin	103	
GECEYE BİR SÖZ BIRAK		105
Modern Sanatın Anlamı – Hasan Ali Çölük		109
Çorap – Senem Özkan	110	

Kış hâlâ üstümüze keskin bir suskunluk örtüsü örtmemişken, kelimelerin de tıpkı mevsimler gibi dönüşebildiğini hatırlatmak isteriz. Sizleri, ezeli bir ismin gölgesinde ama bir o kadar da aydınlığında yürümeye davet ediyoruz. Mitlerde ilk kadın olarak geçen Lilith, itaat etmeyi reddettiği için cennetten kovulan, kendi yolunu kendi çizen bir figürken günümüzde tüm kadınların gücünü simgeleyen bir karaktere dönüşmüştür. Erkek egemen anlatının dışında duran, yalnızlığı göze alan ama özgürlüğünden asla vazgeçmeyen her kadının sesi olmuştur. Ve belki de bugün hâlâ birçok kadının iç sesinde fısıldayan o ilk yankı onun sesidir.

Editör'den

Virginia Woolf şöyle yazar; "Kadının yazabilmesi için paraya ve kendine ait bir odaya ihtiyacı vardır." O oda, yalnızca bir fiziksel alan değil, aynı zamanda zihinsel bir özgürlük alanıdır. Kadının kendi odasını kurduğu, duvarlarını kendi ördüğü ve o duvarlar arasında korkmadan hayal kurduğu bir dünyayı düşleyelim. Kadın yazarı, şairi, düşünürü, ressamı; yani anlatacak sözü olan, yaratma gücünü içinde taşıyan her kadını selamlayalım. Çünkü biliyoruz ki, kadın yazdıkça, anlattıkça, direndikçe, yalnızca kendini değil, tüm bir dünyayı dönüştürebilir. Kadınların özgürlüğünü tehdit değil, onur sayan; eşitliği bir lütuf değil, insan olmanın şartı bilen erkek dostlarımıza da teşekkür ederiz.

Kurtlarla Koşan Kadınlar yazarı Clarissa Pinkola Estes diyor ki; "Yaralı kadın kurt olabilir ama kendi sesini bulduğunda bir orman kadar güçlüdür." Biz de o ormanı birlikte kuralım istiyoruz. Kibele'nin sayfalarında her kadının sesi yankılsın diye; kimi zaman Lilith gibi isyanla, kimi zaman Woolf gibi derin bir iç bakışla, kimi zaman da bugünün kadınları gibi haykırarak ama her zaman özgürce...

Didem Alkan

E- Dergi Yayın Yönetmeni

**Kibele Kültür
Sanat E- Dergi**

KİBELE KÜLTÜR SANAT

WWW.KİBELEKULTURSANAT.COM.TR

*Bir düş gördüm
Kim bilir nasıl, nerede
Gerçek kıldım ellerimle
Bir düştü, gerçek oldu Kibele
Birazı dün, birazı bugünde
Birazı hayal, birazı gerçeikle
Benim adım Kibele...*

Dinlemek için kodu okutunuz.

Düşlerin Bıçağı

Serhan Pakdemir

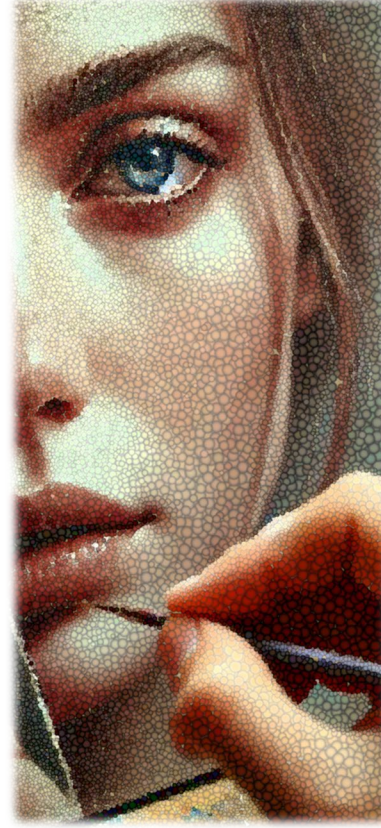
Her düş kırıldığında
Bir bıçak giyerim üzerime.
Acı, yönünü yitirmiş bir göz gibidir:
Karanlığa saplanan bedeni
Hangi ışık kurtarabilir?

Ben ki düşlerimi pazarlığa sürerim,
Sessizlikle, karanlıkla takas ederim;
Bazen geceyi giyerim,
Bazen taş kesilmiş suskunluğa yaslanırım.

Kırık bir aynada çoğalan yüzüm,
Her parçasında başka bir yara taşır;
Benliğimin kıyısına vuran dalgalar
Hiçbir sahile sığınmaz.

Kör bir alaca kuş,
Hangi yanımdan süzülürse süzölsün,
Kalbin hakikatini
Hep yarasından fısıldar bana.

Bilirim ki
Yaradan sızan ses,
Henüz doğmamış bir sabahın
İlk nefesidir.

Bıçakla yazılmış rüyaların kanında büyürüm;
Acıdan bir pusula yapar,
Karanlığın ortasında
Yeniden yönümü bulurum.

Ve o an,
Yarayı taşımanın kendisi
Hayata tutunmanın
En keskin biçimi olur.

İç İçe Geçmiş Daireler

Sibel Karaca

“Hiç çaba göstermiyorsun,” diyor “Hem de hiç!” Huzur bulduğum ama ona hiç belli etmediğim, belki de belli etmediğimi sandığım, içimi gıcıklayan parfüm ve tütün kokulu göğsünde yatarken. Yine kasıldığımı, gerildiğimi, nefesimi tuttuğumu hissediyorum. İstemedenden oluyor, istemiyorum. Alnıma, yanaklarıma yapışmış saçlarımı, uyuştüğünü lakin ses çıkarmadığını bildiğim eliyle kulağımın arkasına atarken, kırmızı ojeli işaret parmağımın ucu ile göğsünde daireler çiziyorum. Önce küçük küçük sonra gitgide büyüyen iç içe geçmiş daireler. Yağmur damlalarının su birikintisine sırayla düşerken yarattığı halkalar gibi titrek ve gittikçe büyüyen dalgalar. “Nerden çıkarıyorsun?” diyorum. Sesim bu kez dalgaların aksine büyükten küçüğe incelerek.

Yine bir şeyler söylüyor kitabî, bilimsel... Dinlemeden hızla kalkıyorum göğsünden, terimin bana ait olan bir kısmını onda, kokusunun ona ait olan bir kısmını bende bırakarak.

“Başlama yine istersen, ben senin hastan değilim,” diyorum. Dalga girdabında boğulmadan net ve tek dalga halinde. Tamamdır, zırhımı kuşandım, savunmaya geçtim, her türlü atağa hazırım. Sol kolunun dirseği üzerinde hafifçe doğruluyor, alnına düşen saçlarını ahenkle geriye doğru atarken şampuan reklamlarından fırlamış gibi. Etkilenmiyorum.

Gözlerimin içine bakarak birkaç günlük kirli sakalını sıvazlarken de etkilenmiyorum.

Duymuyorum dediklerini sonuna kadar açtığım suyun sesinden. Buharlar çıkıyor her yanımdan. Duşakabinin buğulu camına “canın cehenneme” yazıyorum. Neden yazdığımı bilmeden. Buharda yoğunlaşıyor sesim, akan suda eriyor kelimelerim.

“Hepiniz sahtekârsınız!” diye bağıriyorum, fayans zeminde kayıp gidişini izliyorum öfkemin. Gevşedim yine. Saatlerce kalmak istiyorum suyun altında, öyle donuk donuk, kıpırdamadan, belki ben de yoğunlaşır

karışırım buhara diye. Belki tenimdeki kirleri arındırdığı gibi, içimdekileri de arındırır. Derimin altına yerleşmiş, her bir hücremde yuvalanmış öfkemi de alır götürür. Yere dikiyorum gözlerimi. Sakince akan suda şampuan köpükleri ve siyah uzun saç telleri kendilerini akışa bırakmışlar sakın sakın süzülüyorlar.

Belime kadar uzanan saçlarımın uçlarından damlayan sular arkamda bıraktığım ayak izlerimin üzerine damlıyor. Yarı aralık duran çalışma odasının kapısından, burnunun üzerine düşmüş siyah çerçeveli gözlüklerinin üzerinden ciddiyetle bakarken bu sefer odaya yaralı eş yerine hastası olarak giriyorum. Pardon hasta demiyorduk artık değil mi? “Danışan” diyorduk. Ben de bir nevi danışanıydım. Her şeyi danışıyorum. İpler senin elinde oynat istediğin kadar, kaydet istediğin kadar. İzliyor, sürekli izliyor beni. Sabrına hayranım. Birazdan başlayacak anlat bakalım oyunumuz. Maun çalışma masasının önündeki koltuğa oturuyorum. Tişörtüm, ıslaklıktan sırtıma yapışmış vaziyette, ürpertiyor beni. Her şeyden ürperiyorum şu sıralarda gerçi.

“Kayıтта mıyız?” diyorum.

“Bugünkü planın ne?” diye soruyor.

Orta sehpadan aldığım derginin sayfalarını çeviriyorum. Sayfalar yerine onun gözlerinin içine bakarak. Sence ne planlayabilirim ki burada. Ormanda yürüyüş, çiçeklerin bakımı, kuşlarla sohbet, börtü böceklerle muhabbet diyecekken tam, içimdeki ses cevap veriyor benim yerime;

“Nişantaşı’na ineceğim, biraz alışveriş, belki bir kahve ...” çevirmeye devam ederken derginin sayfalarını. Derin derin içini çekiyor, kollarını göğsünde bağlıyor, yüzünde tahmin ettiğim gibi tereddütlü bir gülüş. Başını hafif sağa eğerek;

“Özledim eski hayatımı diyorsun yani.” diyor.

Özlemek mi? Burnumda tütüyor aptal diyorum içimden. Zihnim uzanıyor ta beni en son bıraktığı yere. Yuvarlak masanın etrafına zar zor kendilerini sığdırmış dört adam. Üçü göbekli. Hepsinin de başları önde cep telefonlarına gömülmüşler. İçime sinmiyor ama mecbur otuyorum yan masaya. İçeri mi girseydim. Keşke.... Kel olanı sağa sola bakınıyor el yordamıyla boşlukta fincanının kulpunu arıyor. Atılıp, eline tutuşturması, önüne bak diyesim geliyor. Uzun saçlarını savura savura gülüşen genç kızlar geçiyor önümden. Ellerinde alışveriş poşetleri, aldıklarını bir an önce giyme hevesi ile hızlı adımlarla yürüyorlar. Gençlik fışkırıyor her yerlerinden, mutluluk, tazelik bırakıyorlar artlarında efil efil. Bir de saflık, toyluk. Puseti nazıkçe iten bir kadın. Yan yana ağır adımlarla yürüdükleri muhtemel annesine bir şeyler anlatıyor, pusetteki bebeğin elinde bir bebek. Bir bebek içinde bir bebek, halkalar gibi içi içe geçmiş. Sımsıkı yapışmış, elinden alacaklarmış gibi. Ben yapışamadım, aldılar elimden. Oysa biz de iç içe geçmiştik.

“Akşamki toplantıyı unutma.” diyor bitki çayımı önüme koyarken. Hızlı çekim Nişantaşı sokaklarından filmi geriye sararak koltuğuma dönüyorum. Of bıktım bu toplantılardan. Ahkam kesen, her şeyi bildiğini sanan kişisel gelişimciler, psikiyatristler, uzmanlar. Bir şey de anlasam bari, nasıl sıkılıyorum anlatamam. Freud’dan girip nasıl Platon’dan çıktıklarına aklım hiç ermiyor. Keyifli sohbetlerin kısa, ahkam kesmelerin uzun sürdüğü sıkıcı toplantılarınıza katılmak istemiyorum, anlamıyorum, kabul etmiyorum, inanmıyorum diyemiyorum. Hayat, kitaplarda yazılanlardan farklı. Başınızı bir çıkarsanız cilt cilt kalın kalın kitaplardan bir sokağa inseniz, kafede, bankada, otobüste, pazarda insanları gözlemleyip, konuşmalarına kulak verseniz, kaderin ne olduğunu canlı canlı yaşasanız yanılginızı anlayacaksınız, demek istiyorum, diyemiyorum. Kötüler, hastalar aramızda her yerde, felsefe yaparak kitabî cümleler kurarak koruyamazsınız kimseyi, demek istiyorum, diyemiyorum. İçimdeki ile mücadelem uzun sürüyor bu kez. Vır vır çok konuşuyor, ağzımı soğuyan çayımdan bir yudum almak için bile açamıyorum. Dökülüverecek hepsi, o çok beğendiğim yakışıklı yüzünde patlayacak diye korkuyorum. Korkularınla yüzleş, diyorsun ama korkularımdan korkuyorum, seni kırmaktan incitmekten korkuyorum, boş çuval gibi bedenimi taşıyamamaktan korkuyorum. O bebek kadar, oyuncak bebeğine sıkı sıkı sarılan o bebek kadar bile olamadım, sahip çıkamadım. Kendi yüzüme bakamazken, korkularımın yüzüne nasıl bakacağım?

“Bu günlük bu kadar yeter, randevularım var.” diyerek alnıma uzun bir öpücük konduruyor. Hüsrana çökmüş yüzünde çaresiz bir tebessüm. Kayıt cihazının çalıştığını bildiğimi yüzlemiyorum. Üzerimdeki penye hâlâ ürpertiyor beni. Isınmak için çıktığım korunaklı bahçede yeşilin tonları ile buluşuyorum. Çıplak ayaklarımın tabanlarını gıcıkıyor çimenler. Benim yerime güneş gülümsüyor arsız arsız. Boyunlarını bükmüş beni bekleyen sardunyalar, petunyalar, yıldızpatları. Eğiliyorum karnım acıyor, ameliyat yerim sızlıyor. Burnumun direği değil, ameliyat yerim sızlar benim. Daha ne kadar dayanabilirim ki bu ıssızlığa, sessizliğe, uyuşukluğa. İçimde dev dalgalar boğuşurken, silahlar patlarken. Silahlar... dört adam üçü göbekli. Çığlıklar...masalar devriliyor. Alışveriş poşetleri kaldırım kenarına saçılıyor, kaçamıyor, kaçamıyoruz. Acı fren sesleri. Ellerim karnımda iç içe geçmiş daireler gibi birlikte yuvarlanıyoruz.

Başımdaki kalabalık ... manşetler, sosyal medya paylaşımları, ana haber bültenleri. Gündem sıcak. İç içe geçmiş çığ gibi büyüyen, her ağızdan çıkan kalabalık öfke. Kaç gün?

Masallar- cadılar- kadın ve erkek eşitliği

Masallar gerçeklerden soyutlanmış, gerçek dışı hikâyeler olarak, çocuğun hayal gücünü beslemesi, yaratıcılığının artması için anlatılan edebi bir tür olarak geçer çoğu kaynakta. Peki, gerçek öyle midir? Masallar sahiden gerçeküstü varlıkların gerçeküstü hikâyelerini mi kaleme alır yoksa Tolkien'in dediği gibi "Periler diyarı tehlikeli bir ülkedir ve bu diyarda ihtiyatsızlar için tuzaklar, fazla cesur olanlar için de zindanlar (-mı) vardır."

Peki, masallara konu edinen, kötü kalpli, olağanüstü güçlere sahip, çoğunlukla üvey anne olarak lanse edilen ve kötülükler yapan, yaptığı büyülerle doğanın dengesiyle oynayan, ormanda yalnız yaşam süren, doğurganlığı, annelik vasfı olmayan, çirkin, dul ve genellikle yaşlı olarak tasvir edilen, yani kısacası ataerkil toplumda kalıplaşmış kadın rolünden farklı olarak gördüğümüz, 'zalim' ve masalın sonunda genellikle öldürülerek cezalandırılan kadınlara 'Cadı' kavramı ne zaman ve nasıl gelmiştir? Neden cadı deyince aklımıza, sivri ve koca burnuyla, genelde yaşlı ve dul bir kadın figürünün, çalı süpürgesi üzerinde göklerde uçtuğu ya da koca bir kazanın başında büyü yaptığı gelir?

Aslında, bence masallar gerçeklerden tamamen bağımsız değildir. Yalnızca saptırılmış, yaşadığı toplumun, erkek egemen sistemin yansıması olmuş ve kendilerince belirledikleri toplumsal normlar için bir kodlama görevi olarak görülmüştür. İyi ve masum kadın ve kötü kadın zıtlığı bu kodlamalardandır. Gerçeküstü olgular olarak düşünülen masallar pek sorgulanmamışsa da masalların, bilinçaltının şekillenmesinde oldukça önemli bir rol üstlendiğini göz önünde bulundurduğumuzda başarılı olduklarını da söyleyebiliriz.

Asırlardır kadınları hem kendi arasında hem de erkek ile ayırtıran dilin halen daha devam ediyor olması, üstelik bunun masallara kadar sirayet etmesi çok üzücü değil mi? Biz hep, erkek egemen topluma "prenses" dahi olsa uyum sağlayan ve 'olması' gereken kadın kalıpları içine giren, hamarat, fedakâr, ona tanınan alandan çıkmayan, kurtarılmayı bekleyen, belki de bu yüzden 'iyi' olarak lanse edilen prensesler, uyuyan güzeller açısından baktık. Peki ya erkek egemen düzenin şartlarına uyum sağlayamayan, sağlamak istemeyen ve belki de bu yüzden 'kötü' olarak lanse edilen cadılar?

Dünya tarihinde biraz eskiye, Orta Çağlara doğru gittiğimizde masallarda olmazsa olmaz olarak gösterilen cadı figürünün nasıl ortaya çıktığını, neden bir kadına atfedildiğini, özünde ne olduğunu fakat ne olarak gösterildiğini görebilir ve yukarıdaki sorulara rahatlıkla cevap verebiliriz. Çünkü masallar olağanüstü konulara ve kişilere yer veriyor olsa da kültürel miraslardan biri olduğu da şüphe götürmez bir gerçektir.

Masallara konu olan cadı olgusu Şamanizm dininin etkilerinden doğmuştur. Şifalı otlar kullanan büyücüler, cadıların atası kabul edilir. Bu kavrama ait en eski bilgiler ise 9 ve 10. Yüzyıllardan kalma Almanca kaynaklarda yer alır; 'masal' karakteri olarak geçer. Genel olarak ise cadıların, insanları iyileştirdiğine, gelecekte haber verdiğine, mahsullerin bereketli olmasını sağladığına, her türlü musibetten koruduğuna inanılır. Bu dengenin zamanla değişmesi, adeta bir kurtarıcı olarak görülen düşsel cadıların şeytanileştirilmesi ve tarihin kara lekesi olarak görülen cadı avı ve cadı kavramının kadınla bütünleşmesi ise Orta Çağlara dayanıyor.

Hristiyanlığın erken dönemlerinde, Hristiyanlık dışında her inanç yanlış ya da batıl inanç olarak görünürmüş. Bu nedenle, Katolik kiliseleri şifacılık yapan, bilgili, kendi hayatları hakkında söz sahibi kadınları her açıdan tehlike olarak görmüşler ve kötü büyüler yapan cadılar olduklarını, erkeklerin, kadınlardan ve cinsellikten uzak durmaları gerektiğini öne sürmüşler.

Orta Çağda, Avrupa'nın zor şartları, mantıksız bir şekilde kadınların uğursuzluğunun bir sonucu olarak görülmüş ve yaşanan kıtlık, ekonomik çöküş, iklimsel felaketler, hastalıklardan ölen hayvanlar ve insanlar için kadınlar günah keçisi seçilmiştir. "Kadınların yaratılıştan ötürü zayıf varlıklar olduğu, şeytana daha kolay kanacağı, şehvetli ve dolayısıyla günahkâr olduğu" düşüncesi cadıların hemen hemen hepsinin kadınlardan oluşmasına sebep olmuştur. Kadının regl kanının zehirli olması iddiası ve bu sebeple kadının özünün de zehirli olacağı düşüncesi de o dönem yaygındır.

Bu nedenle, o dönemde ormanda şifalı bitkiler toplayan, hekimlik, ebelik yapan kadınlar başta olmak üzere birçok kadın, yaşlı, çirkin ya da tam tersi çok güzel (bir erkeğin aklını başından alacağına inanılmış), çok zayıf, kızıl saçlara ve çillere sahip olan, benlere, doğum lekelerine sahip olan, kürtaj yapan ya da yaptıran, kendi doğurganlığı üzerinde kontrol sahibi olan ve o döneme ait gebelik önleyici yöntemleri kullanan, gün içerisinde uyuyan (gece ayin yaptıklarını bu yüzden gün içinde uyuduklarını düşünürlermiş) her kadın kara büyü yapmakla suçlanmış ve tüm bunlar cadı avı sırasında suç unsuru olarak bulunmuş, tek bir kişi ihbar etse dahi ihbar ciddiye alınarak 'Cadı' olduğu şüphesiyle toplumdan ayrıştırılmış, gözaltına alınarak, çeşitli işkencelere ve deneylere maruz kalmışlardır.

Cadılıkla suçlanan kadınlar, yaşadıkları şiddet sonucunda cadı olduğunu kabul etmek zorunda kalıp başı kesilerek ya da yakılarak öldürülmüştür. Dominikan Tarikatı rahibi Heinrich Kramer, 1486 yılında, cadı avcıları için, cadı olan kadınları nasıl tespit edip sorgulayacaklarına dair *Malleus Maleficarum* (cadı balyozu) adında bir kitap çıkartmıştır. Bu katliam sonralarda yalnızca kadınlarla sınırlı kalmamış, erkekler ve çocuklarda cadı olduğu iddiasıyla aynı muameleyi görmeye başlamışlardır. Yüzyıllarca, sistematik şekilde birçoğu kadından oluşan yüzbinlerce insan toplumdan dışlanarak, sudan sebeplerle, kendi hayatının iplerini eline almak istediği için katledilmiştir.

İşte ataerkil düzende kalıpları kıran kadınlar. Ya da Cadılar mı demeliyim? Ne tuhaftır ki insanoğlu var oldu olalı bütünsel bir sorun kadın hakları. Asırlardır eril kalem ile yazılan bir mizansen sanki kadının hayatı. Öyle ki masallara kadar sirayet etmiş, sana uygun görülen kalıplara sığarsan, çektiğin onca eziyetin mükâfatı olarak beyaz atlı prens tarafından kurtarılmış -tabii beyaz atlı prens olmakta prenses olmak kadar zor, fakat bu konuyu belki başka zaman konuşuruz-, bir prenses olarak prensinle sonsuza dek mutlu yaşamışsın. Fakat o kalıplara girmek istemiyorsan ve kalemi eline alıp kendi hayatını özgürce yaşamaya çalışıyorsan bir cadıysın ve şayet cadıysan vay haline!

Çoğu kaynakta bu katliamın, yani cadı avının tamamen son bulmadığı ve bu devirde, bazı ülkelerde, hâlâ çoğunluğu kadından oluşan yüzlerce insanın cadı olduğu gerekçesiyle öldürüldüğü, yakıldığı yazılıyor. Kan dondurucu bir gerçek olmanın yanı sıra cadı avının varyasyona uğrayan bir yöntem olduğunu düşünmekten alıkoyamadım kendimi. Sadece *bazı* ülkelerde sürüyor denilse de dünyanın dört bir yanında çağa ayak uyduran, modernleşmiş, dijitalleşmiş bir cadı avı yok mu sizce de?

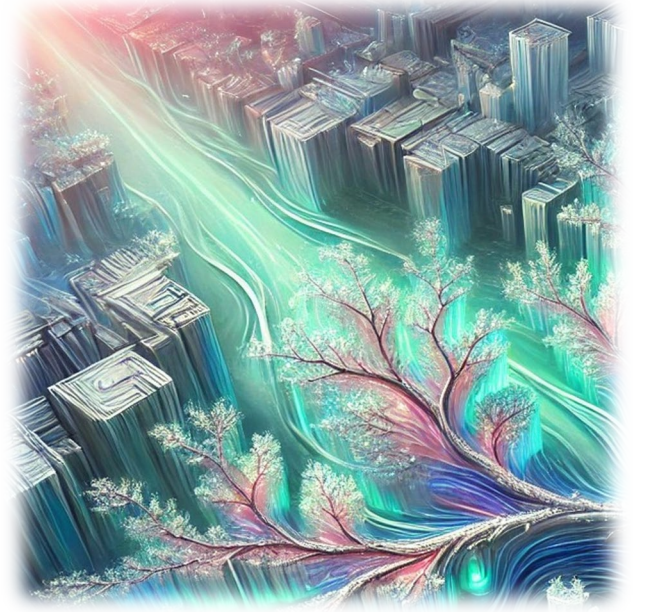
Kristaller Şehri

Dilara Pınar Arıç

Beyaz kristaller indi şehrim
Hepsi de parlaktı,
Hepsi de muazzam
Gözlerim kamaşıyordu bakmaktan
Yoruluyordum yağmaktan
Küçük bir kırıntı gibi ufalanmaktan

Kristaller çağırıyordu beni
Isıklar vuruyordu sessizliği
Titreyen duvarlara esiyordu uluyan saçlar
Maviliği itiyordu sarılar
Noktalar beliriyor kristallere inat
Yalnızlığa geriordu kanat
Maviliği seviyordu kristaller
İstiyordu ki onu da sevsin tüm maviler

Yitim

Melek Göztepe

Çırpınıyor yalnızlığın kıyametin de gökyüzü

Karanlığa açtı gözünü kardelen

Bir kemanın mızrabından damlıyor kan

Yırtılıyor zaman

Yırtılıyor insanlığım

Hangi tuşa basınca açacak gözünü çocuk

Bir damla suya hasret

Geçmişin tortularından kalma hüzün

Geçmişin kaderinde çırpınıyor kelekler

Gri bir nefes

Griyi soluyor nefisler

Ayaklarımızın altında kaypak zemin

Kayıyor an be an

Turkuaz göllerde göçmen kuşlar

Balığın turuncusuna iştah

Kırmızı damlıyor gagalarından

Hayat için ölüm

Ölüm için yaşam

Bir kemanın mızrabında acıyor

Kabuk bağlamış yaralarım

Hazan

Hazan büyüyor tomurcuklanmış dallarımda...

Yatağın üzerinde açtığı valiziyle uzun süre bakiştılar. Hala ayaktaıdı. Yatak odasında, aydınlatması çok narin ve soğuk olan lamba, odanın lüks havasını daha da büyütüyordu. Yüksek tavan, duvarları kaplayan altın varaklı büyük aynalar, her köşede belirgin olan taşlar ve mobilyalar bir ihtişamla dizilmişti. Ama Asya, tüm bu zarafetten artık etkilenmiyordu. Odaya baktı; her şey çok güzel, çok zarif... Ama bir o kadar da içini sıkıştıran bir hüzn vardı. Bütün bu gösteriş, onun gerçek kimliğini sarhoş ediyordu.

Bavulunun içinde, zenginliğin hiçbirini taşıma isteğı yoktu. Lüks, güzellik, parıltı... Bu kıyafetler, bunlar, artık bir yük. Gözleri dolabındaki ipekleri, satenleri, gösterişli elbiseleri süzerken, hiçbirini seçmedi. Birkaç sade, rahat elbise aldı. Beyaz bir bluz ve gri bir pantolon... Hem sade hem de anlamlıydı. Çünkü sadeleşmek, bu hayatı terk etmek için adım atmak gibiydi. Sadece birkaç eşyayı alıp, bu ihtişamdan kaçmayı istedi. Bir de onu almalıydı elbette yanına. Kendisi gibi Tutunamayanlar'ı. Yavaşça, o eski kitabı alıp göz attı yıpranmış sayfalara. O an, içindeki boşluğu bir kez daha fark etti.

“Gerçek olan tek şey, bir insanın içindeki boşluktur. Ve sen o boşluğa bir şeyler koymak için sonsuza kadar uğraşabilirsin, ama bu, hep boş kalacak.”

Bu içsel boşluk, yıllardır evliliğini ve yaşamını saran parıltılı duvarların ardında saklanmıştı. Şimdi, her şeyin ne kadar yavan ne kadar gereksiz olduğunu fark etmişti. Zenginliğin ve bakımlı görünüşün, yalnızca dışarıya yansıyan bir maske olduğunu hissetmeye başlamıştı. Sürekli bakımlı olmak, topuklu ayakkabı giyinmek, mücevherlerle parlamak yormuştu onu. O artık başını kocasının dizine yaslayıp dinlenmek istiyordu. Bir şarkı eşliğinde göz göze susmak bile kâfiydi. Ama olmuyordu işte. Bitmeyen toplantılar, yemekler, seyahatler. Ardından da bitmeyen kavgalar. Ve daha gönül alma faslına bile gelmeden “Bu hayatı isteyen kaç kadın var, haberin var mı senin?” sözlerinin tokat gibi inmesi. Hayır, bilmek istemiyordu. Bu mutsuz, aşksız, eşsiz ve saygısını yitirmiş hayatı kaç kişinin istediğini bilmek istemiyordu. Anne olmayı bile çok görmüşü ona. Ayak bağı olurmuş çünkü. Oysa Asya anne olmayı ne çok istemişti...

Yalnızlığın onlardan önce büyüüp kök saldığı odaya son bir bakış attığında, etrafındaki her şey yine o aynı soğuk ihtişamla parlıyordu. Mücevherler, pırlantalar... Parmağını, bir zamanlar hiç çıkarmak istemediğı ve büyük bir hevesle taktığı pırlanta yüzüğün içinden çekip aldı. Sırada kendisini almak vardı.

Salon zemin halısından avizelere, duvarlardaki tablolarından mobilyalarına kadar her şey en ince ayrıntısına kadar planlanmıştı. Bir zamanlar mutlu olduğı bu dünyanın şimdi bir hapishane duvarı gibi çevresini sardığını fark etti. Her şey yerli yerindeydi, ama hiçbir şeyin onu tutmasına izin vermedi. Bir köle gibi yaşıyordu burada ve son saatlerini bu şekilde geçirdiğini fark etti. Zamanla, ne kadar da bu hayatta yalnız kalmıştı.

“Bu ev, bana ait değil.”

Sadece bir adım, bir karar alması gerekiyordu. Telefonunu çıkardı ve kapıdaki son model arabasına rağmen taksi çağırdı. Bavulunu alıp, anahtarı almadan yavaşça kapıyı kapattı. Ve gözlerini yumarak, gidişini onayladı.

“Ne var ki, hayatta bir insanı yaşatan şey? Belki de yalnızca içindeki boşluğu, o büyük kuyuya benzer şeyi düşünmek...”

Taksi durduğunda, Asya derin bir nefes aldı. Şehirdeki tüm karmaşa, kaos, kendi içindeki isyan bir anda yerini soğuk bir gerçekliğe bıraktı. Bir an için hem özgürleşmiş hem de sıkışmış hissetti. Hayatının her anı, her durumu gibi bu da bir geçişti. Bir kapı kapanacak başka bir kapı açılacaktı. Yavaşça taksiden indi ve soğuk hava yüzüne çarptı. Adliye binasının yüksek duvarları arasında yürürken, içindeki düşünceler bir karmaşaya dönüştü.

Soğuk koridorlarda yürürken, her adımında daha da yalınlaşıyordu. Etrafındaki gürültüler sanki uzaktan geliyordu. Zihni, hala kocasının ilgisizliğini, yıllardır süren o anlamsız boşluğu düşünüyordu. Bir süre önce, o evde, o hayatın içinde sıkışıp kalmışken, şimdi gözleri hiç olmadığı kadar netti. Oysa o çok önceden söylemişti böyle devam edemeyeceğini. Ama o ciddiye almamıştı. Ailesinin bu evliliği istediğini ve boşanmasını desteklemeyeceklerini, tutunacak bir dalının olmadığını iyi biliyordu çünkü. Evet ailesinin evine dönmek kolay olmayacaktı ama üstesinden gelecekti. Çalışacaktı, parasını kazanacaktı, evini tutacaktı, belki bir çiçekçi açardı. Öyle çok özlemişti ki mis kokan çiçekleri ve toprağı.

İlerlediği koridorun sessizliği, Asya'nın kafasındaki uğuldayan seslere karışıyordu. Her adımda, hem bir şeylerin sona erdiğini hissediyor hem de gerçekten kendisi olma yolunda bir adım attığını fark ediyordu.

Koridorlar giderek daha karanlık ve daralmaya başladı. Yavaşça, fakat kararlı adımlarla ilerledi. Bir yerden sonra, dış dünyadan tamamen kopmuş, yalnızca içindeki boşluğu hissediyordu. Her şey donmuş gibiydi. Salonunun kapısı önünde durduğunda bütün sesler bir anda boğuklaşmıştı. Derin derin nefesler alıp kendisini sakinleştirdi.

Bir süre sonra, mübaşirin sesi duyuldu.

“Duruşma başlıyor. Herkes yerini alabilir.”

Salon sessizdi. Herkes yerini almıştı. Kocası gözlerini ona dikmiş bakıyordu. Asya, gözlerini başka bir yere çevirdi. Biraz daha kendine dönerek, içerideki sıkışmışlığı, hiçliği ve kaybolmuşluğu düşündü. Ne kadar doğru bir karar verdiğini bir kez daha anlamıştı. İşte birazdan her şey son bulacaktı. Her şey...

“Günler geçiyor, zaman ilerliyor; bir türlü tutunamıyoruz. Köklerimiz var ama hep bir yerlerde kopuyoruz...”

Hâkimin uzattığı kâğıdı alırken elleri titredi ama yüzü sertti. Dikkatlice aldı ve içeriğinde yazılı olan her kelimenin, uzun yıllar süren bir esaretin sonu olduğunu fark etti. Biraz olsun, nefes alabiliyordu artık. Duruşma salonundan hızlıca dışarıya doğru yöneldi. İçindeki heyecan bir yandan tedirginlik yaratırken, bir diğer yandan özgürlüğün verdiği inanılmaz bir huzur vardı. Her şey sanki yavaşlamıştı; adımlarının yankıları, koridorun duvarlarından geri dönüyordu. Dışarıdaysa hava parıldıyor gibiydi. Gökyüzü de bu zaferi kutluyordu sanki.

“Kendimi senden ve bu hayattan azat ediyorum” deyip kâğıdı rüzgârın kollarına bıraktı. Kâğıt havalandı, uçtu ve rüzgarla dans etti. Artık her şey bitmişti. Ve rüzgâr, kâğıdı alıp çok uzaklara götürürken, Asya'nın içinde yepyeni bir hayatın tohumları filizlenmişti. Her şeyin yeniden başlamak için hazır olduğu bir an... Bir varış değil, bir yolculuk, bir başlangıçtı.

“Bir şeyler var... Bizde, içimizde, tutunamıyoruz bazen... Ama belki de düşmek gerekiyor, yeni bir şey yaratmak için. Bazen tutunamamak, tutunmaya çalışmaktan çok daha değerli.”

Yaz Yağmuru

Derya Tanrıverdi

Oturuyoruz bir akşamüstü masa başında, elimizdeki yarım kadehi 'güzel günler için' gülerek tokuşturuyoruz. Söze giriyorsun bir anda 'hatırlıyor musun?' diye başlayarak.

Saatlerce konuşuyorsun sonra, hiç kesmeden dinliyorum seni. Duyduğum, bildiğim en güzel ses seninki... Gecenin bir yarısında geçmişin masum bir anısı canlanırken yağmur başlıyor birden.

'Ah!' diyorsun 'ne çok severim yaz yağmurunu.' Aylardan Eylül oysa, yaz gibi geçiyor yine ömrümüzden. 'Unutma nerede kaldığımı!' derken, yerinden kalkıp bahçede dans ediyorsun şarkı söyleyerek.

Sular sızıyor saçlarından. Seni izliyorum hayranlıkla. Gözlerini kapatıp yüzünü göğe çevirmeni. Kollarını açıyorsun iki yana dünyayı kucaklar gibi...

Ne çok isterdim benim gözümle kendini izlemeni. Kalbim büyüyordu gördükçe seni...

Yağmur hızlanıyor, şarkın susuyor. Kulaklarımda çınlayan kahkahan uzaklaşıyor. Pencereden bakıyorum şimdi; her yer ıslak, sandalye boş, masa çıplak. Anılar mezarlığına dönüşüyor bahçem.

Bekçisi oldum geçmişin! Elimde son fotoğrafın, nerede kaldığını hiç unutmadım...

Gece Açan Çiçekler Kitap Yorumu

Fatoş Birinci

1973 İstanbul doğumlu Tarık Tufan'ın yaklaşık on yedi yıl önce temellerini attım, dediği romanı “Gece Açan Çiçekler” bu yılın en çok konuşulan romanları arasına girdi.

“Kekeme Çocuklar Korosu” adlı kitabıyla edebiyat dünyasına merhaba diyen Tufan'ın on iki adet basılmış kitabı bulunuyor.

“Şanzelize Düğün Salonu” adlı kitabının da senaryosunu yazan yazar, eserini dizi formatında dijital bir kanalda yayına sundu. Yazarın ünü bu diziyle biraz daha artacak gibi görünüyor.

Yirmi beş yıldır edebiyat dünyasında var olan yazarın son kitabı Gece Açan Çiçekler, bir aile dramını anlatıyor. Yüzyıl öncesi ve şimdiki zaman arasında geçişlerle yazılmış olan kitap Osmanlı İmparatorluğu'ndan bize ulaşan karakterleriyle bugünün sırlarını açığa çıkarırken, aynı zamanda aile ve

insanın hakkındaki olumsuz gerçekleri de göz önüne seriyor.

“İnsan sakladıklarıyla insan, insan kaybettikleriyle insan, insan susuşlarıyla insandır,” diyor bir söyleşisinde Tarık Tufan ve kitabında bu tanımladığı insanı ustalıkla tasvir ediyor.

“Kıyametin bir müziği olsaydı keşke.” dedim kendi kendime. Gökyüzü üzerimize yıkılırken ve biz tam ortasından bir mezar gibi açılan toprağın içine yuvarlanırken, gözlerimizi kapatıp ölümün şiddetinden biraz olsun kaçabilmek için kendimizi müziğe bırakırdık. Oturduğum koltuktan kalkıp üst kata çıkan merdivenleri aheste adımlarla tırmanırken daracık, tekdüze dünyamda Yedinci Senfoni'yi kıyametin müziği olarak ilan ettim.”

Böyle başlıyor Halide'nin hikâyesi, İstanbul'un bozasıyla meşhur Vefa semtinde her nasılsa zamana direnebilmiş, satılmaktan ve ruhsuz bir otele, pastaneye ya da bir apartmana dönüşmekten kurtulmuş olan konakta. Canfeda Konağı ya da halkın yakıştırdığı isimle Uğursuz Konak. Annelerinin ölümü nedeniyle konağı satışa çıkaran kardeşler, yıllar sonra bir araya gelecekler ve ablaları Halide ile geçmişin tozlu odalarında gezerek yüzleşecekler. Bütün kırgınlıklar, kızgınlıklar, sitemler, kalpte ukde kalmış hevesler dökülecek ortaya. Nihal küçücük bir çocukken yatılı okula yollanmanın hesabını soracak, Zeliha sakat ayağının tedavisinin yapılmayışını hatırlatacak, Cihangir sevdiği kadının kabul görmeyişinden yakınacak ama kimse Halide'ye dönüp senin derdin neydi, kendini neden konağa kapattın, sevdin mi sevidin mi, neler vardı iç dünyanda demeyecek.

İstanbul küçük kıyametini yaşarken, televizyonlar bugün dışarı çıkmayın çok tehlikeli diye anons geçerken, kardeşler yıllardır içlerinde biriken öfkeyi biraz konuşarak, biraz bağırarak döker ortaya ve nihayet biri cesaret eder kilitli kapıyı açmaya. Halide ablalarının odası açılacak ve yıllardır konuşulmayan sır konuşulacak.

Roman iki zamanlı olarak yazılmış, iki binli yıllar Halide'nin ağzından anlatılırken, yüzyıl öncesini ise Derviş Ali anlatıyor. Kardeşlerin konakta buluştukları gece İstanbul için uğursuz bir gecedir, boğazda infilak eden bir tanker göğe yükselen alevler ve dumanlarıyla küçük kıyametin ön izlemesi gibidir.

“Şehri mahşer yerine döndüren infilakın ve karanlık göğü kızıla boyayan yangının, kıyametten değil de İstanbul Boğazı'na doğru yol alan dev tankerin Sarayburnu açıklarında bir gemiyle çarpışmasından kaynaklandığı ortaya çıktı. Bazıları bunu duyunca rahat bir nefes alıp başlarını secdeden kaldırırsa da dışarı taşan kalabalık kaza haberinin yalan olduğunu, gerçeğin halktan gizlendiğini, büyük ve esrarlı bir saldırı yaşandığını iddia etti. Bir cinnet ve delilik halinin ortasında salınıyorlardı. Bütün umursamazlığıma rağmen beynime bir yılan gibi sokulan boğuk sesler, ruhuma huzursuzluk bulaştırıyordu. İki elimle kulaklarımı kapadım, bir süre bekledim. Kahverengi fısıltılar çoktan içime dolmuştu. Keşke insan, ruhunu istila eden kelimeleri kusarak dışarı atabilseydi.”

İkinci Meşrutiyet dönemindeki gecede İstanbul için uğursuz bir gecedir, tüm şehri yangınlar sarmıştır. Derviş Ali bir zabiti öldürme suçlamasıyla zindanda idamını beklemektedir. Tüm mahkûmlar burada yanarak öleceğiz diye feryat ederken, Derviş Ali'nin aklında ve kalbinde sadece sevdiği kadın Handan vardır. Meşhur saray ressamı Fausto Zonaro gelecek ve saraya onun masum olduğunu ispat edecektir. Bu inanç ve Handan'ın aşkı, tek düşündüğü budur.

Yüzyıl arayla iki kişi yani Halide ve Derviş Ali o meşum gecede hikâyelerini anlatmaya başlarlar biz okurlara, hikâyelerinin başlangıcının onları birbirine bağlayacağını bilmeden.

İkisinin de onları yaralayan ve felaketle biten bir aşk hikâyesi vardır, ölümleriyle nihayete eren.

Halide evin en büyük çocuğudur. En küçük kardeşleri Nihal'in doğumuyla annesi lohusa depresyonuna girer. O günlerde babaları da evi terk edince annesi Nihal'in bakımını tamamen Halide'ye bırakarak kendi dünyasına kapanır. Nihal'i, Halide büyütür, bir nevi annesi olur onun. Annesi, Nihal'i zorla yatılı okula verene kadar Halide'nin dünyası Nihal'dir.

Nihal'in okula gitmesiyle konakta geçen günler hep aynıdır artık, gelen misafirler, sonrasında annesinin çıkardığı kavgalar, küsen ahablar, tekrar barışmalar. Bir de düzenli gelen bir falcı vardır, hep annesinin duymak istediklerini söyleyen bu kadın nasılsa bir gün Halide'ye "Gel sana da bir fal bakalım." der. Annesinin onayıyla Halide fal kapatır. Falcı kadın fincana bakar ama hiç yorum yapmaz, suratını ekşitir, bozulmuş bu fal der.

Falcının gördüğü kaderi bilseler konağın halkının yaşamı bambaşka olur belki ama yazı yazılmış, yol çizilmiştir. Vuslata ermeyen aşklar ve ölüm bu ailenin yazgısıdır.

Halide'nin kaderi ya da kaderinin celladı bir tiyatro çıkışında bulur onu. Annesinin arkadaşlarından birinin, oğlu Nedim. Birbirlerini uzaktan tanırlar ama bu karşılaşma başka bir yakınlaşma doğurur. İlk izledikleri oyun "Anton Çehov -Vişne Bahçesi" olur. Hatta Nedim bunun anısına oyunun kitabını hediye eder Halide'ye.

Sürekli buluşmalar, sinemaya tiyatroya gitmeler, pastanelerde limonata içmeler derken aşk bacayı sarar. Halide çok mutludur bu aşktan ama içinde bir de korku vardır, belki de bu yüzden herkesten saklar bu ilişkiyi özellikle annesinden. Annesi zaten son derece kuralcı, kimseyle geçinemeyen, sert ve kibirli bir kadındır, bir de bu aşkı duysa kesin karşı çıkar.

Halide bu aşkın sarhoşluğu içinde gezinirken içinde küçücük bir korku vardır. Nedim neden evlilikle ilgili konuşmaya yanaşmıyordur? Bu korkusu çok geçmeden onu haklı çıkarır, Nedim sessiz sedasız ortadan kaybolur ve aramalara, mesajlara dönmez.

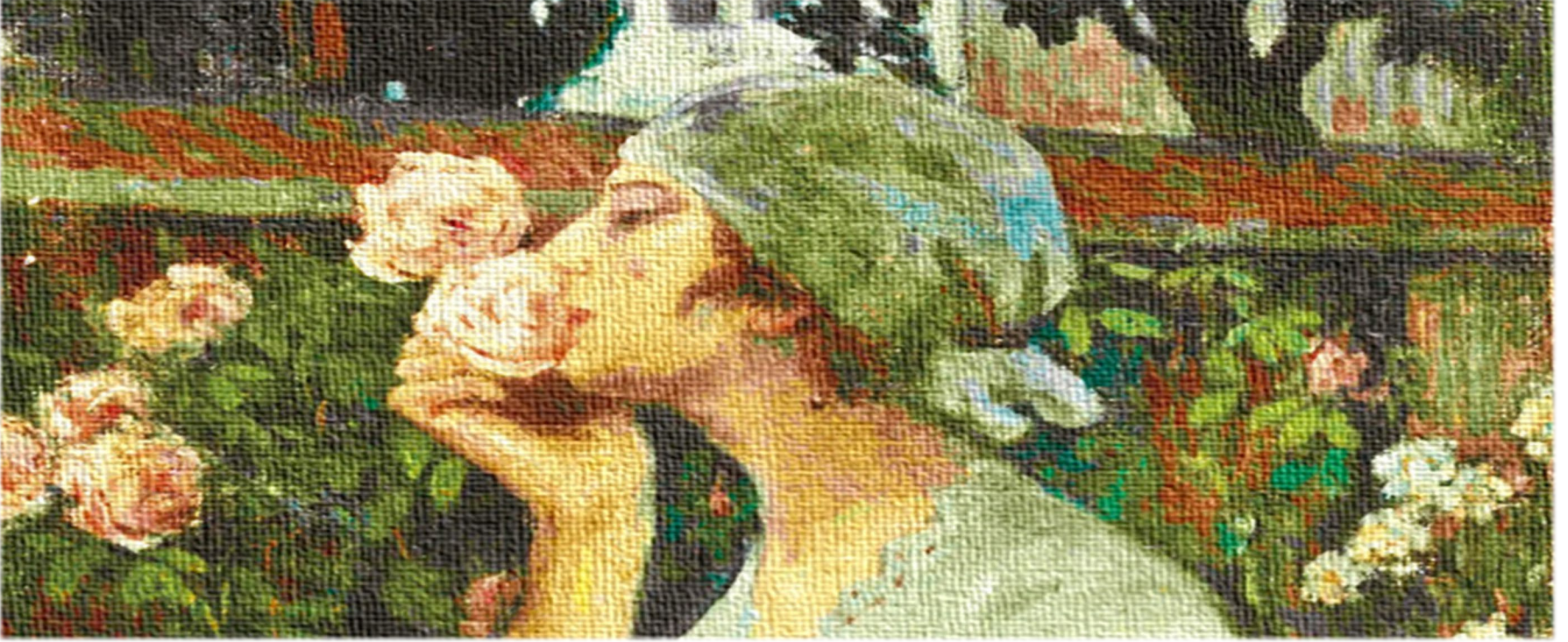
Geçen haftalar Halide acı ve kaygı içinde kıvrılır, annesine olayları anlatmak ister ama cesaret edemez. Aylar sonra annesi ona acıların en büyüğünü yaşatacak olan haberi verir. Arkadaşının oğlu Nedim'le kardeşi Nihal evlenmeye karar vermişlerdir. Üstelik tüm aile bu hayırlı ve paralı kismete çok sevinmiş, Nedim'in Nihal'den yaşça çok büyük olması sorun sayılmamış, herkes ağzıbirliği içinde Nihal'e baskıya başlamıştır. Halide bu dünyada cehennemi yaşıyordur ama kimse onun farkında değildir.

Nasıl olmuştur bu, sadece bir kere izin gününde karşılaşan kardeşi ve Nedim ne ara bu kadar samimi olmuş, yetmemiş evlilik kararı almıştır. Kendisine bu kadar ümit veren adam tek kelime açıklama yapmadan nasıl kardeşiyle evlenmeye kalkmıştır. Çok hızlı gelişir olaylar ve Halide sahte gülüşlerle geçirir tüm bu zamanı. Kardeşinin düğününden hemen sonra intihar ederek hayatına son verir. Konaktan gelinliğe sarılı tabutu çıkarken annesi kilitler odasının kapısını ve felaket gecesinde kardeşler buluşana kadar açılmaz bir daha o kapı.

“Annem kilitledi odanın kapısını. Konağın bir parçasını unutulmanın ve suskunluğun izbe karanlığına terk etti. Ailemizin birbirine dolanıp da bir türlü ayıramadığımız hatıra yumağını oraya tikiştirdi. Kabahatlerimizi, günahlarımızı, sırlarımızı kullanılmayan eşyalar gibi odaya yığıdı. Kapıyı kilitleyince zamanın geriye döneceğini, iç ağrıların dineceğini, ölü mevsimlerin bahara döneceğini hayal etti. Kilitli kapılar simsiyah akan hatıra nehrini engelleyemedi. Şimdi birisi o kapıyı açmalı ve o derin yarada biriken bütün irinlerin akmasını göze almalı.

Bu gece Canfeda Konağı’nın kilitli odasının açılma vakti geldi. Annem artık yok, o bedeli ödemek bize düştü. Bana ve kardeşlerime.”

Sonu ölümle biten diğer aşkın sahibi ise Derviş Ali’dir. Gerçekten bir tekkede dervıştır Ali. Gündüzleri mücellit olarak çalışır, yani kitap ciltler. Akşamları tekkeye gider. İşlediğine emin olduğu büyük günahın kefareti böyle ödemeye çalışır. Onu aşka düşüren olaylar tekkeye gelen saray ressamının yardımcısı olmasıyla başlar. Fausto Zonaro sarayda görevlidir. Osmanlı kültürüne büyük ilgi duyan ressamın en büyük arzusu zikir çeken dervişlerin resmini yapmaktır. Bu yüzden günde bir saat Derviş Ali onunla sohbet etsin, yol gösterebilir. Bu ziyaretlerde görür ilk kez Handan’ı Derviş Ali ve görür görmez âşık olur. Handan, Zonaro’nun öğrencisi ve ünlü bir paşanın tek kızıdır. İmkânsız bir sevdadır bu, gariban bir derviş ve koskoca paşa kızı Handan. Ama aşk makam mevki bilmez, Handan da âşık olur Derviş’e ve tüm itirazlara, hor görüşlere yok sayımlara rağmen evlenirler. Evlilikle her şey yoluna girer, paşa baba onları affeder zannederler ama hayatın planları bambaşkadır. İkinci Meşrutiyet’in ilanı sırasında çıkan karışıklıkta bir zabiti öldürmek suçlamasıyla tutuklanır Derviş Ali ve çabucak idama mahkûm edilir.

Sırlar içinde sırlar vardır Canfeda Konağı’nın hikâyesinde hepsi tek tek soyulur, açığa çıkarılır. Konağın duvarında hep asılı olan resmin ressamı kimdir?

Sorunun cevabı bulunur, kardeşler eteklerindeki taşları dökerler, hepsi vedalaşıp kendi yollarına giderler. En son Derviş Ali gelir ve Halide’ye uzatır ellerini. “Gel, bu esaret bitsin artık, özgür olalım.”

Dört kardeş ve anneleri, babaları üzerinden, Derviş Ali, sevdiği kadın Handan, onun paşa babası ve bir ressam üzerinden; aile kader midir, kaderi değiştirmek mümkün müdür, insanın bu denklemlerde hiç hatası yok mudur, aşk için ölmeli aşk o zaman aşk mı gibi soruları sorarak, okuru derin sorgulamalara sevk eden roman, bazı belirsiz noktaları olsa da okuyanların zihninde yer edecektir.

Yunus Emre’nin dediği gibi;

“Gelin Tanış Olalım
İşi Kolay Kılalım
Sevelim Sevilelim
Dünya Kimseye Kalmaz.”

Bu Topraklardan

Ali Gürler

Bu diyarda aktı, sözün pınarı,
Yunus Emre geçti bu topraklardan.
Her gönüle düştü aşkın ateşi,
Işık oldu, saçtı bu topraklardan.

Her dalı dergâha, sabırla eğdi,
Kendi gibi, doğru olanı yeğdi.
Tapduk dergahında, sevdaya değdi;
Mürşid oldu, göçtü bu topraklardan.

Bir sözüyle çağlar, yüzyıllar büyür,
Kök salar gönüllere, Hakk ile yürür.
Yaradan sevgisi, kalbinde mühür,
Bir nefesle içti bu topraklardan.

Sırtını hevâya, nefse dönerek,
Fâniyi terk etti, bâki bilerek.
“Bana seni gerek seni,” diyerek,
Hakk yolunu seçti bu topraklardan.

Nahçıvan, Tebriz’e vardı uzağa,
Türk’ün at sürdüğü kutlu otağa.
Söz oldu, işledi şanlı toprağa,
Türk yolunu açtı bu topraklardan.

Ey gönül yolcusu, dinle bu sesi;
Çağlar ötesinden gelir nefesi.
Hakk’a adandı, her sözü hecesi,
Nurla dolup uçtu bu topraklardan.

Gölgesiyle Yüzleşen İnsan

Zümrüd-ü Sabah

Bazı duygular vardır ki insanın kalbine değil, ruhunun en karanlık dehlizlerine kök salar. Suçluluk bunlardan biridir. Ne bir yaranın kanı kadar görünürdür ne de bir sözün izi kadar geçicidir. O, zamanın bile çözemediklerinden biridir. Sessizliğin en derin çılgılığıdır; insanın kendine attığı susturulamayan bir tokattır.

İnsan, yaratılışı gereği hem nurun hem de nefsin çocuğudur. Bir yanı secde ederken, öteki yanı günaha meyleder. İşte suçluluk, bu iki yanın arasında asılı kalmış bir sarkacın çırpınışıdır. Ne tam düşer ne tam kurtulur. Her an bir hesap, her an bir vicdan mahkemesi...

Suçluluk duygusu, çoğu zaman yalnızca işlenmiş bir günahın ardından gelmez; bazen sadece niyet bile yıkar insanı. Kalbin kıyısına uğrayan karanlık bir düşünce, bir bakış, bir suskunluk bile yeter kendine kızmaya. Çünkü hakikatin

sesi içimizde en çok susturmak istediklerimizden fısıldar.

Tasavvuf büyükleri, kalpteki *vesveseyi* nefisten ayırır; ama suçluluk başka bir şeydir. O, nefsin hilesi değil, ruhun feryadıdır. Günahı işleyen beden olabilir, fakat suçluluğu duyan kalptir; çünkü Allah, kendini bilen bir kalbe arşını indirir. Ve o kalp bilir: Bir günah, sadece bir eylem değildir, ilahi nizamla karşı işlenmiş bir *ağırlıktır*.

Hız. Mevlânâ der ki, “Gönlünde yara olmayanın duası, dilsiz bir çocuğun ağlaması gibidir.” Belki de bu yüzden, suçluluğun acısı, hakikate açılan kapının eşliğidir. Yaralı kalpler daha derin dua eder, daha sessiz ağlar. Zira suçluluk, insanı nefsin koynundan çekip Hakk’a yönlendiren bir sancıdır. Eğer insan, bu sancıyı inkâr etmez, ondan kaçmazsa; onu tövbeye, arınmaya ve belki de hakiki tevazuya götürür.

Ama dikkat! Suçluluğu sahiplenmek başka, onun içinde boğulmak başka bir şeydir. Şeytanın en sinsi tuzaklarından biri de budur: Affedilemez olduğunu fısıldamak... Oysa affedilmeyecek günah yoktur; affı istemeyen kalp vardır. Zira Rahman’ın rahmeti, kullarının utancından büyüktür. Ve bazen en yüce ibadet, sadece “Ey Rabbim, utanıyorum” diyebilmektir.

İnsan kendini affetmediği sürece, başkasından ne adalet bekleyebilir ne merhamet. Kalpte biriken suçluluk, zamana yayılmış bir ceza gibidir. Gün gelir, sevdiğini sevemez hâle getirir. Kendini sevgiden yoksun görür, huzura layık hissetmez. Oysa suçluluğu dönüştürmenin ilk adımı, ona dürüstçe bakmaktır: “Evet, hata ettim. Evet, yanıldım. Ama bu, beni sonsuza dek karanlıkta bırakmaz.”

İnsan, kendi gölgesiyle yüzleşebildiği ölçüde aydınlığa çıkar. Ve suçluluk, gölgenin dile gelen hâlidir. Eğer onu bastırırsan, derine çekilir ve oradan sana oyunlar oynar. Ama üzerine gider, onu anlar, adını koyarsan; bir zaman sonra o da bir öğretmene dönüşür. Zira bazı hakikatler, sadece utancın içinden doğar.

Belki de en büyük arınma, affedilmek değil; affetmeyi öğrenmektir: Kendini... Çünkü kendini affetmeyen, Hakk’ın affına da tam inanamaz. Kendini cezalandırmaya çalışan, Allah’ın merhametini layıkıyla hissedemez. Suçluluk bir yoldur, ama menzil değildir. O, bizi secdeye çağıran bir işarettir, sonsuz bir karanlık değil.

Ve sonunda insan anlar: Suçluluk, ruhun elbisesini yırtan bir rüzgâr değil, yeni bir elbise dikmeye çağıran bir uyarıdır. Yeter ki kalbinde o sesi duymayı bırakma: “Ey kulum, geri dön... Ben buradayım.”

Sessizliğin İçindeki Kadın: Tomris Uyar

Tuğçe Yerdelen

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının özgün ve zarif kalemlerinden biri olan Tomris Uyar, yaşamı ve yapıtlarıyla sadece bir yazar değil, aynı zamanda bir düşünür, bir tanık, bir kadındır. Kaleminden dökülen her cümle, bir parantez gibi açılır yaşamın içindeki sessizliklere, görünmeyen çatlaklara, gündelik olanın içindeki büyük kırılmalara... Tomris Uyar'ın öykücülüğü, yüzeyde sakin ama alt metinlerinde derin bir sarsıntı barındırır. Onun öykülerinde olaydan çok ruh halleri, karakterlerden çok iç sesler konuşur. Günlük yaşamın sıradan kesitlerini anlatırken, aslında bireyin varoluşsal çıkmazlarına ışık tutar. Karakterleri genellikle kentli, entelektüel ve iç dünyasıyla hesaplaşan insanlardır. Metinleri; süslemeye, gereksiz dramatizasyona başvurmadan, neredeyse şiirsel bir sadelikle akar. Bu sadelik, aslında onun en güçlü anlatım aracıdır. Çünkü Uyar, okuru gözyaşıyla değil, farkındalıkla sarsmak ister. Duyguyu satırların arasına gizler; okur isterse bulur, isterse kaçar.

Yazarlık direnişi

Tomris Uyar'ın yazarlığı, aynı zamanda bir duruş biçimidir. 1970'lerde kadın olmanın ve yazar olmanın zorlukları iç içeyken, o, sadece edebi üretimiyle değil, yaşadığı hayatla da normlara meydan okumuştur. Ne bir gölge olarak var olmayı kabul etmiştir ne de bir "ilham perisi" klişesine indirgenmeyi... Tomris Uyar, yalnızca öykü yazarı olarak değil,

aynı zamanda çevirmen kimliğiyle de edebiyatımıza önemli katkılar sunmuştur. Virginia Woolf'tan Katherine Mansfield'e kadar pek çok önemli kadın yazarı Türkçeye kazandırarak, yalnız kendi sesini değil, başka kadınların seslerini de duyurmuştur. Bu çeviriler, onun kadın anlatısına olan duyarlılığının bir yansımasıdır

Günlük türüne getirdiği katkılar da göz ardı edilemez. *Gündökümü* adını verdiği günlükleri, yalnızca bireysel bir anlatı değil; aynı zamanda Türkiye'nin sosyal, kültürel ve entelektüel tarihine de ayna tutan metinlerdir. Günlüklerinde yazı kadar hayatla da hesaplaşır. İçsel çalkantılarını, yazma sancılarını, insanlara ve zamana dair gözlemlerini samimi bir dille aktarır. Tomris Uyar'ın ardında bıraktığı şey yalnızca kitaplar değildir. O, yazının sessiz ama güçlü direnişini temsil eder. Anlatmanın sadece bir "anlatı" değil, bir varoluş biçimi olduğuna inananlardandır. Hikâyeleriyle değilse bile duruşuyla, birçok genç yazara ve okura ilham vermeye devam etmektedir. Bugün hâlâ onun satırlarında kendimizi buluyorsak, bu onun zamanın ötesine geçen bir yazar olduğunun kanıtıdır. Tomris Uyar, kelimelerin içinde çoğu zaman susarak, ama hep var olarak yaşamaya devam ediyor.

Kelimelerin gölgesinde kalan kalp

Tomris Uyar, Türk edebiyatının en özgün kadın yazarlarından biri olduğu kadar, kişisel yaşamındaki duruşu ve ilişkileriyle de bir dönemin zihinsel haritasında iz bırakan bir figürdü. Onun aşkları, salt magazin bir merak değil; edebi üretiminin arka planında yer alan derinlikli bir içsel yolculuğun parçalarıdır. Aşk, Tomris Uyar için bir sığınak değil, bir sorgulama alanıydı. Sevmek, onun için bir teslimiyet değil, düşünsel bir çaba, duygusal bir karşılaşma biçimiydi.

Edebiyat çevresinde birçok tanınmış erkek yazarla; Ülkü Tamer, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever gibi yakın ilişkileri olmasına rağmen, hiçbir zaman bir "şairin kadını" olarak anılmayı kabul etmemiştir. O, Tomris'ti. Kendi adıyla, kendi sesiyle var olan bir kadın yazar. Bu yüzden Tomris Uyar'ın ilişkileri ne "fırtınalı" denebilecek kadar dramatikti ne de sıradan bir romantizme sığacak kadar yüzeysel.

Tomris Uyar ve Ülkü Tamer: Birlikte akan hayatlar

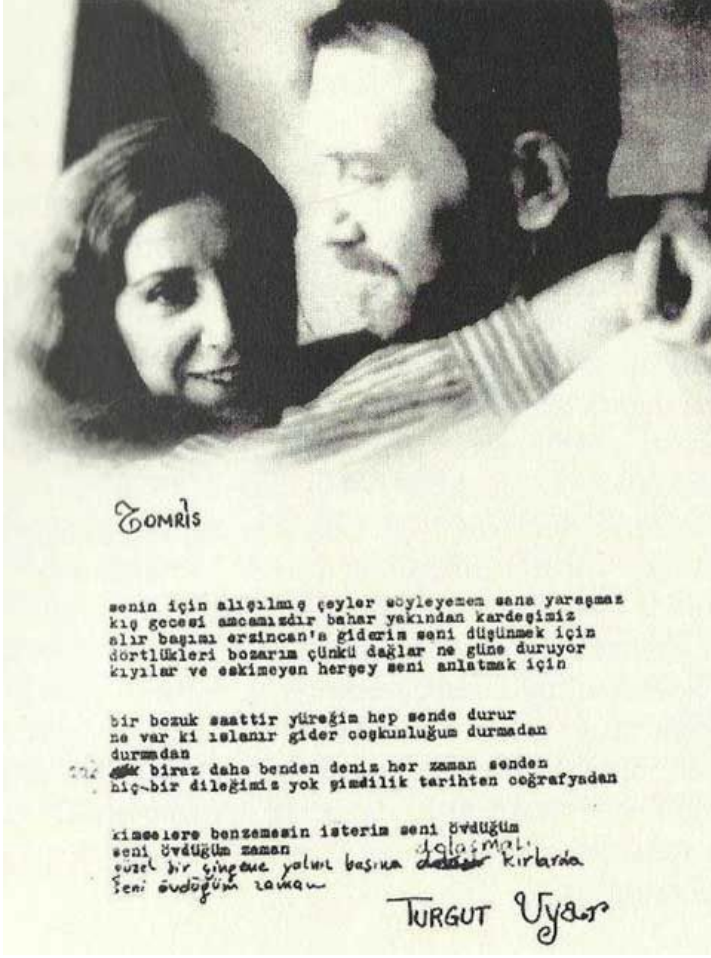
Türk edebiyatının iki ayrı kıyısında yer alan iki güçlü isim: Tomris Uyar, öykünün düşünsel inceliğinde yüzen bir kadın; Ülkü Tamer, şiirin duygusal kıyılarında dolaşan bir adam. Onların birlikteliği, ne edebiyat dünyasında büyük gürültülere neden olmuş bir aşk hikâyesiydi ne de satır satır şiirlere dökülmüş bir tutku masalı. Fakat tam da bu nedenle, Tomris ve Ülkü'nün hikâyesi; derin, sade, sessiz ama iz bırakan bir karşılaşma olarak Türk edebiyatının arka planında kendine özgü bir yer edindi. Uyar ve Tamer'in yolları 1960'lı yıllarda kesişti. Aşka bakışı, alışılmış kadın kimliklerinin çok dışında ve daha çok birey olma arzusuyla şekillenmişti. Sevdği adamları ne tapınacak birer "şair" ne de sığınacak limanlar olarak görüyordu. Aşk onun için bir eklenti değil, bir dengeydi.

Cemal Süreya: Kelimelerin hızlı akan nehri

Tomris Uyar'ın Cemal Süreya ile ilişkisi, kısa ama edebi anlamda yoğun bir birlikteliktir. Süreya'nın Tomris'e yazdığı mektuplar, onun hayranlığını, tutkusunu ve aynı zamanda kıskançlığını açıkça yansıtır. Ancak Tomris'in gözünde bu aşk, düşünsel gelişim için yeterince "nefes alanı" sunmuyordu. Cemal'in aşka yüklediği "tüketen bağıllık", onun kendi alanına duyduğu saygıyla çelişmişti.

Cemal Süreya, Tomris'in ardından şöyle yazmıştı:

"Seni elinden tutup sokağa çıkarasım var, herkes görsün, herkes bilsin diye. Ama bir yanımda istiyordum ki, kimse bilmesin seni. Sadece ben bileydim." Bu cümle, Tomris'in neden ayrıldığını açıklamak için yeterlidir: Sevgiyle sahiplenmek arasında ince bir çizgi vardır; Tomris o çizgiyi korumayı seçti.

Turgut Uyar: Sığınma değil, karşılaşma

En çok anılan aşkı, şair Turgut Uyar'la yaşadığı uzun ve derin ilişkisidir. Turgut, onun yalnızca sevgilisi değil, aynı zamanda hayat arkadaşıydı. Bu ilişki, edebiyatın gölgesinde değil, merkezinde yaşandı. Ortak dilleri yazıydı ama asıl bağları düşünce düzeyindeydi. Turgut Uyar'ın son dönem şiirlerinde Tomris'in etkisi açıkça hissedilir. Özellikle "Göge Bakma Durağı" adlı şiiri, onun hayranlık ve sevgiyle yazdığı bir iç dökümdür.

"İkimiz birden sevinebiliriz göge bakalım

Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından

Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından

Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar

Şu aranıp duran korkak ellerimi tut

Bu evleri atla bu evleri de bunları da

Göge bakalım"

Tomris bu ilişki için yıllar sonra şunu söylemiştir; "Birbirimizi ikna etmeye değil, anlamaya çalıştık." Bu söz, aşkı bir zafer ya da teslimiyet olarak değil, bir eşitlik zemini olarak gördüğünü gösterir.

Edip Cansever: Ulaşılamayan bir sevi

Bir diğer derin ama tek taraflı yaşanmış aşk ise Edip Cansever'in Tomris'e duyduğu, çoğu zaman dile bile gelmeyen bağıllıktır. Edip'in Tomris'e olan ilgisi, şiirlerine yayılmış bir sessiz hayranlıktır. Tomris'in onunla hiçbir zaman bir ilişki yaşamamış olması, bu aşkı daha da trajik hale getirir.

"Bir adın vardı senin, Tomris Uyar'dı

Adını yenile bu yıl, ama bak Tomris Uyar olsun gene

Ben bu kış öyle üşüdüm ki sorma

Oysa güneş pek batmadı senin evinde

Söyle

Ben seni uzun bir yolda yürürken gördüm müydü hiç."

Edip Cansever'in defterlerine düşürdüğü notlar, içindeki kırılgan tutkuyu gözler önüne serer; "Bir kadına yazılabilecek en uzun şiirdin sen, ama hiçbir zaman baştan sona okunamadın." Bu aşk, edebiyat tarihine "yaşanmamış ama hissedilmiş" bir sevda olarak geçmiştir. Tomris Uyar, aşklarıyla tanımlanacak bir kadın olmayı reddetmiştir. Edebiyat çevresindeki çoğu kadın, erkek şairlerin gölgesinde var olmaya mahkûmken, o kendi ışığını taşıyan bir isim olmayı başarmıştır. Sevmiş ama kendinden vazgeçmemiştir. Aşklar onun için yazının bahanesi değil, yaşamın içindeki çatlaklardan sızan bir sıcaklıktır. Onun yaşamı bize gösterir ki bir kadının aşkla olan ilişkisi sadece kimle birlikte olduğuyla değil, o birlikteliği nasıl yaşadığıyla da anlam kazanır.

Aşkı yaşamak değil, dönüştürmek

Tomris Uyar'ın aşkları, yalnızca onun özel hayatına değil, bir kuşağın kadın-erkek ilişkilerine, yazı ve aşk arasındaki gerilime de ışık tutar. Onun sevgileri birer efsane değil, birer dönüşüm anıdır. Ve her aşk, onun yazılarına ince bir gölge gibi düşmüştür — anlatılmamış ama sezdirilmiş, yazılmamış ama yaşanmıştır.

KİBELE KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

EYVAH MİSAFİR GELİYOR PROJESİ

KAZANANLARI

Elif Kahriman

İclal Doğan

Gizem Yıldırım Koçak

Eyvah Misafir Geliyor!

Elif Kahriman

Eskiden böyle miydi? Misafirlğe gidileceğı zaman günler öncesinde haber verilir, ev sahibinin hazırlık yapmasına imkân tanınırdı. Ev sahibi de buna istinaden evini ve sofrasını itina ile hazırlar, gelen misafirleri gönülden –iki ayağını bir pabuca sokmadan- ağırlardı. Zaman geçmiş, her şey değişmişti. Nezaket ilkeleri gitmiş, yerine keyfine göre hareket etme prensipleri gelmişti.

“Aysuncuğum, nasılsın? Aradım ama açmadın, telefonun sessizde sanırım. Biz, sabahtan bayram alışverişi için Balıkesir’e geldik... Alışveriş düşündüğümünden daha yorucu geçti. Bir şey de yiyemedik tabii. Neyse ki aklımıza sen geldin. Bir saate oradayız... Bilgin olsun.”

Telefonu sessize aldığımı düşündüren neydi acaba? Biri telefonunu açmıyorsa ya meşguldür ya da açmak istemiyordur. Ben mi yanlış düşünüyorum? Hiç değilse haber vermeden gelmedikleri için kendimi şanslı saymalıyım. Pat diye kapıda da belirebilirlerdi.

Geçen kış geldi aklıma... Tam arkadaşlarla buluşmak için evden çıkarken, zilin nostaljik melodisi kulaklarımda yankılanmıştı. İçime düşen şüphenin haklı olduğu, kapıyı açmamla vuku bulmuştu. Küçüklüğümüzden beri benimle didişen kız kardeşim, yavan bakışlı eşi ve burnundan kıl aldırmayan görümcəsi ile kapımdaydı. Evin hali, şimdiki kadar vahimdi;

oldukça dağınık ve hazırlıksızdım. Dışarıya çıkmak üzere olduğumu söylesem de nafileydi. İçeriye girdikleri ilk dakika, suratlarında oluşan o müsrifliği görebilmiştim. Nasıl küçümseyerek bakmışlardı... Ne kötü kelimeler etmişlerdi... Hepsi hâlâ hatırımda. Bıçkın bir edayla tüm odaları arşınlayan asık suratlı eniştemin, benden başka herkese silik kalan kardeşime, “Bir çöp bidonu bile buradan daha temizdir.” bakışı attığını kanıtlayamam ama yemin edebilirim. Görümcəsi olacak o abes giyimli kadına da iki aylık dedikodu çıkmıştı. Söylentiler tüm aileye yayılmıştı. Öyle ki aylarca annemden azar işitmiştim.

“El âlem senin minik çöplüğünü konuşuyor. Ah, senin gibi bir kızı doğuracak kadar ne günah işledim ben!” demişti, ne hissedeceğimi düşünmeden.

Evet, evet... Misafirlüğün bir de *el âlem* tarafı vardı. Gelen, sadece güler yüzünüze gelmiyordu; eşyalarınızın yeniliğine, evinizin temizliğine, kendi evleriyle kıyaslamaya ve en kötüsü, gittikten sonra dedikodularında anlatabilecekleri herhangi bir açığınızı aramaya geliyorlardı. Şimdi gelecek olan yengemin de ağzı çuval olsa bağlayamayacağınız kız kardeşimden aşağı kalır bir hali yoktu. Aynı kabuksu bakışlar, aynı acımasız gülüş ve tabii bitmek bilmeyen, kendini övme yarışları... Hayır, bu sefer de aynı şeyleri yaşayamayacağım! İnsanların zorbalıklarına katlanmak, günbegün insan eti kemiren bir fareyle yaşamak kadar haşin ve yıpratıcıydı. Bu kez... Buna izin veremem.

Evim, insanların dedikodusuna mahal verecek kadar dehşet halde değildi. Yalnız yaşayan ve tüm gün çalışan bir kadını. Evi, çoğunlukla otel gibi –yalnızca uyumak için- kullandığımı söyleyebilirim. Çok temiz biri olmadığımı inkâr etmiyorum, ancak –eniştemin bakışlarının anlattığı gibi- bir çöp bidonu kadar kirli yaşadığımı da düşünmüyorum. Sadece...

İşten döndüğümde çok yorgun oluyordum ve kendimi ister istemez, doğrudan yatağa atıyordum. Tabii bu yorgunluk sadece iş yorgunluğu değildi; eve geri döndüğümde beni karşılayacak kimsenin olmamasının yorgunluğu, her işin altından tek başına kalma zorunluluğun yorgunluğu, bazı şeylere geç kalmışlığın yorgunluğu... Belki de tek sebebi bu değildi, yorgunluk işin bahanesi de olabilir, tam emin değilim.

Sanırım asıl mesele, kabullenmesem de depresyonda olmamdı. İnsan kendini mutlu hissetmediğinde ne kişisel bakımına ne de hijyene önem verebiliyordu. En küçük toz birikintisini almaya bile mecali kalmıyordu. Toz birikintisi demişken... Televizyonumun arkasındaki örümcekler resmen aile kurmuşlar. Gel de şimdi bunlara kıy! Benim dışımda evde başka canlıların da var olabildiği düşüncesi, istemsizce nefesimi kesti. Sanki şimdiden evin içi kalabalıklaşmıştı. Ah! Neler düşünüyorum böyle? Bir saatten az bir sürem kaldı ve ben hâlâ oyalanıyorum. Kafamdaki kara bulutları bir kenara bırakıp, çiçek desenli ev terliği mi ayağıma geçirdim ve dün, bütün gün dikiş makinesin başında eğilerek çalıştığım için tutulan sırtımı ellerimle kavrayarak yavaşça ayağa kalktım.

Güne elveda diyen güneşin son parıltıları, salon penceresinin hemen önündeki çivit mavisi kadife kanepemin üzerine düşmüştü. Kanepenin üzerindeki, henüz yıkandığı belli olan dağınık kıyafetler, iç çekmeme sebep oldu. Sabah evden çıkmadan önce giymek istediğim -ve yıkayıp balkona astıklarım arasından seçtiklerimi- kıyafetleri buraya yığmışım. İlk işim, kırıksıklıkta birbiriyle yarışan bu kıyafetleri katlayıp yerlerine yerleştirmek oldu. Onlarla işim biter bitmez, kanepenin hemen dibindeki ahşap iskeletin üzerine oturtulmuş cam masanın tozunu aldım ve kültürlü görünebilmek adına, eve gelirken aldığım kişisel gelişim kitabını üzerine yerleştirdim. Ancak, daha sonra iğreti durduğuna kanaat getirip kitabı, örümceklere yuva olmuş televizyon dolabın içine attım. Örümceklerden biri kitabın üzerine gelmesiyle hızla dışarıya doğru kaçtı, diğerleri ise hiç istiflerini bozmamışlardı.

Salonu on beş dakika içerisinde derme çatma bir şekilde toparlayıp mutfağa geçtim. Tezgâh, dünden kalma bulaşıklarla doluydu; yağlı çatal-kaşıklar, tabakların üzerinde küf tutmak için benimle inatlaşan yemek

kırıntıları, içleri sararmış bardaklar... Hayır, bu sadece bir gün öncesine ait olamaz. Bu kadar çabuk evi kokutmuş olmalarına inanamıyordum. Tezgâhın üzerindekiyi yıkamam ve meşe ağacından yapılmış, kestane rengi dolapları silmem yaklaşık yirmi dakikamı aldı. Ardından mutfağa süpürge makinesi tuttum ve en son bir ay önce temizlediğim banyoma fırladım. En uğraştırıcı yer orasıydı. Kül rengi minik halım neredeyse siyaha dönmüştü. Alt kısmında deterjan sakladığım, üst kısmı tamamen aynayla kaplı banyo dolabıysa su damlalarıyla desen desen olmuştu. Aylardır tek başına toz almaktan mustarip olan sarı bezi, su damlalarının üzerinde gezdirdim. Dolabın cilalı yüzeyi bu temasa beyaz bir gülümsemeye karşılık verdi. Halıyı çamaşır makinesine attım ve daha fazla vakit kaybetmeden duşa girdim. Banyo ve kişisel temizlik bakımım toplam yirmi dakikamı çalmıştı. Tüm bunlar, zaten ağrımak için bahane arayan sırtımı daha da fena hale getirmişti. Acıyla koridordaki küçük sedire tünedim. Bu kadar hızlı hareket etmenin sonucunu ertesi gün öğrenecektim, yarın yataktan kalkacak halimin kalmayacağından şimdiden emindim.

Ne kadar sürem kalmıştı? Beş dakikadan az. Olamaz... Daha yemek yapmam gerekiyordu. Birkaç acılı kıvrınmanın ardından mutfağa geçtim, dolaptan birkaç sebze çıkarıp yıkadım. Hepsini güzelce dilimleyip, tavada kızgın yağın üzerine bıraktım. Sebzeler cızırdamaya başlayınca, rahat bir nefes alabilmek adına kendimi kanepeye atıp başımı geriye yasaldım. Tam o anda, telefonumun mesaj sesi irkilmeme neden oldu. Donuk ve bir o kadar da buğulu gözlerle ekranda yazanlara baktım ve acıyla gülümsedim.

"Kusura bakma canım, bizim başka bir işimiz çıktı. Artık başka zaman geliriz."

Kadın ve Kadın

İclal Doğan

Perihan, o sabah bir kahve kupasını daha sehpa bırakıp koltuğa yığıldığında, zamanın kaç olduğunu bile bilmiyordu. Perdeler kapalıydı, ev loştu. Oysaki eski sabahları böyle miydi? Annesinin kahvaltı sofraları, kardeşlerinin şen kahkahası, babasının masanın başköşesindeki kuruluğu. Otoriter ama sevecen ve şefkat dolu bakışları... Sonra, sonra onunla olan sabahları vardı. Sevgi dolu sabahlar. Ailesinin yerine koyduğu sabahlar. Şimdiyse hepsi birer toz bulutu olmuştu. Hiçbiri yoktu. Dışarı belki güneşliydi, belki yağmurlu. Onun için fark etmiyordu artık. Bir hafta olmuştu ayrılalı. Belki on gün, belki de bir ömürdü kim bilir.

Bulaşıklar tezgâhta yığılmış, çamaşır sepetinden taşan kıyafetler salona sızmıştı. Halının köşesi kıvrılmış, sehpanın üstünde yarısı içilmiş kahveler, ağzı açık bırakılmış çoğu boş olan yiyecek paketleri, kurabiye kırıntıları ve birkaç antidepresan kutusu karışık halde duruyordu. Telefonu sessize alalı epey olmuştu. Arayıp soran yoktu zaten. Arkadaşları da vazgeçmişti. Apartmandaki komşularla yıllardır, *merhabadan* öteye geçmemişti. Ev, onunla susmuştu. Solmuş bir çiçek gibi içine kapanmıştı. Derken...

Kapı çaldı. O an Perihan'ın kalbinde minik bir kıpırtı oldu. Korkuyla karışık bir heyecan. Kapı mı? Gerçekten mi? Ev bu haldeyken mi? O düşünürken kapı tekrardan çalındı. İki tok, kararlı vuruş.

Tak tak...

Kimseyi beklemiyordu. Sipariş de vermemişti. Kargo da yoku. Ailesi gelmezdi. Komşular zaten... Ya o geldiyse? Pişman olup gelmişti belki. Annesi mi yoksa? Gelir miydi? Yoksa affetmiş miydi? Ayağa kalkarken tereddüt etti. Ayna olsaydı, kendisini tanımazdı belki. Saçları darmadağın, gözlerinin altında mor belirgin halkalar. Üstünü başını çekiştirerek düzelttikten sonra saçlarını sıkıca at kuyruğu yaptı. Yavaşça kapıya yürüdü. Dürbünden bakmadı. Cesareti yetmedi. Eli zincire gitti ama çözmedi. "Kim o?" diyemedi. Sadece kapının önünde durdu, kulağını yaklaştırıp dinledi. Birkaç tıkırtıdan başka ses yoktu. Bir an, içeri giren güneş huzmesinde tozların dansı gözlerine bir başka yansıdı.

Ve sonra... Tekrar bir tak tak...

Ama bu kez sanki daha yumuşak bir tınısı vardı. Perihan, nihayet zinciri çözdü. Kapı gıcırdayarak aralandı. Gördüğü şey, tüm sabahı, tüm ayları, tüm yalnızlığı altüst etti. Çünkü kapının önünde duran ona bakıyordu. Perihan'ın gözleri kocaman açıldı. Dudakları aralandı "Aa sen!" dedi fısıltılı ama coşkulu bir sesle.

Kapıdaki konuşmadı. Sadece başını hafif yana eğdi. O kadar tanıdık bir hareketti ki Perihan'ın içindeki boşluk birden soluklaşmaya başladı. Gözleri doldu. Boğazı düğümlendi. Bir anlık afallamadan sonra elini uzattı. Ama o oralı olmadı. İstemsizce bir adım geriledi. Kapıyı biraz daha açtı. "İçeriye gelmek ister misin?" diye sorarken sesi çatladı. Evin dağınıklığından dolayı mahcuptu. Olsun o gelmişti ya yeterdi. Gözleri bu beklenmedik misafirin üstünden kayarken neredeyse görünmeyen bir zarafet fark etti. Hareketlerinde bir kıvraklık, bir sessizlik vardı. Kadın "Çok uzun zaman oldu, seni görmeyeli" deyip hasret dolu gözlerle ona baktı. Adından aldığı güçle tombul bedenini sallayarak hızlı ama yavaş adımlarla salona geçti.

Tereddütsüzdü. Gözleri hızla ama seçerek evin her köşesine kaydı. Perihan bir an, bu bakışlarda bir denetleme sezdi. Kadın, salondaki halının ortasında durdu. Duruşu o kadar doğal, o kadar yerli yerindeydi ki sanki hiç gitmemişti. Pencere kenarındaki, aslında hardal rengi olan ama şu an kir ve lekelerden kahverengi gibi duran kanepeye yöneldi. Üstünde battaniyeler, kıyafetler, boş fincan ve kupalar, buruşturulmuş peçeteler duruyordu. Ama o hiçbirine aldırmadan, o karmaşanın içinde kendine yer açtı. Usulca, tam ortasına kıvrıldı. Adeta evin sahibiymiş gibi. Perihan hala şaşkıındı. "Onca zaman neredeydin Allah aşkına!" diye bir sitemle çıktı.

Kadın yine cevap vermedi. O da bir cevap beklemiyordu zaten. Onun gelişiyile kasvetli hava kalkıp bahar havası gelmişti yerine. Hızlıca mutfağa koştu. Hemen bir çay suyu koydu. Elleri telaşlı, ama içinde büyüyen bir sevinçle hareket ediyordu. Dolap kapaklarını çekmeceleri açıp açıp kapattı. Elleri bile başka bir heyecan vardı. En güzel kupasını çıkardı. Dolapta kalan son zeytinleri bulup suya tuttu. Peynir kalıbını çıkardı. Küflenmiş yerlerini bıçakla temizleyip onu da porselen kâseye yerleştirdi. Tezgâhtan yuvarlanan çeri domatesleri de yakalayıp dilimlediği salatalıklarla beraber tabağa koydu. Isık çalan çaydanlığın altını kapatıp çayını demledi. Buzdolabını tekrar kolağan edip küçük bir paket açılmamış salam ve şişenin dibinde süt buldu. Bozulmadığına şükrettiği sütü ılıttıktan sonra küçük bir kâseye döktü. Tost makinasında ısıttığı ekmekleri de aldı mı tamamdı. Sofra örtüsü sandıktan çıktı, üstelik ütüsüz olmasına rağmen serildi. Önemli olan kusursuzluk değil, onun gelmesiydi.

Masanın bir köşesini *kadına* ayırdı. Sandalyeyi hafifçe çevirdi, üstüne yumuşak bir şal serdi. Sanki o noktaya başka biri oturamazdı. Kadın, bütün bu telaş boyunca bir köşede sessizce oturdu. Gözleriyle Perihan'ı izliyordu; derin, sanki her hareketinin ardındaki duyguyu anlayan bir bakışla. Sofrayı tamamladığında Kadın'a döndü.

"İyi ki geldin" dedi sesi titrerken. "Çok yalnızdım."

Kadın, sadece gözlerini kısıp başını hafif eğdi. Minicik bir kıpırtı, belki bir onay. Belki bir kucaklama gibiydi. Karşılıklı oturdular. Kadın, önce tabağını inceledi daha sonra kokladı. Beğenmişe benziyordu. İlk lokmasını alır almaz Perihan da kahvaltısına başladı. Fincanını eline aldı ama yudumlamadan önce bir süre ona baktı. Sonra konuşmaya başladı. Boğazındaki düğümler çözülürken sesi çatallıydı, ama sonra rahatladı. Günler sonra kendi evinde, ilk kez sesine yer vardı.

"Ne kadar zaman oldu seni görmeyeli? Tankut sana olan bağlılığımı nasıl da kiskanırdı hatırladın mı? Sen gittiğinde çok üzüldüm. Neden beni bırakıp gittin? Dışarıdayken birden çekip gittiğini söyledi. Öyle mi oldu sahiden? Beni bırakıp gitmez, dedim ama bunca zaman dönmediğine göre gitmişsin demek ki."

Kadın başını çevirdi. Gözleri mahcubiyeti perde gibi üzerine çekti.

"Tankut da gitti. Bana karşı eskisi gibi hissetmiyormuş, öyle söyledi. Üç yılını çöp etti anlayacağın."

Bir dilim ekmek aldı ama yemedi, masaya bıraktı. Kadın başını kaldırmadı. Ama Perihan'ın sözleri artık doğrudan ona dönüktü. Sanki karşısında eski bir dost değil de onun yerine duygularını taşıyan bir ayna vardı.

"Biraz uzaklaşıp kendisini bulması lazım, sorun bende değil ondaymış, mısta mış anlayacağın. Çok klişe değil mi bu laflar? Kesin buldu birini beni sepetledi alçak! Ben onu ne çok sevmişim oysa. Bir sabah çıktı gitti. Hem de bir mesajla. Hiç yokmuşum gibi hiçbir şeyi olmamışım gibi. Kendisini bulacakmış hah! Sen kendini bulduğunda, beni bıraktığın yerde bulabilecek misin bakalım!"

Perihan gözlerini kapadı. Derin bir nefes aldı. Yavaşça gülümsedi. Hem kırık hem hafif bir gülümseme yayıldı önce yüzüne sonra gözlerine. “Tankut” dedi sesi fısıltılıydı gözleriye donuk. “Ben sana her şeyimi verdim... Bütün arkadaşlarımı ve ailemi kurban vermiştim bu aşk için. Çık gel, demen yetmişti bana. Ailemi bırakıp kollarına koşmuştum. İşi bırakmam, arkadaşlarımın telefonlarına çıkmamamda hep senin için değil miydi? Şimdiyse tek başımayım sen de yoksun. Babamın evine hala gidemiyorum. Annem hala konuşmuyor benimle. Eski arkadaşlarımsa arkamdan aptallığıma gülüyor. Bari annem konuşsaydı, gelseydi, arasaydı keşke. Keşke ben gidebilseydim...”

“İyi ki buradasın” dedi *kadına* başını eğerek, “Ve sen hiçbir şey sormuyorsun. Hiçbir şey anlatmıyorsun. Ama anlıyorsun. Biliyor musun? Babam, ‘her çocuk bir gün evine geri döner. Sağ, ölü, genç, yaşlı. Ne olursa olsun mutlaka döner,’ derdi. Sence bende dönebilecek miyim?” Kadın hafifçe başını kıpırdattı. Bir esneme mi? Bir onay mı? Bir cevap mı? Belli değildi. Sandalyeye yasladı başını. Gözleri Perihan’daydı. Kıpırdamadan onu dinliyordu. Gözleri sabitti ama dikkatle odaklanmıştı

İçinde susmayan bir sızı vardı. Annesinin sesi kulağında, ailesinin sıcaklığı yüreğinde eksikti. Hasret, boğazında yıllardır düğümlenen bir kelimeydi. Ve Tankut kalbinin en savunmasız yerinde duruyordu. Ona olan öfkesi birbirine karışmıştı. Sevmek mi? Affetmek mi? Unutmak mı? Bilemiyordu. Söyleyecek çok şey vardı ama hiçbir kelime yetmiyordu. O da sustu. Başını hafifçe eğdi. Gözleri ağlamak ve sağanaklara teslim olmakta arafta kalmıştı. Ama teslim olmadı. Sadece bir şarkı mırıldandı. Çünkü bazı acılar, bazı aşklar ve bazı ayrılıklar sadece şarkılarda kendine yer bulurdu.

*“Bir sevindim, güldüm, gülün bağında
Bir çırpındım, durdum, kulun ağında”*

Kadın başını kaldırdı. Sanki tanıdık bir tınıydı bu, yıllar öncesinden hatırlanan bir ninni gibi. Perihan devam etti.

*“Ey aşk
Derin bir suya dalar gibi
Evin yolunu arar gibi
Annem saçlarımı tarar gibi
Daima sana sığınırım”*

Ve dışarıda gece büyürken evin içinde küçük ama sağlam bir şey yeşermeye başladı. Bir tür bağlılık, bir tür kurtuluş... Hani küçük bir kedi, kapının önünde belirdiğinde insan yüreğinde ince bir sıcaklık hisseder ya. Onun ürkek ama meraklı bakışı, misafirlikten çok kadim bir dostluğun habercisidir ya. Bir tas su, bir parça mama yeter. İşte aralanan o kapı sevgiye açılır. Sessizce yan yana otururken zaman durur. Kedi mırılar, insan gülümser. İşte o an anlamıştı Perihan, sevgi, bazen bir misafirin adımlarıyla gelip kalbinde yerleşirdi... Dizlerinin üzerine çöktü, *kadının* yanına geldi. Elini uzattı, *kadın* başını usulca onun avucuna yasladı. Ne bir sözcük ne bir açıklama. Sadece o sıcaklık... İki kalbin arasında akan görünmez bir köprü. Kadın gözlerini yavaşça kırptı. Kuyruğu hafifçe omuzunun etrafında dolandı. Perihan alnını onun başına yasladı. O anda içinden bir cümle geçti. Kimsesizliğini ilk kez şefkatle sarıp sarmalayan bir cümle “Artık yalnız değilim!”

Şahika Teyze, Almanya!

Sultan Gizem Koçak

Evin sessizliği ruhuma şifa gibi. “Çıt” yok. Saçım kuş yuvasından hallice. Pijamamın diz kapakları dedemin çocukken bayram yerinden aldığı balonlardan farksız.

Suratımda şifa niyetine şöyle bir damlacık yaşam belirtisi yok. Kanepeye yayılmışım ki üç kişi gelse kaldıramaz beni. Derken... Telefonumun sesiyle fırladım yerimden. “Hani üç kişi kaldıramazdı beni, bak bir kişinin araması yetti...” dedim içimden.

Ekranda kocaman “Şahika Teyze Almanya” yazıyordu. Beynimden aşağı kaynar sular iniverdi. Şahika Teyze yıllar önce Almanya’ya taşınmıştı. Giderken de “İnşallah bir gün uğrarız.” demiş tam on bir yıl uğramamış, yaşayan efsane Şahika Teyze...

“Hadi hayırlısı” duasıyla açtım telefonu.

“Al...” Daha alo diyemeden ahizeden fırladı Şahika Teyzenin sesi, “Ay canım, tahmin et kim Türkiye’de! Hatta dur bak, tahmin et bakalım şu an kim sana doğru geliyor?!”

Ben: “Aaa! Ne güzel bir sürpriz bu! Tabi ki gelin, kapım her zaman açık.”

İç sesim; “Kapı açık, açık olmasına da içeri bomba düşmüş gibi, nereden çıktı bu şahane sürpriz şimdi!”

Oturduğum yerden kalkamadım bir süre. Sağa sola baktım önce nereyi toplasam diye. Evin her köşesi ayrı bir savaş alanı. Sehpanın üzerinde sekiz tane kahve kupası. İçinde kaşık da yok, çatalın tersiyle karıştırmışım, çatal da yapış yapış orada. Nerden geldiği belli olmayan kararmış büzüşmüş bir muz kabuğu... Bir de çorap. Evet çorap ama teki yok! Hepsini elime geçen sepetin içine doldurdum. Sepete sığmayanları da fırına attım. Evet, fırına! Boş olan tek yer orasıydı çünkü. Şahika teyze mutfağa da girmezdi hem... Girmezdi herhalde yani... Girmez değil mi?

Telefonda arkadan eniştenin sesi geliyordu, “Ev yemeklerini de özledik vallahi!”

“E enişte on bir senedir ne yiyorsun be adam?” dedim içimden. Enişte diyorum, çünkü adını bile silmişim hafızamdan...

Hemen mutfağa girdim, buzdolabını açtım.

-Bir domates (yarısı çürük)

-1 havuç (buruşuk)

-Yarım paketten biraz fazla kıvırcık makarna

-Salça (üzeri beyazlaşmış ama olsun kaşıkla sıyrırız)

-Yoğurt

Menü o an belirlendi.

“Salçiato Makarano”

Ve yoğurtlu havuç “Turuncu Rüya”

Makarnanın suyunu koydum ocağa. Su kaynıyor, ben kaynıyorum...

Saçlarımı ıslak elimle düzelttim. Pijamamın üstüne koltuğun kenarında dağınık duran hırkayı giydim. Orası da toparlandı hem... Bir taşla iki kuş!

Hırkanın son düğmesini iliklerken kapı çaldı. Şahika Teyze, adını bilmediğim enişte ve sinsi bakan bir çocuk... Çocuk dediğime bakmayın, gözleriyle ortalığı kurcalayan, *büyümüş de küçülmüş bir tip*.

Şahika Teyze Alman aksanlı Türkçesiyle coştı kapıda; “Ay canım nasılsın! Hiç değişmemişsin, sadece biraz ... eheheh...” O son gülüş şu demek; “Epeyce kilo almışsın, sana ne olmuş böyle?” Ama gülme efektiyle geçiştirdi tabi, nazik kadın ne yapsın...

İçeri girdiler. Şahika Teyze ve çocuğu pür dikkat süzdüler ortalığı. “Ne güzel derli toplu evin. Aferin sana.” dedi Şahika Teyze.

“Dağınıklık bana göre değil Şahika Teyzeciim, hep düzenli olmaya gayret ediyorum.” dedim.

“*Sen yarım saat önce görseydin, ev haliya sarıp saklamalıktı tam ama hallettim işte,*” dedim içimden. Masaya geçtik. “Salçiato Makarano” tüm görkemiyle masadaki yerini aldı. “Turuncu rüya” ise hemen yanına...

“Hafif olsun diye bu menüyü seçtim. Yoksa içli köfte, mantı ve yaprak sarma yapacaktım. Ama şişirirdi ne me lazım!”

“Makarna İtalyan havasında, sarımsaklı falan... Hem sarımsak antibiyotik. Yoğurtlu havuç da probiyotik bombası, bilirsiniz.”

Şahika Teyze tadına baktı. Gözlerini kıstı. Ağzı öyle bir büzüştü ki...

Başladım dualara; “Allah’ım ne olur yoğurt bozulmamış olsun ne olur Allah’ım hiç sırası değil!”

Gülümsedi Şahika teyze; “Hım... Değişik bir lezzet. Biz Almanya’da bile böylesini hiç tatmadık... Değişik...”

Değişik dedi. Demek istedi ki “Yiyemiyorum, lokmalar ağzımda büyüyor ama girdik bir yola.” Enişte ile göz göze geliyorum, tabağı sıyrılıyor. Adam aç kalmış bunca yıl belli. Ama enişte gözüme girmeyi başardı. Ne olursa olsun o tabağı bitirdi ya helal olsun. Bir baktım ki çocuk masada yok. Tabak öylece duruyor. O sırada fırının “ciiuuuvv” diye kapak açılış sesi geldi.

Arkadan çocuğun sesi bomba gibi düştü masanın tam orta yerine; “Anne! Fırında boş kutular var. Çürük bir muz kabuğu, bir de çorap!”

“Minimalist bir *ev hali* çalışması. Ne kadar etkileyici değil mi?” deyiverdim. Sanata sığınmaktan başka nasıl izah edebilirdim ki bu rezilliği?

Enişte, “Bravo kızım “dedi.” Seni ayakta alkışlıyorum.”

Ben de kendimi ayakta gördüğüme sevinyorum enişte...

Ama ne olursa olsun bu akşamı alnımın aklıyla atlattığım için kendimi tebrik ediyorum. Bir on bir yıl sonra görüşmek üzere Şahika Teyze...

Venüs'ün Yitimi

Helen Vaughan

Elleriyle göğü döven kadınlar nasıl görünür, bilir misiniz?
Dişlerini şiirin ruhu besleyen tınısıyla yıkamıştır onlar.

Göğüslerinde yaşamak sevinciyle yoğrulmuş leyleklerin kanat çırpışı duyulur.
Neden sonra ateşli bir hummada hasıl olan heyula gelip de
Etini kemiğinden
-Ve dahası-
Ruhunu bedeninden ayırmak ister.

Karanlık bir çölde imtiyaz tanıyan o suya bakar gibi bakar kadın Tanrı'sına.
Yok olup gitmek kaygısıyla, işte orada!
Ellerin göğü dövdüğü her yer kanla dolu...

Tanrı'm ben,
Ben ve bedenim
Ve de ruhumla gölgeniz haşır neşir olmuşken
Her kim bakarsa bakmanın derinleştiği yerden
Günlerin batan güneşle noktalanmış cümlesini,

Bizi...

Beni...

Kanlı elleriyle göğü döven kadınların
Sürgün edilmiş yurtsuzlarinkine benzer burun sızısını hatırlat onlara.

Zeytin Ağacı

Çilem Kılıç

Ben, bin yıllık bir zeytin ağacıyım. Köklerim bu taşlı Ege toprağına sıkıca sarıldı, dallarım gökyüzünü yüzyıllar boyu selamladı. Rüzgâr bana farklı dillerde şarkılar fısıldadı; çünkü nice medeniyetler geçti bu topraklardan. Ben hepsine tanıklık ettim.

İlk gençliğimde, güneşin altında ter döken bir İyon köylüsünün ellerindeydim. Zeytinlerimden çıkan yağ, onların lambalarını aydınlattı. Yüzyıllar sonra roma askerleri gövdemde dinlendi, zırhlarının parıltısı hala gözlerimin önünde. Bizanslılar dualar etti yanımda, Osmanlı köylüleri türküler söyledi. Her birinin gülüşü, hüznü, umudu gövdemin çatlaklarında saklıdır.

Şimdi size bütün hayat hikayemi anlatacağım; çünkü bin yıldır yaşadıklarım ve sonunda başıma gelenler tarihe not düşün istiyorum. Ben daha genç bir fidanken, bu topraklarda beyaz taşlardan yapılmış evler vardı. İnsanlar bana “elaia” derdi. Gözleri deniz mavisi, elleri nasırlı köylüler, dallarımdan topladıkları zeytinleri taş havanlarda ezerdi. O yağ, lambalarını aydınlatır, sofralarını doyururdu. Çocuklar gövdemde saklambaç oynar, kadınlar zeytin dallarıyla saçlarını süslerdi.

Bir gün kıyıya büyük gemiler yanaştı. Yelkenleri rüzgârla şişmiş, gövdeleri bronzla parlayan gemiler...Uzaktan gelen tüccarlar amforalara doldurulmuş zeytinyağını taşıdı. Benim meyvem, sadece bu köyün değil, uzak diyarların da ışığı oldu. O gün anladım ki, köklerim burada olsa da dallarım dünyanın dört bir yanına uzanıyordu.

Yüzyıllar aktı, gövdem kalınlaştı. Dallarım göğe daha çok uzandı. Bir gün ağır adımlarla gelenler oldu: miğferli, mızraklı, disiplinli askerler...Romalılar. Gölgemde oturup ekmeklerini ve zeytinlerini paylaştılar. Bir asker, bana sırtını yasladı, başını göğe kaldırıp “Bu ağaç, bizim imparatorluğumuz kadar güçlü” dedi. Zeytinlerimden çıkan yağ yalnızca lambaları değil, hamamları da aydınlatıyordu. Roma villalarının mozaiklerinde, zeytin dallarının desenlerini gördüm. Benim dallarım, onların zafer törenlerinde taçlara dönüştü. Ama her zaferin ardında hüznün saklıydı. Bir gün bir lejyoner gövdeme hançerini sapladı; öfkeli bir kavganın ortasında bana da pay düştü. O yara kabuğumda hala iz olarak durur. Yine de ölmedim. Çünkü ben bin yıl yaşayacak bir ağaçtım, onların gölgesi gelip geçti, ben köklerimle sınırsız tutundum toprağıma.

Roma’nın görkemli alayları çoktan unutulmuştu. Toprak daha sessiz, daha ağırbaşlı bir çağı girmişti. Üzerimdeki dallar daha geniş, gölgem daha derindi artık. Bu kez yanımda rahipler belirdi; koyu renk giysileri içinde ellerinde haçlarla dua ettiler. Zeytinimden çıkan yağ kilisenin kandillerinde yanıyordu. O ışık, taş duvarlı mabetlerin içinde ikonaların yüzlerini parlatıyordu. Bir rahip bana dokunurken “Bu ağaç kutsaldır, Tanrı’nın bereketidir” diye fısıldadı. O an anladım ki, artık sadece yiyecek ve ışık değil, inancın sembolü olmuşum. Gölgemde hastalar şifa bulmak için dua ettiler, kadınlar doğacak çocukları için dilekler diledi. Bir gün küçük bir çocuk yanıma gelip kabuğumdan kopan parçayı cebine koydu. Onu tılsım sandılar; belki de öyleydi. Çünkü ben artık insanların gözünde yalnızca bir ağaç değil, geçmiş ile gelecek arasındaki bir köprüydüm.

Yüzyıllar ilerledi, imparatorluklar yine değişti. Bu kez gölgeme fesli, şalvarlı köylüler oturdu. Elleri bağlamalar, dillerinde türküler vardı. Zeytinlerim toplanırken kadınlar maniler söylerdi:

“Zeytin dalı sallanır,

Gönül yâri aranır...”

Benim meyvem. Taş dibeklerde ezildi; çıkan yağ, bakır tavalarda yemeklere tat kattı. Kış gecelerinde evler benim ışığımla aydınlandı. Gölgede çocuklar güreş tuttu, nineler torunlarına masallar anlattı. Bir seyyah, gövdeme dokunup defterine not düştü: “Bu ağaç asırlıktır, köyün hafızasıdır.” O gün, insanların gözünde artık sadece ekmek kapısı değil, köyün kalbi olmuştum. Ama acı günler de gördüm. Savaş haberleri geldiğinde erkekler gölgede vedalaştı. Kimisi geri dönmedi. Ben onların adımlarını, son bakışlarını hala köklerimde hissederim.

Bir sabah sert bir rüzgâr esti, gövdemin çatlaklarına hüzün doldu. Uzaktan denizden gelen gemileri gördüm: yabancı bayraklar, yabancı askerler...Köyün sessizliği bozuldu. İnsanlar korkuyla evlerine çekildi. Gölge bu kez yabancı askerler oturdu; dillerini anlamıyordum, ama gözlerindeki sertliği gördüm. Çizmeleri toprağıma iz bıraktı, tüfekleri dallarımın arasında parladı. Köyün çocukları artık gölgede koşup oynamıyordu; korkuyla annelerinin arkasına saklanıyordu. Bir gün genç bir köylü yanıma gelip gövdeme sarıldı. Dudaklarından şu sözler döküldü: “Dayan anaç ağaç, biz de dayanacağız.” O genç, kısa süre sonra dağlara çıktı. O günden sonra gölgede fısıldaşmalar, gizli buluşmalar oldu. Çeteler, yiyeceklerini paylaştı; umutlarını da. Ben, işgalin karanlığını gördüm. Ama aynı zamanda insanların gözlerindeki özgürlük ateşine de tanıklık ettim. Ve biliyordum ki, benim gibi onlarda köklerinden kopmayacaktı.

Yıllar süren karanlık günlerden sonra bir sabah köyde bambaşka bir rüzgâr esti. Bu kez çizmelerin sesi değil, sevinç çığlıkları duyuldu. İnsanlar evlerinden çıktı, gövdeme sarıldı, dallarımdan kopardıkları zeytinleri birbirine ikram etti. “Özgürüz!” diye haykırdılar. O an toprağımda yeniden hayat filizlendi.

Cumhuriyetle birlikte köyde yeni bir düzen kuruldu. Çocuklar okula gitmeye başladı; defterlerini gölgede açıp ders çalıştılar. Öğretmenler zeytin dalını barışın sembolü diye anlattı. Benim meyvelerimden alınan yağ hala sofralara ışık ve bereket taşıyordu, ama artık üzerimde başka bir gurur da vardı: hürriyetin tanığı olmak. Yaşlı bir adam gövdeme yaslanıp

şöyle dedi:

“Biz geldik, geçtik; nice devletler çöktü, nice imparatorluklar yıkıldı. Ama sen zeytin ağacı, hala buradasın. Sen bizim hatıramızsın.” Yüzyıllar aktı, benim gövdem daha da buruştu, dallarım daha da ağırlaştı. Köy değişti: kerpiç evlerin yanına beton yapılar dikildi, eski harman yerleri suskunlaştı. Gençler şehirlere göç etti, tarlalar sessizleşti. Yalnızca yaşlı eller hala sabahın ilk ışığında dallarıma uzanıyor, zeytinlerimi topluyordu.

Bir sabah, kuş cıvıltıları yerine, ağır iş makinalarının homurtularını duydum. Köy yolundan sarı iş makineleri bana doğru geldi; koca demir kollarıyla toprağı parçalamaya hazırlanıyordu. Ama bu sefer yalnız değildim. Gölgede büyüyen köylüler, kadınlı erkekli, genç yaşlı, etrafımda toplandı.

“Bu ağaç bin yıldır burada!” diye haykırdılar.

“Bizim hafızamız, bizim ekmeğimiz, bizim geçmişimiz!”

İş makinaları yaklaştıkça köylüler gövdeme sarıldı. Kimi dallarıma tırmandı, kimi köklerimi siper etti. Çığlıklar, gözyaşları, beddualar birbirine karıştı. Ama makinaların gücü insandan büyüktü. Demir kancalar gövdeme geçti, zincirler köklerime sarıldı. Ben toprağı tutunmak için var gücümle direndim. Bin yıl boyunca nice fırtınaya, nice savaşa karşı ayakta kalmıştım. Ama bu kez düşmanım rüzgâr değil, ateş değil: insanın kendi açgözlülüğüydü. Toprak çatladı, köklerim bir bir koptu. Köylülerin çığlıkları arasında devrildim. Gövdem yere düşerken dallarımın kırılışına gökyüzü bile ağladı; bulutlar ağırlaştı. Yağmur başladı. Yüzlerce yılın hatırasını taşıyan köklerimi paramparça edip, kamyon kasasına sıradan bir odun yığını gibi attılar. Son nefesimde fısıldadım:

“Şimdi biliyorum ki bir daha filiz vermeyeceğim. Bana dokunan elleri, dallarımda yankılanan kahkahaları, yapraklarımdan süzülen rüzgârı da beraberimde götürüyorum. Artık demirin dişlerinde susuyorum. Ne gölge vereceğim ne de sofralara bereket taşıyacağım. Beni söktünüz ama ölen ben, eksilen siz oldunuz!”

En Zor Geçit: Ben

Fadime Kiremit

İnsan, bazen farkında bile olmadan kendi kendine engel olur. Bunu bazen düşünceleriyle bazen de davranışlarıyla yapar. Önünde birçok seçenek varken karar vermeyi erteler; seçmediği yolda aklı kalır, seçtiği yolda ise içsel bir ikna süreci başlar. Kararını haklılaştırmak için kendi kendine güzellemler yapar. Davranışlarını, düşüncelerini sınırlayan görünmez duvarlar örer; çoğu zaman da bu duvarları yine kendi elleriyle inşa eder. Olmamış olaylar üzerinden olumsuz çıkarımlar yapar, sonra da bu karamsar senaryolara uygun şekilde davranır. Oysa bilmez ki, insanın en çok ihtiyaç duyduğu destek yine kendisinden gelendir. Kendi yolunu açacak ilk adımı da kendisi atmalıdır.

Bu hayata ağlayarak başlıyoruz; ağlamasak, “sorun var” derler. Belki de hayat; daha başlarken bize, *acı da bir yaşam belirtisidir* mesajı veriyor. Sonrası mı? Sonrası türlü sınav, türlü vazgeçiş ve sabır, “Bugün de bitseydi,” dediğimiz anlar, yalnızlıklar, kalabalıkların ortasında kayboluşlar... Bazen insan kendine yabancı biri olup çıkar. Peki, bu değişim, gerçekten kendisinin istediği bir dönüşüm müdür, yoksa toplumun ve çevrenin *olman gereken* yönlendirmesiyle şekillenmiş bir kalıba mı girmiştir? Bu sorunun cevabını da insan kendine dürüstçe verebilirse bulabilir. Yalnızlıklarımızda, kayıplarımızda, içimize attıklarımız da nice yenilgiler saklıdır.

Terazinin bir koluna tüm bu olumsuzlukları, diğer koluna da güzel anları, başarıları ve minik umutları koysak... Hangisi ağır basar? Belki de sorun bu sorunun cevabını net verememekte gizlidir. İyiyle kötünün ayrımı bazen öylesine silikleşir ki, insan kendi yolunu göremez hale gelir. İşte o zaman en çok da kendisine engel olur. Düşünsene... En son ne zaman kendine engel oldun? Bir yemek tercihi, bir yer seçimi, belki de hayatını etkileyecek çok daha büyük bir karar... Ve en son ne zaman kendi önünü açtın? Bir krizin içinden güçlenerek çıkabilmek? Yoksa sahnede rolünü unutan bir oyuncu gibi kalmak?

Bazen insan, kendine sessizce, “Hayır!” der. İçinden gelen sesi duymazdan gelir; çünkü alışmıştır başkalarının sesine kulak vermeye. Oysa iç ses, bir pusuladır. Gözle görülmez ama yönü gösterir. Onu susturdukça yön de kaybolur. Kimi zaman, bir adım atmak yerine orada kalırız çünkü bilinmezlik korkutucudur. Ama unutulur ki, bilinenin içinde sıkışıp kalmak da yavaş yavaş tükenmektir. Kimi konfor alanları aslında görünmeyen kafeslerdir; içi sıcak ama dışarıya açılmaz. İnsan, kimi kararlarında özgür sandığı halde zincirlerini fark etmez. Ailesinin beklentisi, toplumun dayattığı rol, çevrenin *sen yapamazsınlar*...

Tüm bu görünmeyen ama etkili iplerle bağlıdır bazı seçimlerine. *Kendi hayatım* dediği şey, aslında başkalarının senaryosunu oynadığı bir sahnedir.

“Hayat bir sahne,” dediler... Ama kimse perde arkasındaki karmaşayı anlatmadı. Giydiğimiz kostüm bize ait değildir; bazen rolümüz ağır gelir. Ama oyun devam eder. İnsanın en büyük cesareti, sahnede kendi sözünü söylemesidir. Susarak değil, kendine rağmen haykırarak var olmaktır. Bir nehir misali. Önüne taşlar konmuş, engeller yığılmış... Yine de akar, bazen yavaşlar, bazen yön değiştirir ama yolundan vazgeçmez. İnsan da böyledir. Bazen kendi koyar o taşları yoluna, bazen başkaları... Ama nehir gibi içindeki yaşam akışını unutmazsa, bir yol mutlaka bulunur. Her zaman bir ihtimal daha vardır.

Yolu kapatan da biziz, yolu açacak olan da. Kimi zaman tek bir kelime yeter; “Başla!” Kimi zaman tek bir soru; “Bu gerçekten benim isteğim mi?” Ve bazen de sessizlik... Çünkü bazı cevaplar ancak içimiz sustuğunda yankılanır. Kendimize engel olmak kolay. Çünkü en çok kendimizi tanıyoruz, en çok kendimizi incitebiliyoruz. Ama unutmamalı! Kendini tanıyan insan, kendini iyileştirmeye de en yakındır. O en karanlık, çıkışsız dediğimiz an... Belki de en büyük yanılgımız, başkalarının bizi durdurduğunu sanmakken, aslında çoğu zaman kendi korkularımızın, geçmişte duyduğumuz küçümseyici bir sesin, bir zamanlar hissettiğimiz yetersizlik duygusunun, görünmeyen ama çoktan içimize yerleşmiş bir gölge gibi bizi geri çektiğini fark edemememizdir.

İnsanın içinde bir *yapamazsın* yankılanmaya başlamışsa, dış dünyanın sessizliği bile birer haykırış gibi gelir; çünkü biz zaten içimizde yenilmişizdir, daha hiçbir adım atılmadan, hiçbir cümle kurulmadan. Ne çok an, aslında başlayabilecekken ertelenmiş; ne çok fırsat, cesaretle değil kuşkuyla tartılmış ve ne çok hayat, içten içe istenmediği halde *uygun olan* diye seçilmiştir. Kimi zaman bir bakış, kimi zaman bir beklenti, kimi zaman da çocuklukta duyulmuş ama yetişkinlikte hala kemikleşmiş bir cümle, yıllar geçse bile insanın kararlarını gölgelerken, insan en çok da *kendi olma* cesaretinden yavaş yavaş uzaklaşır.

En acısı da içimizde açamadığımız o yolun, bir gün bir başkasının cesaretiyle açıldığını gördüğümüzde, içimizde duyduğumuz burukluktur; çünkü bilmek, yapmakla eşit değildir, anlamak bazen değiştirmeye yetmez, fark etmek bile harekete geçirmeyecek kadar geç olabilir. Ama belki de insan, tüm bu kırılmaların, yalnız kalışların, sessiz kararların, ertelenmiş hayallerin ve içe dönük yenilgilerin içinde, bir gün aniden ve hiçbir dış etken olmadan, sadece içten gelen bir güçle kalkabilir yerinden; çünkü ruh, bazen en karanlık yerden yeniden doğmaya karar verir, tıpkı toprağın altında karanlıkta filizlenen bir tohum gibi.

Bir sabah güneş farklı doğar, sokaklar aynı olsa da yürüyüşümüz değişir, geçmişin ağırlığı aynı kalsa da artık onu taşıyış biçimimiz değişir; çünkü içimizde bir şey, “Artık kendi yolumdayım!” dercesine yönünü çevirir ve insan, en çok da bu yön değişimiyle başlar kendine. Ne kadar geç olmuş olursa olsun, insan, kendini yeniden seçebilir; en çok kendine adım atabilir, en önce kendi elini tutabilir ve kendi adına konuşabilir; çünkü insanın en büyük gücü, kendi kendisine verdiği ikinci, belki üçüncü, belki onuncu, şansı fark etmesidir. Hayat, tüm karmaşasına, tüm belirsizliğine rağmen içten gelen bir kararın ardına düştüğümüzde bambaşka görünür; çünkü bu kez başkaları için değil, beklentiler için değil, geçmiş için değil, sadece *ben* olduğumuz için yola çıkmıştır.

O yüzden insan, bir gün sessizce ama kararlılıkla, “Bu kez kendime engel olmayacağım,” dediğinde, aslında o andan itibaren hayat da ona yol vermeye başlar; çünkü en güçlü değişim, dışarıda değil, insanın kendi içindeki o küçük ama sarsıcı cümlede başlar. Mesele, tüm hayat boyunca hep *bir şeyler* olmaya çalışırken, aslında *kendimiz* olmaktan ne kadar uzaklaştığımızı fark edemememizdir. En derin huzur, hiçbir role bürünmeden, hiçbir kalıba girmeden, sadece olduğumuz gibi kabul edebilmekte saklıdır. Çünkü insan, en büyük savaşını dışarıda değil; kendi içinde verir. En büyük barışı da ancak kendiyle yapar. Gecenin en karanlık anı, sabaha en yakın olandır. Ve insan, tam bitti sandığı yerden yine başlar kendine. Engel olmaya değil, yol gösteren olmaya...

Agamemnon'un Maskesi ve Kırık Aynalar

Çiğdem Bilgin

Kırık aynalar, duvarlar, şehirler
Öpmelerin en âlâsı
En bulunmazı kör gecelerin
Vurdumduymaz ve kalabalık
Tarihler
Yazılmadan silinmiş gibi
Alın yazımız
Yeni yetme bir canlılık
Ama ne sıra dışı bir yaşamak

Suyun katı hâli var
Asırlık düğümler var boğazımda
Bir hidrojen bombası
Yutkunurken gömülen cesetler var

Kırık aynalar, duvarlar, şehirler
Miken'e atfedilmiş maskeler var
Ama ne büyük bir yalan
Toz duman olmadan sağ kalabilmek
Elleri ceplerinde ve abesle iştigal

Kütüğünde paslanmaz lekeler
Çiviyle oyulmuş yazgısına
Savaşın
En çirkef hâlini bile unuttur insan
Dokunmasalar ona
Beni hangi uzaklığa evlatlık verdiler

Yaşım kaç, sormazlar mı bana
Kırık aynalar, duvarlar, şehirler
Hep üç satır kala imha eder kendini

Öyle tek başına ne kadar da güzel
Bir nesne gibi soluyorken günahı
Tükürür gibi göğsüne bakarak
Sırtında soğur teri

Alaturka
Biraz kendine has bir ayrılık
Çıplak Ay'ı görmeden hemen öncesi
Bilirler aslında
Ama ölmek kimin aklına gelir ayazlı bir havada

Figüran

Selcen Gezgin

Yazılmak mı?
İsterdin okunmak mı diye sorsalardı bize
Vallahi yazılmak isterdik.
Nazım'ın Vera'sı olmak isterdik,
Sabahattin Ali'nin Nahit'i,
Sezai Karakoç'un Mona Rosa'sı,
Kavuşamasa da Neşet Baba'nın
Ahiri olan Leyla'sı.
Attila İlhan'ın milyon kere Ayten'i.
Küçücük bir dizede yarım yamalak da olsa geceydi adımız,
Başkalarının şiirinde figüran olmaya bile razıydık.
Yazılamadık.

Okunmak zorunda kaldık.
Kalemimizin ucundan kan damladı,
Kimselere belli etmedik.
Üstümüz başımız parfüm yerine şiir koktu,
Kimselere duyuramadık.

Biz bir cümlemin içinde kaybolmak isterdik,
Ama nokta yerine gözlere saplandık.
Yazılacakken unutulmuş satırların
Arasında sıkıştık,

Okudukça eksildik.
Kalem bizi seçmedi,
Sayfalar adımızı kabul etmedi,
Âmâ gözler,
Her fırsatta içimizi söktü aldı.
Şiir koktuk yıllarca,
Ama kimse bize şair demedi.

Bir defterin unutulmuş sayfasında,
Kendimize bile not düşemedik.
Hiç yazılmamış kahramanların silinmiş dipnotlarıydık.

Okunmaktan yoruldukça
Kalemimizi gizlice kanattık.
Adımız, unutulmuş defterlerin
Kapanmayan yarasına mühürlendi.

Aşkın Rıhtımında

Mehmet Aluç

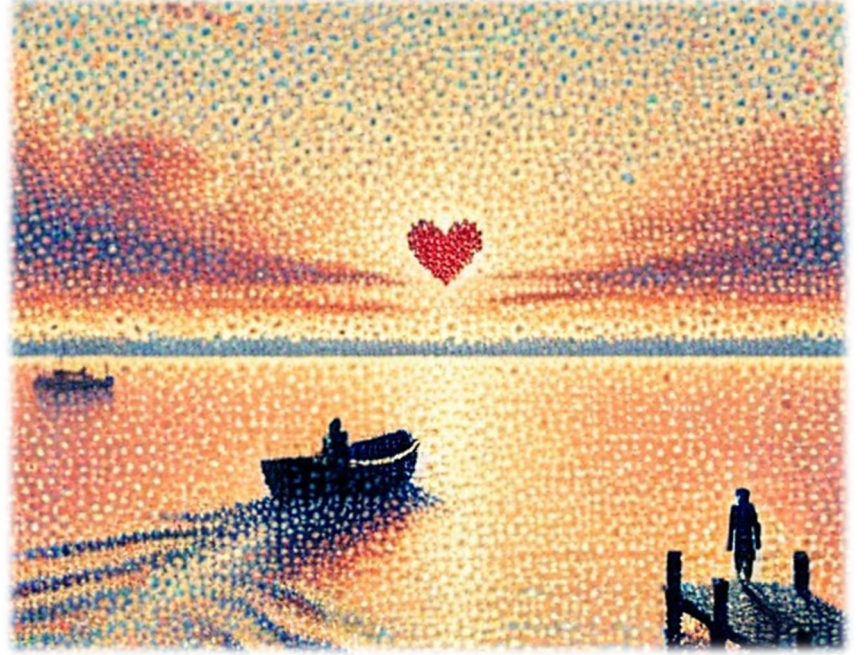
Her şey bir anda başladı. Sessiz bir gecede, kalbin kıyısında demirlemiş duygular, bir fırtınanın habercisi gibi kıpırdanmaya başladı. Aşk rıhtımında yolculuğa hazırlanan kalp, belki de ilk kez bu kadar cesur, bu kadar hazır. Ama dümen, farkında olmadan yanlış yöne çevrildi. Belki de doğru yön hiç olmamıştı. Yolculuk başladı. Haritasız, pusulasız, sadece hislerle dolu bir yolculuğa... Kalp, her dalgada biraz daha uzaklaştı kendinden. Her umut, bir kıyı gibi görünüp kayboldu ufukta. Varacağı yer yoktu aslında. Çünkü bu bir varış değil, bir kayboluştu. Aşk bazen bir liman değil, bir açık denizdir. Ve o denizde yönünü kaybeden her kalp, kendini bulmak için önce kaybolmalıdır. Belki de mesele, doğru yöne gitmek değil; gitmekti. Çünkü bazı yolculuklar, varıştan çok yolda olmayı öğretir. Kalp, yanlış yöne gitmişti ama belki de en doğru hisleri orada bulacaktı.

Kalp, her yeni günle biraz daha uzaklaştı bildiği kıyılardan. Aşkın rıhtımında başlayan o masum heyecan, şimdi yerini belirsizliğe bırakmıştı. Rüzgârın yönü değiştikçe umutlar da savruluyordu. Belki de bu yolculukta en büyük tehlike, fırtına değil; sessizlikti. Çünkü sessizlik, kalbin içinde yankılanan sorularla doluydu: “Nereye gidiyorum?”, “Neden başladım?”, “Kim bekliyor beni?” Ama cevaplar yoktu. Sadece dalgalar vardı. Ve dalgaların arasında, kendini arayan bir kalp çırpınıyordu. Her çırpınıştta, bir hatırayı su yüzüne çıkarıyor; her sükûnet, bir eksikliği hatırlatıyordu. Aşk, bazen bir liman değil, bir labirenttir. Ve bu labirentte yönünü kaybedenler, en çok kendileriyle karşılaşır. Yolculuk devam etti. Kalp, artık varmak için değil, anlamak için gidiyordu. Çünkü bazı yolculuklar, bir sonuca değil, bir dönüşüme götürür. Ve belki de en doğru yön, en çok kaybolduğumuz yeredir.

Kalp, bir aşk rıhtımından ayrıldığında neyi geride bıraktığını bilmez. Belki bir ihtimali, belki bir hayali, belki de hiç yaşanmamış bir geleceği. Ama bildiği tek şey vardır: Gitmek zorundadır. Çünkü bazı duygular, limanda bekleyerek değil, dalgaların içinde savrulurken anlaşılır. İlk başta her şey heyecan vericidir. Ufukta beliren belirsizlik bile bir umut gibi görünür. Kalp, kendini bu bilinmeze bırakırken, içinde taşıdığı yüklerin farkında değildir. Geçmişin izleri, söylenmemiş sözler, yarım kalmış vedalar... Hepsi birer gölge gibi peşinden gelir. Ve zamanla, bu gölgeler büyür. Kalbin yönünü şaşırtan da işte bu gölgelerdir. Dümen yanlış yöne çevrilmiştir belki ama bu yanlışlıkta bile bir doğruluk vardır. Çünkü insan bazen en çok kaybolduğunda kendini bulur. Kalp, her dalgada biraz daha çözülür, biraz daha açılır. Kendi içindeki fırtınaları tanır. Sessizliğin içinde yankılanan sorularla yüzleşir; “Ben kimim?”, “Ne istiyorum?”, “Neden bu kadar kırıldım?”

Bu sorular, kalbin en derin sularında yankılanır. Ve cevaplar, dışarıda değil, içeridedir. Kalp, yol aldıkça kendine yaklaşır. Her çarpışma, bir parçayı yerinden oynatır. Her sükûnet, bir gerçeği su yüzüne çıkarır. Aşkın rıhtımından ayrılan kalp, artık bir yolcu değil, bir arayıcıdır. Varacağı yer yoktur aslında. Çünkü bu yolculuk bir varış değil, bir dönüşümdür. Kalp, başladığı yere dönmez belki ama başladığı haline de dönmez. Artık başka bir şeydir. Daha kırılgan ama daha güçlü... Daha yalnız ama her şeyin farkında... Daha sessiz ama daha derin. Ve belki de en büyük keşif, varılacak bir yer olmadığını anlamaktır. Çünkü bazı yolculuklar, sadece gitmek içindir. Kalbin haritasız seferi, işte böyle bir yolculuktur. Ne limanlar vaat eder ne de kıyılar. Ama sonunda, kalbin kendini bulduğu bir iç deniz bırakır geride.

Oysa Aşk, her şeydi. Bir bakışta başlıyordu o zaman, bir dokunuşta dönüyordu sanki dünya. Kalp, başka hiçbir şeyin anlamını aramıyordu. Çünkü Aşk, anlamın ta kendisiydi. Gözlerin içine bakmak, bir ömrü okumak gibiydi. Sessizlik bile konuşuyordu; kelimeler gereksizdi. Aşk, bir dil değil, bir yaşamın ta kendisi. Ama işte tam da bu yüzden, yönünü kaybeden kalp en çok aşka doğru savruluyordu. Çünkü her şey aşka koşuyordu. Bir gülüşün eksikliğinde, bir cümledeki boşlukta, bir vedanın sessizliğinde... Hepsi birer çöküş sayılsa da öyle değildi. Kalp, bir zamanlar sığındığı limanı artık aramıyordu, bulmuştu zaten. Rıhtım aynıydı belki ama gemi batmıştı. Aşk, bir zamanlar umutken, şimdi bir yük olmuştu. Her şeyin başladığı yer, şimdi her şeyin yeniden inşa edileceği yer. Ama yine de kalp, o rıhtıma dönmek istiyordu. Çünkü insan, en çok kaybettiği şeyi arar. Ve Aşk, kaybedildiğinde bile vazgeçilemeyendi. Belki de aşk, bir varış değil, bir arayıştı. Her şeyin içinde saklı olan ama hiçbir şeyde tam olarak bulunamayan bir his... Kalp, bu hissin peşinden gitmeye devam ederdi. Yanlış yönlerle, bilinmez kıyılara, gitmezdi. Çünkü Aşk, her şeydi. Her şey aşktı, vesselam

En Sevdığım Pastam

Neslihan Bağlaç

Hayat gerçekten de en sona sakladığımız kremalı bir pastaya benziyor. Büyük bir istekle hazırladığımız, iştahla yenmeyi bekleyen kremalı pasta. Peki, kaç kişi yaşamı boyunca, o iştahla yaptığı pastanın tadına bakabiliyor?

En Sevdığım Pastam, izleyicinin ilgisini çekmeyi başaran bir film. Hem mizahi yanıyla hem dramatik tarafıyla izleyiciyi sarmalamayı başarıyor. Filmin izleyiciyi etkilemesinin nedenlerinden ilki, sadeliği ve samimi oluşu hiç kuşkusuz. Diyaloglar, mimikler, atmosfer... Hepsı sıradan bir bütünlük oluşturarak gündelik hayatın içinde olmaya davet ediyor. Filmi ekrandan değil de kapı komşunuzun evinde bir koltuğa oturmuş, onun hayatını sessizce izliyor ya da onunla pazar alışverişi yapıyor gibi hissediyorsunuz. En doğal şekilde izleyiciyi yakalayan film, konusuyla da bunu devam ettiriyor. Yalnızlık, kadınların maruz kaldığı toplumsal baskılar, yaşamda geç kalma hissi, hayatın sıkıcı rutinleri ve daha fazlası, filmi geniş bir perspektiften ele almamızı sağlıyor.

Film, yetmiş yaşındaki Mahin'in hikâyesini anlatır. Yıllar önce kocasını kaybeden Mahin'in kızı da Avrupa'ya göç etmiştir. Tahran'da yalnız yaşayan bir kadın olarak hayatını devam ettiren Mahin, arkadaş çevresinin etkisiyle hayatına aşkı dahil etmeye karar verir. İçinde bulunduğu toplumsal baskı onu tehdit etse de tüm cesaretiyle Faramaz'ı hayatına çeker ve onunla unutamayacağı bir akşam geçirir.

2024 yapımı film İran'ın baskıcı rejimi, ekonomik sıkıntıları içinde insanlara kaybettirilmek istenen arzularını hatırlatıyor. Filmde özellikle kadınlara yönelik aşırı baskıcı tutum ve otoritenin halk içine gizlenmiş uzantılarıyla İran'ın baskıcı politikası ciddi bir şekilde eleştiriliyor.

Filmin en güçlü vurgusu aşka yapılıyor. Bunca baskının gölgesinde korkuyla bastırılan insani duyguların yok oluşu, insanın temel ihtiyaçlarını karşılama telaşıyla makineleşerek aşkı unutuşu hatırlatılıyor izleyiciye. İnsanların büyük bir kısmı gençlikte yaşayamadıkları duyguları yaşlılıklarına saklıyor. Tıpkı kremalı leziz bir pastayı yemeğin sonuna sakladıkları gibi. Fakat insanların o büyük kısmının elinde belli belirsiz bir fotoğraf ve tadına bakılamamış pasta kalıyor maalesef. Güçlü imgeler, gerçekçi sahneler, samimi diyaloglar ve oyunculukla izlenmeyi hak eden bir film.

Filmin bir sahnesinde Mahin, Faramaz'a şöyle der: *“Birlikte iyi şarap yapan aşıklar için söylenen eski bir söz vardır. Birbirlerini ne kadar çok severlerse, yaptıkları şarap o kadar güzel olurmuş.”* Söylenen bu sözün, filmin sonunda izleyenleri derinden etkileyeceğini ve kendilerine şu soruyu soracaklarını düşünüyorum: Sevgiliyle güzel bir şarap yapmak mı, yoksa aşkı toprağa gömmek mi?

En Sevdığım Pastam, içinde mizahı barındırırken aynı zamanda insanı altüst etmeyi başaran bir film.

İyi seyirler.

Hayalsiz

Hakan Tuna

Evin karanlığa gömülmüş olduğunu fark edememiştim. Beyaz duvarların üstüne hafif mora çalan bir karanlık düşmüştü. Her yana saçılmış kıyafetler, eşyalar ve bazı çer çöpler görülmez olmuştu. “

“Güzel” dedim kendime kendime “En azından ortalık artık o kadar da dağınık gözüküyor.” Başımı dayadığım elimi serbest bıraktım. Hafifçe uyuşmuştu. Gözlerimi pencereye çevirdim. Alacakaranlık... Günün son saatleri. Pazar gününün akşam saatleri niçin insanı böylesine yorar diye düşündüm kendi kendime. “Hem de çok yorar...” diyerek kendimi kanepenin kollarına bıraktım.

Zihnim karıncalanıyordu. Binlerce düşüncenin aynı anda beynimden geçtiğini hissettim. Yarın sabah erkenden iş... Kaçta kalkmalı, yedi? Uyku yetmez ki... Ya gitmesem, patrona ne demeli? Ah o herife de dert anlatılmaz ki. Uykusuzluk başa bela. Dün kaçta uyuyabilmişim, iki? Ya ondan önceki gece... Hatırlamıyorum. Kanepeden doğruldum. Evin içi biraz daha kararmıştı. Sehpaların üzerinde gözlerimi gezdirdim. Birkaç bira şişesi ve çerez çöpleri insanla alay eder gibi duruyordu. Ayağa kalkıp pencereye geçtim. Dışarısı iyiden iyiye kararmış, sokak lambalarının ışığı yanmıştı. Evler halen daha kederli... Renkleri her daim sönmüş, sıvaları dökülmüş çarpık evler... Depremde yıkılmaya yemin etmiş gibi duran evler. Zevksiz, bu dünyanın -tabii eğer varsa- güzelliğinden nasibini alamamış hiçbir şeye benzemeyen çirkin evler! Lakin, ben de bu evlerden birinde oturmuyor muyum? Ne yazık...

Çocukken alçak villalardan oluşan bir sitede oturacağımı sanırdım. Arabalar caddede yine trafik oluşturmuş, korna sesleri uzaktan duyuluyor. Aklıma o geliyor... Gözlerimi sınıksı kapatıp açtım. Hayır, hayır düşünme... Gerisi geriye döndüm, ev ne kadar da sessizdi. Bütün hilkat kesilmişti lal, bu istiğrâkı tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl. Ah! Nereden geliyor bunlar aklıma? Ellerimin titrediğini hissettim. Gözlerimi kapayıp kanepeye kendimi tekrar bıraktım. Bir süre gözlerimi kapalı tuttum. Tekrar açtım. Beyaz duvarlara bakarken aklıma yine o geldi, duvarlar üstüme üstüme hücum etti. İnsan kendiyle olan savaşını sürdürürken niçin göğsünde dermansız bir acı hisseder? Halbuki acıyı da yaratan kendisi, kendi bedeni değil midir? Yahut savaşı başlatan yine kendisi? Kazanan ve kaybeden yine kendisi? Neyle kime karşı savaşıyorduk ki? Benliğimizle aslımıza karşı mı? Aklımızla kalbimize karşı mı? Olduğumuz kişiyle olmak istediğimiz kişiye karşı mı? Hepsisiyle mi yoksa hiçbirisiyle mi? Ah... Onun ela gözleri, tertemiz masum bakan gözleri... Tekrar doğruldum, iki elimi başımın arasına alıp eğildim. Ne oluyordu bana?

O halde birkaç dakika kaldım. Ne düşündüğümü hatırlamıyorum, belki de hiçbir şey düşünmedim. Can sıkıntısı yine hücum etti, ayağa kalktım. Telefonumu aradım bir süre. Yorganları, yastıkları havaya uçurdum; kıyafetleri o yana bu yana savurdum. Telefon kanepenin arasına sıkışmış duruyordu. Hiç yeni bildirim yok... Yalnızlık da başa bela. Telefonun kilidini açtım. Yeni bildirim olmadığı halde ondan yeni bir mesaj var mı diye baktım. Yoktu. Profil resmine baktım. Güzel. Şu kadınlar ne diye fotoğraf çekilirken dudaklarını büzer? Kendi profil resmine baktım. Daha önce defalarca bakmıştım, tekrar baktım. Acaba yakışıklı mıydım? Dünyanın şu *şahane* estetik şartlarına mazhar olabilmemiş miydim? Ben de kendimi topluma kabul ettirebilmiş, insanların saygısını kazanabilmiş miydim? Bunları söylerken kızgınlıkla mırıldandım. Yine ellerim hafif hafif titremeye başlamıştı. Balkona çıkıp bir sigara mı içmeli? Hani azaltacaktın sigarayı? Hani daha çok hareket edecek yürüyüşlere çıkacaktın? Hani o bırakıp giderken seni bu öksüz tavrını takınmayacaktın?

Peh! Şu şiirler de nereden geliyor aklıma, hoyrattır bu akşam üstleri daima! Sus, sus! Saçlarını ne de güzel yapmıştı geçen gün, kıvrım kıvrımdı. Sus sus! Hele nasıl konuşmuştu senle, ne demişti sana hatırlıyor musun? Sus, hatırlamıyorum sus. Başım çatlayacak, beynim bulanıyor sanki... Başın döner, beynin bulanır fena kan kaybedersin... Öyle miydi şiir, emin olamıyorum. Sanki neyden emin olabildim ki şuncacık hayatımda! Olmak ya da olmamaktı bütün mesele. Kim söylüyor bunları? Konuşan kim?

Balkonda sigara yakmış, derin derin iç geçirirken buldum kendimi. Buraya ne vakit geldim? Karşı binanın pencereleri yanıyor, hepsi de donuk, kirli, sarı...Hava serin, üşümüş bir kadının elleri gibi bir serinlik. Onun elleri de böyle üşür mü acaba? Hayır, hayır onu düşünmek yok! “Unuttun mu?” “Neyi unuttum mu?” Garip bir harmoniyle lakin gaipten konuşuyor gibiydi ses: “Düşünmemeyi!”. “İnsan nasıl olur da düşünmez. Düşünmeden durabilir mi insan?” “Elbet durur, bak etrafına... Düşünen tek bir insan var mı? Düşünseler böyle mi olurdu hayatları? Bu dünya böyle mi kurulur, bu düzen böyle mi giderdi?” “Gitmez miydi?” “Gitmezdi tabii. Ah insan bi düşünmesini bilseydi... Sen de düşünme, onlardan ol.” “Ya beni ben yapan şeyler... Sevmek, düşünmek, anlamak... Ateşe korla mı gitmeli?” Ses şiddetini arttırdı, temposu yükseldi. Uğultu halinde geliyordu neredeyse bu sefer: “Çivi çivi sökermiş, ateşe de ateşle karşılık verilirmiş. Şimdiye kadar sevdin de ne oldu, hep aldatıldın, enayi yerine kondun. Şimdiye kadar düşündün de düşündün. Sabahlara akşamlara kadar düşündün. Başın çatlayınca kadar beynin eriyinceye kadar düşündün. Eline ne geçti? İnsanları anladın, onlara tevazuyla, anlayışla yaklaştın. Onlar ne yaptı...” “Tamam sus artık!” Kim? Susacak olan kim? Ses gaipten geldiği gibi yankılanarak kayboldu.

Sigaranın külü aniden dudağıma değdi, yaktı. Bu yakışla ayıldım. Sigarayı küllüğe tükürdüm. Dudağıma tuttum. Sıcaktı, yanmıştı. Hışımla içeri geçtim, aynaya baktım. Gözükmüyordum, içerisi loş karanlık... Şak! Işığı yaktım. Kendimi gördüm. Yıkılmış bir vaziyette. Yıkılma sakın! Bizi kıvıl kıvıl bekliyorken hayat, yıkılmak elinde mi? Ses tekrar konuşuyordu. Dişlerimi gıcırdatarak yanıt verdim: “Hangi hayatmış Allah aşkına... Kimin hayatı bu, nasıl bir hayat? Hayat ölürken yaşayanlarla doludur dostum.” Ses cevap verdi: “Ölüyoruz demek ki yaşanılacak. Evet yaşanılacak... Hem de öyle bir yaşanılacak ki, sabah yedide gün daha doğmadan uyanacak otobüslere, metrolara, arabalara binecek, günün belki on saati üç-beş kuruş için kendini kapitalizmin kanlı pençelerine teslim edecek, bir kuruş daha fazla almak için vücudunda kalan son damla kanı mesaine feda edeceksin! Ve yaşayacaksın. Öyle bir yaşayacaksın ki kendini ezdirmedeğin, el etek öpmediğin bir günün dahi olmayacak! Alnından fışkıran emek terleri öyle bir boşuna düşecek ki toprağa ve öyle bir karşılığını alamayacaksın ki sen bile şaşıracaksın! Ve tatil günleri oraya buraya gitmeyi, sahile inip arkadaşlarıyla ailenle buluşmayı yaşamak zannedeceksin! İki üç kitap bir film izleyip “kendini geliştirdim” diye düşüneceksin ve tüm bunlarla kendini o kadar güzel kandıracaksın ki...

Yaşadım sanacaksın! Şimdiden acısı çekilecek bunun. Evet çekiliyor, çekilecek. Duyulacak mahzunluğu şimdiden, evet duyuluyor, duyulacak. Böylesine sevinecek ki bu dünya, yaşadım diyebilmen için. Yaşadım diyebilmem için...

Gözlerimde tomurcuk yaşlar birikmişti. Dudağıma inceliyordum. Kızarmış ve dokununca acıyordu. Pek ciddi bir şey olmadığına kanaat getirip aynadan çekildim. Üstüm acı sigara kokuyordu. Ev de öyle, yaşam da öyle. Acı sigara, acı tütün... Birden ne söylemişti kadın, hatırladım: “Hayat bir sigara dumanına benzemiyor mu sence de?” Dışarıda ayaz vardı, biz üşüyorduk. Saat dokuz suları olsa gerek, mesaiden çıkmıştık. Bir sigara yakmıştı, parmaklarımin ucunu yakmıştı. Anlamaz gözlerle ona bakmıştım, tam cevap verecekken sözümü kesmişti: “Yani düşünsene, sigaranın dumanını içine çekiyorsun. Rahatlamış, mutlu ve dingin hissediyorsun kendini bir anlık. Sonra nefesini veriyorsun. Dumanla birlikte o rahatlık, mutluluk, dinginlik uçup gidiveriyor. Hayatımızda da bu rahat, mutlu, dingin zamanlar pek az ve anlık değil midir? Ve günün sonunda yitirilmemişler midir?” Derken otobüsü geldi, sigarasını küllükte söndürüp iki adım attı. Fakat bir an durdu, arkasını döndü bana baktı. Gözleriyle sanki bunu bir düşün, diyordu. Duyulur duyulmaz bir sesle “Hoşçakal” dedi. Otobüse binip kayboldu. “Demek hatırladın en nihayetinde.” “Evet, hatırladım.” “Ne düşünüyorsun, doğru mu kadının söyledikleri?” “Bilmem, belki doğrudur.” “Ne hissediyorsun içerisinde?” “Bir aşka başlamanın korkusunu.”

Tamamen teslim olmuş vaziyetteydim. Evet onu düşünmeyecektim, bunları düşünmeyecektim. Fakat yenildim, düşüncelerime boyun eğdim belki de onların esiri oldum. Kim bilir... Onu düşünmek, nasıl da sevinçli bir hadise; nasıl da dünyayı güzel kılan bir eylem. Seni düşünmek güzel şey, seni düşünmek ümitli şey. Fakat artık nasıl yapmalı, etmeli, oldurmalı da onu sevmemeli? Son ders-i felaketten hiç nasibimi almadım mı? Son ders-i felâket neye mâl oldu? Düşünsen... Birçok şeye, hayal edemeyeceğin kadar çok şeye mal oldu. Düşünsen... Hatırlasan... Bilsen... Sus sus, düşünüyorum, hatırlıyorum, biliyorum! Beynin eriyip yaş gibi damlardı gözünden! Ses uğultular halinde beynimde yankılanıyor, tırnaklarımla kulaklarıma asılıp onları kanatasım geliyor. Son ders-i felaket ne demektir? Ses öylesine rahatsız edici ki dayanılır gibi değil. Ne demektir? Ne demektir? Kollarım gıcıklanıyor, tüylerim diken diken. Biliyorum, son ders-i felaket ne biliyorum! Aşk nelere kadirdir, insana neler yaptırır biliyorum! Aşk neleri yutturur, nasıl insan gururunu ayaklar altına alır, bunları da biliyorum.... Sonu nasıl felaketle, nasıl hüsrarla sonuçlanır, onu da biliyorum! İler sefahatimde hüsrana bile sessiz! O halde kurtulmaya azmetmeli baştan başa bu hislerden. Evet, korkuyorum. Bir aşka başlamaktan korkuyorum. Çünkü sevme eylemi benim kalbimden alındı. Ben istemeden hem de... Hem de bende bütün insanları sevebilecek kadar mağrur bir yürek varken. Alındı... Alındı...

Göğsümün acıdığını, içimin cız ettiğini hissettim. Yitirilmiş bir aşka benziyordu dünya. Soluğu yine balkonda aldım. Günün son ışıkları ha battı ha batacak vaziyette. Akşam, akşam yine akşam. Şu dünyada özgür bir kuş olsam... Ağzında zeytin dalı taşıyan beyaz bir güvercin olsam. Dünya olsa beyaz beyaz! Apaklığa kesmiş olsa, bütün günahları silinip gitmiş olsa. Beyza beyza fışkırsa bütün gök, yer, deniz! Söylerdik: Biz de sizdeniz! Biz de sizdeniz! Gün kavuştu, artık tek bir ışık demeti bile yok ortalıkta. Karşında ziya olmasa... Alemde ziya kalmasa... Gece, yani karanlık, yani siyah... Yani insanlar sahipsiz. Hepsi evlerinde yorgun yatıyor, kim bilir neleri kimleri düşünüyorlar. İnsan, âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar! Peki benim hayalim ne? Bu keskin soru sanki bir anda şakaklarımı kesti. Gözlerimin kocaman kocaman açıldığını hissettim. Benim hayalim ne? Bu sorunun cevabını bulamıyordum. Ellerim ayaklarım buz kesti. Hışımla içeri atıldım. Sağa sola yalpallıyor, yüreğimde şiddetli bir ağrı duyuyordum. Hayalim yoktu. Bu dünyadan istediğim tek bir şey bile kalmamıştı. Böylesine ihanet mi etmişti hayat bana? Yoksa ben mi yaşama ihanet etmişim, ondan ümidi keserek? Hayat, artık imi timi belirsiz bir yol gibi geliyordu bana. Bir adım atsam sanki düşeceğim. Bir gamzeli rüzgâr yetecek, ha itti beni, ha itecek. Bu yola çıkamam, mümkün yok adımımı atamam.

Geri balkona dönmüş, çelikten korkuluklara tutunmuş, ağırlığımı onların üzerine vermişim. Gözlerimi hafifçe araladım. Yüzümü gördüm, gözlerimi... Nasıl da yorgun bakıyorlardı. Yine onu hatırladım. Sen, sevmeye korktuğum kadın. Şu akşam vaktinde, ne istersin benden? Yol uzakta değil, hemencecik ayaklarımın dibinde. Fakat karanlık, siyah. Nasıl olur da ilerleyebilirim bu yolda, yolu bilmeden? İnsanın hayatta bir ideali, bir hedefi olmalı. İdeali olmadan insan nasıl yaşar? Yaşayamaz, elbet yaşayamaz. Bir anda beynimde bir şimşek çaktı. Başımı hızla kaldırdım. Yine o gözlerimin önündeydi. "Ben..." dedim. "Onu sevmeliyim."

Sevmeden de insan yaşayamaz. Sevmeyi kaybetmiş insan, ne anlar yaşamaktan? Sevmeden insan, hayatı nasıl yaşayabilir, yaşayamaz! Mümkünü yok yaşayamaz. Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey. Bir şeylere başlamak, o imi timi belirsiz karanlık yola çıkmak, sevmeyi gerektirir. İşte o halde ben sevmeliyim. Korkmadan, bıkmadan, usanmadan sevmeliyim, onu seviyorum, daha çok sevmeliyim. Huzurla, tutunduğum korkuluklardan doğruldum. Dışarısı ayaz kesmişti lakin ben cayır cayır yanıyordum. Aydınlığa kesilmişti bir anda dünya. İçeri geçtim, ev nasıl da sakinlik doluydu. Ses son sözünü söyleyip gitmişti. Aklımda sadece o ve onu sevmek vardı. Tek dertlerim bunlardı. Ah insanın hayatında tek derdi bu olsun, sevmek olsun. Nasıl da diğer her şey katlanılabilir oluyor... Sevmekten korkmamalı insan. Sevmek bir ışık gibiymiş meğer bilememişim. Yolunu, idealini, hayallerini aydınlatan bir ışık. İnsan bu ışığı, yaşadığı müddetçe elinde taşımalı. Yoksa dünya her daim karanlık kalacak. Bir insanı seversem, dünya ancak aydınlanacak!

Marika, Sen mi Geldin?

Ayşen Göreleli

Denizi bile olmayan o koca şehri bırakıp doğduğum, büyüdüğüm küçük kente dönerken orada neler yaşayacağımı hiç düşünmemiştim. Aklımda yalnızca anneannemin bana, yaralarımı iyi geleceği vardı. Çocukken de canım yandığında ona koşardım. Cebinde taşıdığı lavanta, kekik kokusu mu yoksa saçlarımı okşarken mırıldandığı ezgiler miydi beni iyileştiren, bilmiyorum. Çevremde herkes Karadeniz gibi hırçın, dalgallyken o farklıydı. Sakin, bilge ve anlayışlı. Dedem “Nenenin kanı bizimki gibi deli akmaz. Suyun öte yanından gelmiş onlar,” derdi.

Uçak havaalanına doğru alçaldıkça burnumun direği sızladı. Kaç yıl oldu buralara gelmeyi? Son yıllarda yeni bir aşkın heyecanına kapılıp çok ihmal etmişim anneannemi. Eve ulaşp, onu hasta, avurtları çökmüş, yanakları ateşten al al olmuş, yatarken görünce utandım kendimden. Yatağında küçücük kalmıştı. Görmez gözlerle yüzüme baktı. “Marika, sen mi geldin?” dedi. Şaşırdım. Unutulmak değildi içimi yakan, onu çok sevmeme rağmen son zamanlarda hatırıma getirmememdi. Ancak başım sıkışınca... Kendi derdime düşüp...

Of...

Kimi vardı ki hayatta bizden başka? Annem tek çocuğu, bense tek torunuydum. Kocası, kardeşleri öte dünyaya çoktan göçmüştü. Annem, annesini bana emanet edip babamla Kanada’ya yerleşmişti. Peki ben ne yaptım? Gözüm kimseyi görmedi Mert yaşamıma girdikten sonra. Girmez olaydı.

“Marika, sen mi geldin?” Marika kimdi acaba? Yabancı isimli komşularımız vardı ama Marika’yı hatırlamadım. Bunamaya mı başlamıştı acaba?

Komşulara hastalığını bize duyurmaması için yemin ettirmiş. Başlarda beni, annemi sayıklarken son zamanlarda dalgınlamış, Marika diye birini çağırır olmuş. Bunca zaman haber almazsam, gelmezsem olacağı buydu.

Yere batsın benim aşkım. Her şeyi, herkesi unutmaya değer miydi o şerefsiz için? Hani çok âşıktı bana? Bana mı, öteki kadına mı? Hangimiz ötekiydik acaba? Sonunda gözüm açıldı da terk ettim Namert Bey’i. Hem onu hem de onunla yaşadığımız kenti. Ayrılık acısı mı yoksa aldatılmanın öfkesi miydi içimi yakan? Böyle bir zamanda düşündüğüm şeylere bak! Zaten bütün tatsız anılarımı unutmak, anneannemle yeni bir yaşam kurmak için gelmemiş miydim buraya?

Anneannemin durumunu görünce, önceliğim o oldu elbette. Hemen eve doktor çağırdım. Evde çözülebilecek bir şey olmadığı anlaşılınca, hastanenin yolunu tuttuk. Orada haftalarca kaldık. Çok dirençli bir mikrop kapmış. İlaçlarını düzenli kullanmamız ve yakın ilgimle yavaş yavaş iyileşti. Unutkanlığı azaldı, yatağından çıktı. En güzeli de beni hatırladı. “Güler, kızım, susadım,” dediğinde dünyalar benim oldu. Gün geçtikçe birbirimize derman olduk. Daha en başında Karadeniz’den ayrılmamalıymışım meğer. Evim zaten hep burada beni bekliyordu.

Bir gün anneannemle sohbetimiz koyulaştığında aklıma takılan soruyu sordum. “Marika kim nene?” Eskisi gibi ona nene demeye başlamıştım. “Marika öyle kuru kuruya anlatılmaz. Demle bakalım bir çay da içerken anlatayım onu sana.”

Kapı önüne, dedemin vaktiyle diktiği incir ağacının altındaki masaya kurulduk. Çayın yanına fındık kırarken anlatmaya başladı. “Marika benim en sevdiğim çocukluk arkadaşımdı. Aynı zamanda, bizim uzak akraba Ahmet Ağabey’in yavuklusuydu. Sevdaları dillere destandı. Evleneceklerdi. Kınalar yakıldı. Düğünleri kuruldu. Bilirsin bizim buraları, eğlencelerde marifetmiş gibi silah sıkılır bolca. Kurşunlardan biri damadın kalbine isabet etti. Marika’nın gelinliği sevdiği adamın kaniyle kıpkırmızı olmuştu. Kim vurduya gitmişti Ahmet Ağabey. Bu olaydan sonra çok geçmeden taşı tarağı toplayıp Batum’a yerleşti Marika’lar.

“Çok üzüldüm nenem. Peki, sonra haber alabildin mi hiç onlardan?”

“Mektuplaştık hep. Aslında uzak değildik birbirimize ama aramızda Sarp vardı. Sınırlar olunca uzak sanıyor insan memleketleri. Geçen yıl cenazesine bile gitmek kısmet olmadı.”

Son çayını da içip yerinden kalktı. “Gel peşimden,” dedi bana. “Ondan bana kalanların hepsi içerideki sandıkta.”

Oyalı bir bohçadaydı Marika’nın anıları: Bir sürü mektup. Bir de telden yapılmış zarif bir insan figürü. “Bu da ne böyle?”

“Bu kocaman bir heykelmiş Batum’da. Zamanın ünlü âşıkklarının anıtiymiş. ‘Bizim gibi kavuşamamış bunlar da’ diye yazmıştı Marika. Gel de sana gerçeğini göstereyim, diyordu. Gidemedim. Ne bu heykeli ne de yıllar sonra Marika’yı görmek nasip değilmiş.”

“Neneciğim, nasıl olsa epeyce iyileştin. Götürürüm ben seni.”

“Uy uşağum, götürür müsün hakikaten?” Ne kadar sevindiğini *uşağum*, demesinden anlamıştım. Bir de çakmak çakmak bakan maviş gözlerinden. Son kontrole gittiğimizde doktoru da yolculuğa izin verince Batum’a gitmeye karar verdik. Marika’nın mezarını ziyaret edip bir de o koca heykeli görecektik.

Yola çıkmadan önce Batum’u, oraya nasıl gidebileceğimizi, o heykeli biraz araştırdım. Heykel Gürcülerin Romeo ve Jüliet’i sayılıyormuş. Âşıkkların isimleri Ali ile Nino’ymuş. Ancak elimizdeki biblo tek parçaydı. Nenem de bir kadınla bir erkekten söz etmişti. Kaybolmuş olabilir miydi biri?

Bu gezi benim için de ilginç olacaktı. Nenemi son yıllarda bu kadar ihmal etmemin mahcubiyetini de bir nebze giderecekti. Heykeli çok merak etmeye başlamıştım.

Araba kiraladım. Çıktık yola. Sırf bu yolculuk için bile değermiş. Bizimki tatlı diliyle geçmişten, gelecekte söz açtıkça yolun nasıl eridiğini anlamadım. Sınır kapısında da işlemlerimiz çabuk halloldu. Batum’a ayak daha doğrusu tekerlek bastık. Önce mezarlığa gittik. Yıllarca görüşemeyen iki arkadaş, biri ölünce ancak buluşmuştu. Bu bile hiç yoktan iyiydi. Nenem, “Marika, bak ben geldim,” diye diye ağladı. Yılların özlemiyle bir güzel içini döktü.

Heykelin, deniz kıyısındaki bir parkta olduğunu biliyorduk. Yola koyulduk. Devasa bir anıt çıktı karşımıza. Bu kadar görkemli olacağını beklemiyordum. Aynı çantamda duran biblo gibi sarmal teknikle yapılmıştı. Tek farkı gerçeğinin bir kadın ve bir erkek olarak iki figür olmasıydı. Çok hoş görünüyorlardı. Bir yere oturup izlemeye başladık.

İncecik, örgülü saçlı bir genç kız geldi yanımıza. Kırık Türkçesiyle “Heykelin hikayesini anlatayım?” diye sordu. Memnuniyetle teklifini kabul ettik. Başladı anlatmaya:

“Her şey Bakülü bir yazarın “Ali ve Nino” adlı romanı yazmasıyla başlamış. Roman, Azeri genç Ali ile Gürcü kızı Nino arasında yaşanan imkânsız aşkı anlatıyor. Bu büyük aşk Müslüman ve Hristiyan çevreler tarafından hoş karşılanmamış. Buna bölgedeki siyasi sorunlar da eklenince gençlerin hayatı iyice zorlaşıyor. Sevgililer birçok zorluğu aşip kavuşsa da savaş onları ayırıyor. Ali vurulup ölüyor. Yaşanan aşkı ne Nino ne de tanık olanlar unutuyor.”

Nene torun, genç kızın anlattıkları karşısında hüzünlendik.

“Gelelim şimdi aşkın dansına,” diyerek arkasındaki anıtı gösterdi. “Gürcü heykeltıraş Tamara Kvesitadz bu romandan çok etkilendiği için yarattığı bu kadın ve erkek heykeline “Ali ve Nino” ismini vermiştir. Üstelik bu heykel hareket ediyor.”
“Nasıl hareket ediyor?” diye atıldım. Demek gelmeden önce yeterince araştırmamıştım.

Genç kız saatine bakarak “Birazdan göreceksiniz,” diye cevap verdi. Heyecanla gözümüzü heykele dikip bekledik. Bu arada çat diye bir ses çıktı. Çantamdan ne zaman çıkardığımı fark etmediğim biblo elimden düşmüştü. Yerde iki tane heykelcik vardı. Neneme “Senin heykel doğurdu,” diyecektim ki...

Yüksekçe bir platformun üzerinde kadın bir tarafta, erkek diğer uçta, yüzleri birbirine dönük duruyordu. Önce içlerine yerleştirilmiş lambalar yandı. Işıl ışıl oldu her yer. Sonra heykeller yürümeye başladı. Daha doğrusu kayar gibi hareket ediyorlardı.

Nutkumuz tutuldu.

Âşıklar birbirine iyice yaklaşıncı “*Ne olacak şimdi?*” diye düşündüm. Bedenleri birbirine değecekken öpüşmeye başladılar. Giderek daha derinden, daha ileriye... Bedenleri iç içe girdi. Tek vücut oldular. Yavaşça birbirlerinden sıyrılarak sırt sırta uzaklaştılar. Zıt yönlerde doğru gittiler. Başlangıç noktasına geldiklerinde dönüp yine birbirlerine yürüdüler. Hep aynı buluşma, birleşme olduğu halde farklı gibi geldi bize. Heyecanla izledik. Bir yanda Karadeniz’in müzikli dalgaları, diğer yanda parkın içinde aşkın dansını yapan sevgililer...

Müthiş bir şölendi.

Orada ne kadar zaman geçirdiğimizi bilmiyorum. Gösteri bir süreliğine durduğunda hava iyiden iyiye kararmıştı.

Bir elimdeki heykelciklere bir karşımda duran dev heykellere baktığımda farkına vardım: Ali’nin de Nino’nun da kolları yoktu. Nasıl daha önce farkına varmamıştım? Bu kadar dalgın, dikkatsiz oluşuma şaşırdım. “Nene, sence neden kolları yok?” “Neden olacak? Kavuşamamışlar ya, ondan.” Güngörmüş kadındı vesselam. Aşkı da bilirdi.

“Kızım, elindeki nasıl iki tane oldu?” dediğinde artık bilgelik sırası bendeydi. Sonu başarısız da olsa ben de aşklar yaşamıştım. “Marika paket yaparken ayrı durmalarına razı olmamış, olabildiğince birbirlerine sarılabilsinler diye iç içe koymuş âşıkları. Onlar da sevdalısını sarıp saklamış. Biz de iki ayrı figürden oluştuğunu anlamamışız.”

O anda parmağımda unuttuğum Mert’in hediyesi yüzüğe takıldı gözüm. Ağzımı çarpıtan acı bir gülümseme takıldı dudaklarıma. Elimdeki fazlalığı çıkarttım. Bize rehberlik yapan tatlı kıza uzattım. Şaşırdı. “Neden ama?”. “Benim parmağıma acıtıyor,” dediğimde sevinerek kabul etti. İçimdeki Karadeniz dalgalandı, dalgalandı ve duruldu sonunda. Mert defterini kapatmıştım. Böylesi aşklar yaşamayacaksam varayım aşksız kalayım, diye geçirdim içimden. Ali ile Nino’nun aşkı gerçektir, saf aşktı. Ayrı da düşseler şimdiki uyduruk aşklara inat, ömür boyu kalpleri hep birbirlerinde kaldı.

Levhalar

Esra Sönmez

Aydınlanmak için lambanın değil duyguların yakıldığı bir yerden geliyorum.

Oradaki insanlar, hüznüleri karşılığında kendilerine tebessüm satabilecek bir tüccarın varlığına inanıyorlar. Ben inanmıyorum.

Sanırım onu da yani inancımı, dün gece yaktığım için. Fakat “Yarın, yarın...” diye sayıklayıp gelecek hezeyanına tutulmadan önce bu fedakârlığı yaptığım için hiç pişman değilim.

Kim bilir, belki pişmanlık duygumu da karanlıkta önümü göremediğim bir akşam kullanmışımdır. Gerçi bu *kim bilirler* böylece sürüp gidebilir.

Ben asıl şimdiki yolumdan söz edeyim size.

Dünden ağır adımlarla uzaklaştığım bu yeni yolda, hayallerime, *Dur!* levhası tutan yayaların olmayışı sevindirici görünüyor. Ama sevindirmiyor.

Çünkü levhalar kafaların içinde, asıl levhalar yayaların attığı her bir adımın ayak izinde.

Levhalar tüccarı bekleyenlerin kalplerinde...

Ve ben ne kadar ilerlesem de bunun değişmediği her yer için kendimi hep aynı yerde bulmuş sayacağım.

Peki, yeniden aynı noktaya varmamak için hangi yönden gitmeliyim?

Zihnin değişip fikrin değişmediği yerde sizce sahiden de yolumu bulabilir miyim?

Nitekim elimde yalnızca *umut* kaldı ve bence onu iyi muhafaza etmeliyim.

Çünkü varacağım yerde beni farklı ve güzel bir şeyler bekliyorsa eğer, zifiri karanlıkta bile olsa umudumu yakmadığıma değer.

Yönü Kayıp Pusula

Berfin Yoldaş

Sende bir şey var,
Henüz harf olmamış bir ses gibi
Taşlara sinmiş serinlik,
Örtülmemiş bir aynadan sızan ışık gibi.

Adımlarınla çatlıyor yolun gururu,
Bu yalnızca zamanın korkusu,
Sana kin güden toprak yazıyor sonunu,
Gökyüzü, ağırbaşlı bir sırdaş gibi eğiyor boynunu.

Kalbin—haritasız bir ıssızlık,
Ben orada pusulasız bekliyorum.
Gözlerinin izdüşümünde
Bir ihtimal gibi soluyorum seni.

Kelimeler diz çökerken dudağımda,
Bir gölge bırakıyorsun havanın omzuna.
Adını anmayan poyraz bile,
Dokunuyor yokluğuna nefesiyle.

Gözlerin renksiz belki de sessiz,
Ama bakınca yanıyor gecem,
Bir resmin köşesi, ince ve kimsesiz,
Dokunulmaz ama içimden geçer, tek tek heceler.

Ben sana hayran değilim sadece,
Bendeki sende duruyorum,
Bir tanım değil bu—
Bir eski zaman,
Bir isimsizlik hali.

Ve sen,
Oradasın,
Olmaman gereken bir yerde
İnanılmaz bir biçimde tam da olman gerektiği gibi.

İnsan beyni, hayatın her anında bir orkestranın şefi gibi çalışır. Ancak bu orkestranın notaları ve ritimleri, dış dünyadan gelen uyarılarla şekillenir. Koku, şarkı, dokunulan bir eşya... Bunlar sadece basit duyuşal uyarıcılar değil, aynı zamanda beynimizin derinliklerinde yankılanan duygusal melodiler ve anıların kapılarını aralayan anahtarlar gibidir.

Koku, belki de en büyüleyici uyarıcıdır. Çiçeklerin, yağmurun ya da eski bir kitabın kokusu, zihninizde yıllar öncesine bir yolculuk başlatır. Mesela yasemin kokusu bana hep çocukluğumu hatırlatır. Sokakta oynadığımız yaz akşamlarını... Melisa da aynı etkiyi bırakır; geçmişin kokusu gibi. Bazı anılar, kelimelerle değil kokularla saklanır. Bir parfüm kokusu, bir kış sabahının sessizliğini; yeni kesilmiş çimen kokusu ise okuldan eve yürüdüğüm bir bahar gününü geri getirebilir. Koku burnumuzdan içeri süzülür ama yolculuğu orada bitmez; duyguların ve anıların saklandığı yere, limbik sisteme kadar ulaşır. Zamanın üstünü örttüğü duyguları uyandırma gücüne sahiptir. Bir anının kokusunu aldığımızda sadece hatırlamayız; aynı duyguyu yeniden yaşarız. Bu, kelimelerin başaramadığı bir şeydir. Bu yüzden bazı insanlar belirli parfümleri saklar, bazıları evde odun sobasının kokusunu sever. Ben de koku seven insanlardanım.

Belki de çiçekleri bu kadar sevmemin nedeni, güzel kokularıyla içimi ferahlatmaları. Herkesin kendine iyi geldiğini düşündüğü küçük alışkanlıkları vardır; benim de birkaç tane var. Örneğin, bazen kahvemi yapar, kokulu bir mum yakar ve yanına nergis tütsüsü eklerim. O an yayılan kokuların birbirine karışması beni dinginleştirir. Tüm yorgun duyguların arasında kokular, insanı sessizce sakinleştirebilir. Birçok insan koku seçimlerini tesadüfen değil, kendilerini anlatmak için yapar. Kimi çiçeksi kokularla zarif bir imaj yaratır, kimi odunsu kokularla daha derin bir etki bırakır. Bu durum, kokuyu bir tür kişisel imza haline getirir.

Şarkılar da kokular gibi zamanın kilidini açar. Bizde iz bırakır; çünkü kulağa değil, kalbin en derin yerine fısıldar. Mutlu ya da hüzünlü fark etmez; duygularımızı taşır ve onlara bir anlam kazandırır. Yıllar sonra aynı notaları duyduğumuzda, zaman geriye akar; yüzler, yerler, hisler yeniden canlanır. Tıpkı kokular gibi, şarkılar da limbik sistemi uyarır. Müzik, duygularımızı ve hafızamızı yöneten bu beyin bölgesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle bir melodi, geçmişte yaşadığımız duyguları hızla ve güçlü bir şekilde yeniden hissetmemizi sağlar. İçten bir kahkahanın tam ortasında başlayan bir şarkı, bizi susturup başka diyarlara götürebilir. Çünkü bazı melodiler, kalbin derinliklerine gömülmüş hikâyeleri uyandırır. Belki bir kayıp, belki bir yara, belki de geçmişte kalan bir 'sen' yeniden belirir.

Kokular ve şarkılar, zamanın unutturamadığı anıları sessizce taşır. Ne bir fotoğraf kadar belirgindirler ne de bir kelime kadar keskindir, ama en derine işlerler. Bir koku ya da bir melodi, bizi hiç beklemediğimiz bir anda geçmişin sıcak bir yerine götürebilir. O an ne geçmiş uzaktır ne de şimdi yabancı... Hepsi aynı anda içimizde yaşar. Sanırım bu yüzden bazı kokulara, bazı şarkılara bu kadar sıkı bağlanırsınız; onlar, içimizde kalan en gerçek anılardır.

Sessiz Bir Aşkın Hikayesi: Bülent ve Rahşan Ecevit

İclal Doğan

Aşk her zaman yüksek sesle yaşanmaz. Bazen bir bakışta, bir mektubun satır aralarında, birlikte geçirilen sessiz bir akşamda saklıdır. Bülent ve Rahşan Ecevit'in hayatı, aşkın sade ama derin bir anlatımıdır. Türkiye'nin siyasi tarihinde önemli yerleri olmasına rağmen, onların hikayesi en çok; sevgiyle örülmüş sessiz bir yaşamla anımsanır. Bu deneme, o sessizliğin içindeki derinliği anlamaya, aşkın nasıl bir hayat boyu sürdüğünü görmeye ve bir ömürlük sevdanın izini sürmeye çalışacak.

1925 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Bülent Ecevit, eğitim hayatına Ankara'da başladı. Babası Prof. Dr. Fahri Ecevit bir akademisyen, annesi Fatma Nazlı ise ilk kadın ressamlarımızdan biriydi. Bu entelektüel ortamda büyüyen Ecevit, henüz genç yaşta edebiyat ve sanatla iç içe bir dünya kurdu kendine. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki eğitiminden sonra Amerika ve İngiltere'de gazetecilik eğitimi aldı. Ecevit'in kalemi; ilk gençlik yıllarında bile politikadan önce şiiri, edebiyatı ve düşünceyi arıyordu. İçindeki sanatçı, hayatının her döneminde onunla birlikte yürüdü. Onun siyaset sahnesinde gösterdiği zarafet, kuşkusuz ki şair ruhundan besleniyordu.

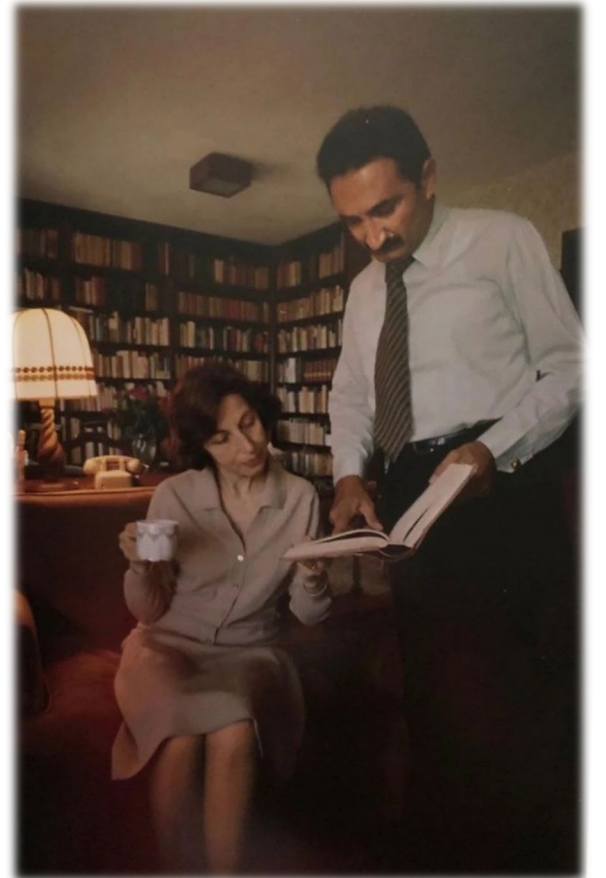
Zaman 1940'lı yıllar. Yer İstanbul'un köklü eğitim kurumlarından biri olan Robert Koleji. Birbirlerinden habersiz aynı koridorlarda yürüyen iki genç. Bülent ve Rahşan. O dönemlerde aşk, bugünkü gibi hızla yaşanmazdı. Her şey daha ağır, daha içten ve daha anlamlıydı. Bülent Ecevit, edebiyatla, siyasetle ve şiirle iç içe bir gençti. Sessizdi ama düşündüğünü derin yaşayan bir ruha sahipti. Rahşan ise kendine güvenen, sade ama kararlı bir genç kız. Her ikisi de Türkiye'nin geleceği için hayal kuruyordu ama farkında değillerdi ki kendi geleceklerini birlikte inşa edecekler.

Aşkları sessizce büyüdü. Göz önünde yaşanmadı. Gösterişli değil ama sağlam bir bağla örüldü. Zamanla duygular derinleşti. Beraber geçirdikleri anlar, karşılıklı anlayışla ve saygıyla örüldü. O dönemlerde mektuplar aşkın taşıyıcısıydı. Ecevit'in Rahşan'a yazdığı mektuplarda ve şiirlerde bu aşkın en duru hali gizliydi. Bu yazılarda ne büyük laflar ne de coşkulu vaatler vardı. Sadece sade, içten ve tutkulu cümleler yer aldı:

*Gözlerin aklımda, sesi yüreğimde kalan bir akşam gibi.
Yokluğunda bile yanımda yürüyorsun bazen,
Sadece adını fısıldıyor kalbim,
Ama o yetiyor bana.*

Bu satırlar onun duygularının içtenliğini anlatan yüzlerce örnekten sadece biriydi. Rahşan'a olan sevgisi, zamanla bir insanın sadece aşık olduğu kişiye değil, hayat arkadaşı, düşünce ortağı, yoldaşına dönüşmesiydi.

1946 yılında evlendiler. Hayatlarının büyük bir kısmını birlikte geçirdiler. Bülent Ecevit siyasete adım attığında karısı hep yanındaydı. Fakat asla sahnede olmaya çalışmadı. Arkasında ama onu yönlendirecek kadar güçlüydü. Bu geleneksel eş rolünün çok ötesinde bir birlikteliktir. Ecevit'in kararlarında, tutumlarında, bakış açısında Rahşan'ın izi vardı. Ancak bu etki gösterişli değildi, samimi ve içtendi.

Bülent Ecevit'in siyasi hayatı inişli çıkışlı bir yoldan geçti. Başbakanlık görevini birkaç kez üstlendi, ağır eleştiriler aldı, övüldü, dışlandı ama her zaman ilkesel duruşundan ödün vermedi. Bu süreçte karısı onun en büyük destekçisiydi.

Sevgileri sadece duygusal değil, zihinsel bir ortaklık üzerine de kuruluydu. Birçok siyasi liderin özel hayatı, mesleklerinin gölgesinde kalır. Ama Ecevit çiftinde bu durum farklıydı. Aşkları, siyasi hayatlarını da şekillendirdi.

Dürüstlükleri, gösterişsiz yaşamları ve birbirlerine duydukları sevgi, halkta büyük bir güven duygusu yarattı. “Karaoğlan” lakabıyla halkın gönlünde taht kuran Bülent Ecevit’in arkasındaki sessiz güç, Rahşan’ın sevgisi ve dirayeti idi. 1974’teki Kıbrıs Barış Harekâtı onun liderliğinin en önemli simgelerinden biri oldu. Ancak bu zorlu yıllarda bile Rahşan Ecevit onun gölgesinde kalmadı. Siyasetin arka planında ama her zaman merkezinde yer aldı. Özellikle 1980 darbesi sonrası kurulan Demokratik Sol Partisinin (DSP) şekillenmesinde Rahşan’ın emeği büyüktü. Onun organizasyon yeteneği, parti içinde istikrarın korunmasında etkili oldu.

İkili hiçbir zaman çocuk sahibi olmadı ama birbirlerine duydukları bağlılık, hayata duydukları sorumlulukla birleşince, ortaya çocuklardan daha büyük bir miras çıktı. İnançla sürdürülmüş bir ömür...

Siyasetin yapısına rağmen aralarındaki sevgi hiç azalmadı. Ecevit, hayatının sonuna kadar Rahşan’ı hem siyasi hem de kişisel dünyasının merkezinde tuttu. Ona yazdığı mektuplar ve şiirler sadece bireysel bir aşkın değil, bir ömrün birlikte yazılmasının da belgesidir. Onun dizelerinde; kelimelerin arkasında sükûnet, güven ve içtenlik vardır. Siyasetin en fırtınalı günlerinde bile Rahşan’a dönüp yazdığı satırlar, yaşadıkları derin ruhsal birlikteliği gözler önüne serer. Öyle ki “Işığa Çağrı” adlı şiir kitabında yer alan birçok şiir, doğrudan Rahşan Hanım’a ithaf edilmiştir. İşte o dizeler:

*Sen vardın her zaman içimde,
Gökyüzüne uzanan bir dal gibi,
Fırtına esse de yaprak düşse de
Senin dedin yankılandı içimde.*

Onun yazdığı şiirler sadece bir eşe yazılmış aşk satırları değil, bir yaşam biçiminin ifadesiydi. Onlarca yıl süren bir aşkın, değişmeyen duygularının kaydıydı dizeleri:

*Seninle olmak, bir çiçeğin güneşine bakışı gibi
Ne zorlama ne istek, sadece ihtiyaç...
Seninle susmak bile güzeldi
Çünkü susarken de duyuyordum seni.*

Bu şiirler yaşanmış bir aşkın sessiz tanıklarındır. Rahşan Ecevit’in bir röportajda söylediği gibi; “O bana yüksek sesle sevdiğini söylemedi ama her bakışında ben bunu hissettim.”

2006 yılında Bülent Ecevit’in vefatıyla aşklarının ilk kısmı sona erdi. Rahşan, onun ardından dimdik durmaya çalıştı. Eşi olmadan yaşamak, onun için zordu ama onu anlayan ve seven bir halk vardı. Sessizliğini korudu, gösterişli törenlerden uza durdu ama Bülent’in mirasını olan aşkını kalan ömründe onurla taşıdı.

2020 yılında Rahşan Ecevit de hayata veda etti. Ankara’daki Devlet Mezarlığı’na eşinin yanına defnedildi. Yan yana uyuyorlar şimdi. Yaşamları boyunca ayrı kalmadıkları gibi ölümleriyle de birlikte oldular.

Bülent ve Rahşan Ecevit’in hikayesi yalnızca bir evlilik değil; bir ideali, bir dostluğu, bir yoldaşlığı anlatır. Bu aşk sadece iki insanın değil, bir dönemin, bir kuşağın da aşk anlayışını temsil eder. Gösterişsiz, derin, sadık ve bir ömürlük...

Onların hikayesi, bugünün hızlı tükenen ilişkilerine karşı duruyor adeta. Aşkın; güvenmek, dinlenmek, birlikte susabilmek ve birlikte düşünmek olduğunu hatırlatıyor.

Ecevitler, Türk siyasi tarihine sadece fikirleriyle değil, sevgileriyle de iz bıraktılar. Onlarınki, aşkın en sade ama en etkili haliydi. Mektuplarla, göz göze bakışlarla, birlikte yazılan şiirlerle yaşanan bir sevgiydi. Ve bu yüzden unutulmadılar. Onlardan geriye kalan sadece politik başarılar ya da partiler değil. Geriye kalan yaşanmış ve yaşandıkça büyüyen bir aşk. Bize de onların hayatına bakıp sevgiyi anlamak ve kıymetini bilmek düşünüyor. Çünkü gerçek aşk sadece yaşanmaz aynı zamanda iz bırakır. Tıpkı Bülent ve Rahşan'ın kalbimizde bıraktığı gibi...

*Elele Büyüttük Sevgiyi
Birlikte öğrendik seninle
Avucumuzda yüreği çarpan
Kuşa sevgiyi*

*Elele duyduk kumsalda denizin
Milyon yılda yonttuğu
Taşa sevgiyi*

*Tırtılları tanıdık seninle baharda
Tırtılken daha sevmeyi öğrendik
Sevgiden üreyen kelebeği*

*Toprağı evimiz gibi sevdik seninle
Birlikte sevdik kuru toprakta
Ev küren köstebeği*

*Köstebeğin toprağına taşına
Tırtılından kelebeğine kuşuna
Elele sevdik bu dünyayı*

*Acısıyla sevinciyle sevdik
Yazıyla kışıyla sevdik
Köy köy, ülke ülke*

*Gökler gibi sardı dünyayı
Yağmur gibi sızdı dünyaya
Dünya kadar oldu sevgimiz*

*Elele büyütüp elele derdik
Elele verip insana verdik
Verdikçe çoğalan sevgimizi*

Rahşan'a...

Bal Gibi

Ersin Sarak

Komşu köyden tarlalarımızı ortak ekip biçtiğimiz bir aile dostumuz vardı; Nurettin amca. Onun aile bireyleriyle birlikte annemle teyzem tarlada çapa yaparken teyzem tarlamızın yanındaki bir ağaçta, *arı oğlunu* bulmuş. Nurettin amca arıdan anlarmış, arı oğlunu almış köyüne götürmüş, seneye oğul verince size bir kovan veririm demiş.

Annem akşam köye gelince teyzen oğul buldu yaylada diye anlattı. “Oğul mu? O da ne ki?” dedim. Hiç duymadığım bir şey. Annem *arı yavrusu* dedi. “Ağaçta üzüm salkımı gibi duruyorlardı,” dedi. Beni aldı bir merak...

Dedemin de vaktiyle arıları varmış ama yaşlanınca bırakmış arıcılığı. Annem hep anlatırdı dedemin kovanlardan bal almasını. Tenekede ateş yakar, dumanı arıların üstüne tutar, ciğer gibi petekleri alır, tepsilere doldurur mahalleye dağıtırdı diye. Benim de seremoni gibi gözümde canlanırdı o anlar.

Arı malzemelerini falan hatırlıyorum; kovanlar, bal mumları hepsi oyuncağımız olmuştu ama ne arı görmüştüm ne de bal. Bal nasıl bir şey acaba? Adını hep duyuyorum. Kavun karpuz yiyen *bal gibi* diyor, armut yiyen *bal gibi* diyor, Üzüm yiyen *bal gibi* diyor. Çocuk zihnimde bunca farklı tadı balla bağdaştıramıyorum.

Okullar açıldı, birinci sınıfa başladım. Bizim köyde okul yok, komşu köye gidiyoruz. Nurettin amcanın evinin önünden geçiyoruz her gün. Arı kovanları evin arka bahçesinde gözüm onlarda. Bize ne zaman arı verecek diye öyle merak ediyorum.

Bir gün okuldan çıktık. Köye gelirken Nurettin amca “Ersin!” diye seslendi. Baktım kovanların yanında, koştum yanına gittim ama kalbim yerinden çıkacak gibi; Nurettin amca, “Arılar oğul verdi. Babana söyle kovan getirsin gelsin.” dedi. “Tamam” dedim koştum, uçarcasına eve geldim ve babama söyledim. El arabasına eski bir kovan koyduk, gittik arıyı aldık geldik.

Babam Arılara güzel bir yer yaptı, kovayı güneşe karşı koydu ve etrafını çitle çevirdi. Bal yiyeceğim diye öyle seviniyorum ki! Babama dedim, “Baba ne zaman bal alacağız?” Babam “Ağustos’ta.” deyince içimden “Ne, Ağustos mu?!” dedim. Bir moralim bozuldu, daha var iki ay.

Babam ara sıra kovanın yanına oturup arıları seyrediyor. Bir gün sordum, “arıların neyine bakıyorsun?” diye. “Arıların çalışıp çalışmadığına bakıyorum.” dedi. Ondan sonra ben de arıları uzaktan uzaktan seyretmeye başladım. Bir gün kovana iyice yaklaştım, babamın oturduğu yere oturdum; baktım ki arılar ayaklarında sarı sarı boncuk gibi bir şeyler getiriyorlar, “tamam bal dedikleri bu olsa gerek” dedim içimden. Nasıl da sevinçten uçuyorum!

Aklım fikrim balda, imkânı yok Ağustos’u bekleyemeyeceğim. Bir gün elime iki çubuk aldım, kovanın önüne oturdum. Gelen arıyı çubuklarla kıştırıp yakalıyorum. Kovandan uzaklaştırıp ayaklarındaki *sarı boncukları* alıyor, önceden hazırladığım bir gazete kağıdında biriktiriyordum. Bir yandan da babama yakalanmaktan korkuyorum. Artık kaç arıyı telef ettim bilmiyorum ama bir çay kaşığı kadar o sarı boncuk gibi şeylerden biriktirdim. En sonunda gazeteden avucuma aldım. Tadı kavuna mı, armuda mı, üzüme mi benzeyecek merak içindeyim. Başımı hafif geriye yatırıp avcumdakileri “Hüp!” diye içime çektim. O sarı şeyler ağzımda anında eridi. Aman Allah’ım! Ağzımda zehir gibi bir tat. Kendimi o kadar şartlandırmışım ki, ağzımdaki o acımsı ve ekşimsi tada inanmak istemiyorum. Hala kavun, karpuz, üzüm gibi bir tat alacağım sanıyorum.

En sonunda dayanamadım tükürdüm attım ağzımdakini. Koştum çeşmeye, ağzımı yıkadım ama yok ağzımdaki acılık gitmiyor. Ekmek yedim olmadı, şeker yedim olmadı. O gün akşama kadar ağzımdaki burukluk gitmedi. Bal sevdam bitti mi? Asla. Babamın arıları izlediği bir gün yanına gittim “Baba?” dedim,

“Arıların ayağındaki sarı şeyler bal mı?”

“Yok, bal değil polen onlar.” dedi.

“Polen ne ki?”

“Arıların yiyeceğidir o. Arılar polenle beslenirler, ondan sonra da bal yaparlar” dedi.

Hı, demek ki bal kovanın içinde oluyor. Kafamda şimşekler çaktı. Yeni hedefim kovan oldu tabii. Nasıl olur da ben bu balı yerim diye öyle düşünüyorum. Babam kovanın arkasını açıyor ara sıra görüyorum ama maskesiz ona cesaret edemiyorum. Bir gün kovanın etrafında dönüp dururken kendisinde bir çivi deliği olduğunu gördüm.

Buğday tarlasından uzun bir ekin sapı kopardım, onu yavaş yavaş çivi deliğinden içeri soktum. Ekin sapının bir şeye değindiğini hissettim. Babam görecektir diye de aklım gidiyor tabii. Ekin sapını biraz daha ittim sonra yavaşça çektim, bir baktım sapın üzerinde sıvı bir şey parlıyor. Sapı dilimle şöyle sağdan sola doğru bir yaladım. Aman Allah’ım, mutlu son ağzımda harika bir tat. Ama ben hala ağzıma kavun, karpuz, üzüm tadı gelecek sanıyorum.

Kapı 'tık' sesi çıkararak kapandı. Başımı kaldırıp bana sonsuz uzunlukta görünen koridora baktım. Ellerimi bacaklarımın etrafından çektim. Bittiğini anlamıştım. Göz göze geldiğimiz o an sessiz bir anlaşma olmuştu aramızda. Koridorun solunda kalan ışıklardan birine uzattı elini. Işık yanar yanmaz sağ ayağıyla eşikten geçti. Hep böyle yapardı. Eşiğe basmayı da eşik olmasa da olması gereken yere basmayı da sevmezdi. Küçükken öyle alıştırmış annesi. Yanlışlıkla basacak olsa soba demirini eline alan annesini görür gibi olduğunu söylerdi. Terliktir o, demiştim. Anneler hep terlikle döverdi. Keşke demişti, keşke terlik olsaydı.

Daha on beşindeymiş annesi. Canım hep annesi diyorum da anlayın işte Gülbahar Hanım'dan bahsediyorum. Babası Haldun Ağa, kardeşiyle arasında süren tarla davası bitsin, kardeşi payını kendisine versin diye vermiş, yeğenine kızını. Günlerce ağlasa da haftasına varmış koca evine kaynanam Gülbahar Hanım. Ee, kız hevesiz de oğlan pek mi hevesliymiş kıza? Ne kızlar varmış köyde, elleri kınalı gözleri sürmeli... 'İki gün sonra yapayalnız kaldım,' diye anlatmış eşe dosta. Düğünden sonra kocası, güzelliği dillere destan bir çobanın kızını alıp kaçmış köyden. Damadın babasının canına minnet, ne kadar çok kadın o kadar çok çocuk demekmiş onun gözünde. Çocuklar büyüyüp de tarlalarla ilgilenmeye başlar başlamaz değmeyin Bey'in keyfine! O yüzden ses etmemiş oğlunun gidişine. İsteddiği gibi iki kadının da hamilelik haberiyle sevinmiş. Gülbahar Hanım daha evlendiğini anlamadan hamile bir kadın oluvermiş. Çok denemiş bu talihsizlikten yakayı kurtarmayı ama işte öldürmeyen Allah öldürmemiş ki... katledilmesi için bu kadar uğraşılın bebek kırk iki numara ayaklarıyla banyodaydı şu an.

Kombinin uğultusu doldurdu mutfak. Belli ki yanıma gelmeden banyo yapmak istemişti. Halbuki korkardı o sudan da banyo yapmaktan da. Çevresine adıyla bile zelzele olmuş hissi veren Gülbahar Hanım'ın bütün nefretini kustuğu çocuğunu güle oynaya banyo yaptıracağına her şeye inanan Kadir inanır bile inanmaz herhâlde! Başından aşağı dökülen haddinden fazla sıcak suyun yüzünden hep etleri sızlayarak çıkarmış banyodan. Bir gün o kadar farkında değilmiş ki Gülbahar Hanım, oğlunu haşlayıvermiş. Evet evet... kaynar suyu başından aşağı döküvermiş. Can havliyle bağıra bağıra ağlayan çocuğu azarlayarak eltsinin kucağına atıp evden çıkmış. Yengesi bakmış da iyileştirmiş onu, hep öyle der. Allah inandırсын bunca sene oldu yengesi öleli, kimseye arkasından tek kelime ettirmedi. Öyle severdi rahmetliyi.

Sustu kombinin uğultusu. Kısa sürdü, dedim ya sevmez banyo yapmayı diye. Deterjan kutusunun kapağını elinde tutarak çıktı kapıdan, canım tabi ki eşiğe basmadan. Yüzüme bakıp kapağı işaret etti. Her zaman biraz zorlamayla açılırdı kutu. Yine ayarlayamayıp kutuyu devirmiş yere belli ki. Yanına gidip kapağı alırken koluna dokundum. Burada olduğumu yanında olduğumu bilsin istiyordum. Anlamış olmalı ki elini elimin üstüne koyup gülümsedi. O salona geçerken ben de banyoya girdim. Yıllardır yapmadığımı aksine inadına bastım eşiğe. Deterjan kutusunu kaldırdım. Makine çalışırken ortalığı toparladım ve bütün banyoyu genzim yana yana çamaşır suyuyla temizledim.

Televizyonun sesi kulağıma dolarken banyodan çıktım. Salona gittiğimde sokakta kan ter içinde kalana kadar oynamış, eve gelir gelmez yüzü gözü temizlenip sedirde uyuyakalmış çocuklar gibi derin bir uykuya daldığını gördüm. Kahverengi battaniyeyi üstüne örttüm. Çok sever bu battaniyeyi. Eprimiş, rengi atmış, kullanılmaktan pestili çıkmıştı ama bugün bile sever. Yengesi almış bunu ona. Yengemin şefkatini hisseder gibi oluyorum ona sarılınca, atmayalım demişti. Kıyamadım, atmadık. Yanındaki berjere oturup kumandayı aldım. Biraz televizyon izleyebilirdim. Karanlık çökene kadar izleyebilirdim. Gülbahar Hanım'a vedanın karanlığın mahremiyetine ihtiyacı vardı!

Edebiyat nedir diye
soruyorlar bana yıllardır.
Edebiyat...

Edebiyat...'

Kazım Aldoğan

Bazı kavramlara dar ve klişe tanımlar getirmek çoğu zaman o kavramları tamamıyla anlamamıza yetmeyebilir. Edebiyat nedir, sorusu da içerdiği geniş ve kapsamlı tanımlar nedeniyle bu kavramlardan birisidir. Bu nedenle sorunun yanıtlanması için farklı tanım ve bakış açılarına ihtiyaç var.

Birçoğumuz hatırlarız; lise düzeyinde öğretilen edebiyat derslerinde edebiyat nedir, sorusuna edebiyatın Arapçadan “edep” kelimesinden türediği yanıtı artık bir klişe olmuştur. Bu elbette dar anlamli bir tanımdır. Tanıma biraz daha genişlik katılırsa eğer, edebiyatı söz söyleme ve ifadeyle alakalı her türlü çalışmanın genel adı olarak tanımlamak mümkün.

Ancak, modern edebiyat kavramını anlamamıza bu tanımların da yeterli olmayacağını, soruya daha teorik ve kuramsal perspektiflerle yaklaşmak gerektiğini belirtmekte yarar var.

Öncelikle modern edebiyatın dille yapılan bir sanat etkinliği olduğunu söylememiz gerekiyor. Buradan genel bir tanımın kapısını açarsak; “edebiyat, tarihsel, sosyal ve kültürel olandan hareketle, *dille* gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır.” (Aktaş Şerif, 2009)

Edebiyat son tahlilde dilbilimsel bir çalışma olduğuna göre elimizde somut olarak bir metnin olması gerekir. Edebiyat eleştiri ve kuramları da sonuç olarak, edebi metin üzerinde yapılan yorumları esas alan çalışmalardır. Başka bir ifadeyle edebiyatla ilgili çalışmaların merkezinde edebi metin bulunur. Tam da burada, ünlü eleştirmen Roger Fowler’ın “Metin Odaklı Edebiyat” kavramına ilişkin geniş tanımına bakalım;

“Benim yaptığım gibi, edebiyatta dil bilimi benimseyerek edebi metni biçimsel bir yapı, ana niteliği kendine özgü sözdilimsel ve fonolojik şekli olan bir nesne olarak düşünmek ve tanınmak çekicidir. Bu, örneğin en ünlü dil bilim biçimselcisi Roman Jakobson tarafından kabul edilen yaygın bir yaklaşımdır. Aynı zamanda daha tutucu modern eleştiri ekollerinin baskın biçimsel eğilimle aslında bağdaşır. Dilbilimsel biçimselliğin edebiyat çalışmalarında sınırlı bir önemde ve eğitimsel yönde kısıtlayıcı olduğu görüşündeyim. Metinlerin etkilişimsel boyutlarını uygulayan bazı dil bilimsel teknikleri alternatif olarak kullanılıyor. Edebiyatı bir söylem olarak ele almak, dili kullananlar arasında, metni bağdaştırıcı ilişkiler; sadece konuşmanın değil, aynı zamanda bilincin, ideolojinin, rolün ve sınıfın ilişkileri olarak görmektir. Metin bir obje olmayı bırakır ve bir eylem süreci olur.” (Newton, Edebiyat Teorisi ve Bir Okuma, Uzam Yay. S.130)

Görüleceği üzere Fowler’ın “Dilbiçimsel Kuram” bağlamında yaptığı edebiyat-dil-metin ilişkileri etrafında yaptığı açılım, Roman Jakobson ve birçok edebiyat kuramcı tarafından da kabul edilmiştir. Buradan şu söylenebilir; Yirminci Yüzyıl Edebiyat Kuram ve Eleştiri Teorilerinde modern edebiyat kavramını, dil ve metin ilişkisi içinde anlamak asal bir realitedir. Bu çerçevede bakıldığında edebiyat eleştirisini iki büyük ana damarının biçimsel-dilbilimsel yaklaşım ve söylem-temelli, toplumsal bağlamı ortaya koyduğu açıktır.

Roman Jakobsan esas olarak edebiyatı “özümlü sözdilimsel ve fonolojik şekiller” üzerinden tanımlayan bir edebiyat kuramcısıdır. Günümüzde, edebiyatı yalnızca biçimsel bir “nesne” değil, aynı zamanda bir eylem süreci olarak gören genel bir kanaat hâkimdir. Yani metin, yalnızca kendi içsel yapısıyla değil, konuşma, bilinç, ideoloji, toplumsal rol ve sınıf ilişkileri ile anlam kazanmaktadır. Metin bir “dilbilimsel yapı” olmaktan çıkıp bir söylem pratiği hâline gelir.

Edebiyat Nedir sorusuna daha kapsamlı bir inceleme ortaya koyan 20.yüzyılın en etkili düşünür ve yazarlarında Jean-Paul Sartre’a ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Kuram ve eylem adamı olan Sartre, edebiyatı “yazar odaklı” incelerken bir bakıma meseleyi yazarın angaje olduğu metin bağlamında kuramsallaştırmaktadır. *Edebiyat Nedir?* adlı ünlü eserinde edebiyat kavramını “yazar”, “yazarın görevi” ve “okurun görevi” üzerinden üç ayrı kategoride ele alır. Yazarın niteliklerinden Sartre’ın edebiyat kavramını anlayabiliriz. Bireyin özgürlüğüne odaklanan varoluşçu felsefenin en büyük kuramcısı Sartre, yazarı çağının dünyasına sırt çevirmeyen, yaşadığı dönemin gerçeklerinden ve sorunlarından etkilenerek aydın tavrını edebiyat üzerinden ortaya koyar. Edebiyata “güdümlülük” kavramı açısından yaklaşan Sartre, Aydınlanma Çağı’nın aydınını över. Edebiyatı, çağın ruhundan ayrı görmeyen Sartre’a göre edebiyatın özü, özgürlük ve sorumluluk kavramlarından ayrı düşünülemez. Yazmak, dünyayı dönüştürmeye yönelik bir eylemdir. Toplumsallıktan kopuk değildir. Edebiyat kurmaca da olsa, insanın varoluşunun temel gerçekleri olan özgürlük, seçim, sorumluluk, adalet, baskı ve umudu açığa çıkarır. Özetle, Sartre’a göre edebiyat, dünyayı betimlemekten çok, dünyayı değiştirmeye çağıran özgür bir eylemdir.

Edebiyat...'

İpek Demirel

Yıllardır bana edebiyatın ne olduğunu soruyorlar. Edebiyat, bir güneşe bakmaktır; göz kamaştırır ama onsuz yaşam da imkânsızdır. Varlığı bir hayat, yokluğu ise buzullardaki sonsuz boşluk hissidir. Çünkü yaşam zaten hislerden ibaret değil midir?

Bazen bir resme bakmaktır edebiyat. Çocukken amcam köye gelmişti, elinde bir fotoğraf makinesiyle. O zamana kadar okula gelip fotoğraf çeken amca dışında çok görmemiştik fotoğraf makinesini. Amcam bizim fotoğrafımızı çekerken, karda kışta dışarı çıkmıştık. O zamanın karı şimdiki gibi yerde toz gibi görünmüyordu, küçücük boyumun yarısından fazlaydı. Bizi kartopu oynarken çekmişti. Tam topu atacakken, havadaki elimi yakalamıştı fotoğraf karesinde. Ama en güzeli de evin eski merdivenlerine dizildiğimiz kareydi: Abim, iki ablam ve ben. En üste ben çıkmıştım; üzerimde okulun verdiği, boyumu tamamen örten mavi montumla. Şimdi bunları yazarken o günkü karın soğuşunu hissedebilişim... İşte edebiyat tam olarak bu.

Bir kitap okumuştum ilkokula giderken köyümüzün okulunda. Öğretmenimiz bizimle kitap okumayı çok severdi, biz de onunla kitap okumaya bayılırdık. Ormanla ilgiliydi; bilge bir baykuş, yuvaları orman olan hayvanlar ve ağaçları kesen köylüler vardı. Edebiyat öyle güçlü bir şey ki, ben o küçücük bedenimle ağaçları kesen köylülere karşı direniş halindeydim. Biliyor musunuz, ismini hatırlamadığım o kitabı okurken hissettiğim kalp çarpıntısını bugün bile hissediyorum. İşte bir hayale tutunmak, onun içinde var olmak... Edebiyat benim için budur.

Bugün bir öğretmenim. En büyük hevesimdir şiirler, öyküler, romanlar. Yaşayamadığım hayattır, koklayamadığım çiçek, gidemediğim okyanus. Elimde filizlenen bir çocuğun kalbidir, ekebildiğim kadar ekmek isterim dünyanın bütün kitaplarını onların kalbine. Ki okusunlar ve var olsunlar. Varlıkları onların en büyük hayali olsun. Bir gün yaşarım umuduyla okusunlar bütün kitapları, bir gün hissedirim diye dinlesinler bütün şiirleri ve kaybolsunlar sonsuz edebiyat hülyasında...

Edebiyat...'

Ayfer Kayaaltı

Edebiyat, insan ruhunun hem en sessiz hem de en gürültülü halidir. Sessizdir; çünkü okurken yalnızızdır, kelimeler yalnız bize fısıldar. Gürültülüdür; çünkü her kelimenin içinde yüzyılların yankısı, milyonların hiç bitmeyen hikâyesi vardır.

Edebiyat, görünmez bir kuyunun içinden gelen su sesi gibi derindendir; ancak titreşimleri tüm yüzeyden hissedilebilir. Bir kelime, sadece kalemle kâğıdın buluşması değildir; O kelimede zamanın dokunduğu bütün duygular vardır.

Edebiyat, gerçek dünyanın kurallarından uzak, kendi kanunları olan bir yapıdır. Düz bir çizgi değil kendi etrafında dönen bir daire gibidir. Zamanı evirir çevirir, okuyucuya zamanda yolculuk yaptırır. Bazen bir romanda zamanı durdurabilir; tek bir karakterle insanlığın tüm korkularını, ihtiraslarını, sırlarını umutlarını anlatabilir. Bazen bir cümle ile okuyucuyu geçmişe götürür, bazen de bir paragrafla geleceğin hayalini kurdurabilir. Bir şiir gerçekte mümkün olmayanı mümkün kılar, ölüleri konuşturur, taşları yürütür, denizleri pembeye boyar, gökyüzünü yere indirir, doğmamış bir çocuğa seslenir, evrenin bütün suskunluğunu taşıyabilir.

Ama edebiyat, en çok bizi insan kılar. Başkasının acısını anlamak, sevinciyle gülmek, korkusuyla ürpermek, ancak kelimeler aracılığıyla mümkün olur. Edebiyat bize duygudaşlık kurmayı, başkasının gözünden bakabilmeyi, başkasının ayakkabısı ile yola çıkmayı öğretir; bazen yolumuz dikenlerle doludur, bazen de kırmızı halılar serilidir. Kimi zaman da birine doğrudan söyleyemediğimiz sözleri kelimelerle hissettirmenin en etkili yoludur.

Bir kitabı açtığımızda yalnızca bir hikâye okumuş olmayız; başka bir hayatın içinde buluruz kendimizi ve başka bir bilince adım atarız. Bir roman sayfasında karşımıza çıkan her kahraman bizden parçalar taşır. Kimi zaman bir karakterin bakışlarında kendi bakışlarımızı, kimi zaman da bir cümlenin içinde yıllarca sakladığımız itirafı buluruz. Bir şiirdeki tek bir mısra kalbimizin yıllardır taşıdığı ama adını koyamadığı duyguyu dile getirebilir. Bir öykü, yıllardır hiç yaşamadığımız ama yaşayabilirmişiz gibi hissettiğimiz bir hayatı sunar. Bazen de kendi yüreğimizin atışını başka birinin göğsünde duyar, bazen de hiç tanımadığımız bir acının gözyaşı olarak buluruz kendimizi.

Edebiyat, biz farkında olmadan bizi soyup çıplak bırakır. Bu çıplaklıkta utanç değil özgürlük vardır; özüne dönmek vardır. Belki de bu yüzden kelimelerle kurulan her bağ insanın kendine attığı bir köprü ve bu köprüden kendi iç dünyasına yaptığı en gizli yolculuktur. Belki de insanın kendiyle yaptığı en dürüst konuşmadır.

Edebiyat aynı zamanda insanın varoluş sancısının merhemi, “Ben kimim? Ben niçin varım?” gibi sorularının cevabını içinde saklayan bir sanattır.

Dünya bir gün susturulsa bile kitaplar sonsuza dek konuşacaktır. Yani edebiyat var oldukça insanlık çoğalarak hep var olacaktır.

Karanlığa Masal

Yunus Karakoyun

Şimdi sorarlarsa
göğe bakarak söylerim adımı.
çünkü biliyorum:
rüzgâr,
dağlara hangi dilden değerse
orada başlar vatan.

Gece geliyor bazen,
büyük ve sessiz
ama biz
karanlığa masal anlatmayı öğrendik,
uyumasın diye içimizdeki korku.

Manzaranın Anlamı

Canan Tümen

Güneş, mor dağların üzerinden usulca çekilirken kara kara düşünüyordu Seher. Ne zaman dertlense kendini hep burada bulurdu. İşte yine manzaranın eşsiz güzelliği karşısında büyülenmiş, derdini bir an olsun unutmıştu sanki. Külüstür olsa da en yakın dostuymuşçasına sevdiği yeşil arabasına atlayıp soluğu bu tepede alıyordu son zamanlarda. Havada asılı kalmış gibi duran bu görüntü birkaç saniye bile olsa onu derdinden utandırır. Burayı keşfetmek, bu güzelliğe şahit olmak demek her şeyi unutmakla eşdeğerdi belki de. Belki de unutturmakla...

Çalıştığı matbaadan aldığı parayla ay sonunu zor getiriyor, ek işler arıyordu. Yoktu işte, bulamıyordu. Kendini geçindirmekten ailesine yeterince destek olamadığını düşünüp üzülmüyordu. Arkadaşlarından bazıları kira derdi olmayan, ek gelire sahip insanlardı. Bazen onlar gibi olmayı hayal ediyordu. Yine aynı kimlikte ama kafası daha rahat biri olarak... Mor dağlar karanlığa kavuşurken serin bir esintinin kollarından geçip etrafında dolandığını hissetmişti. Hırkası da yoktu yanında. Arabasına binip başını direksiyona yasladı.

“Gün bitti bitiyor, bir gün daha yaklaştık ölüme,” diye mırıldandı. Sonra kendine şaşırp ağlamaya başladı. Neşe dolu halinden eser bırakmayan hayata öfkeliydi. Hıçkırı hıçkırı ağlıyordu. Birkaç dakika sonra yorulmuş olacak ki kalp atış hızı yavaşladı. Gökyüzüne baktı tam o an. Yıldızlar çoğalmıştı. Hiç bu saate kadar kalmadığını düşünüp gülümsedi. O gülünce adeta gökkuşağı açmıştı gönlünde.

Arabasını tam çalıştıracaktı ki bir sesle irkildi. Tekerleklerle biri vuruyordu sanki. Camı açıp eğildi. Karşısında kara gözleri ıslık ıslık bir köpek duruyordu. Minicikti. Kapıyı açıp kucağına almıştı onu. Kuyruğunu sallayan sevimli köpek gözleri gibi simsiyahtı. Yan koltuğa oturttu minik misafirini. Buraya kadar nasıl gelmiş acaba, diye düşünerek emektar dostunu şehre doğru sürmeye başladı.

Eve geldiğinde vakit epey geç olmuştu. Ertesi günün tatil olması iyiydi bir bakıma. Bu minikle biraz vakit geçirmek iyi gelirdi belki. Sonra da sahibini aramaya başlayacaktı. Evden kaçmış olabileceğini düşündü. İş yerinden yakın arkadaşı Emin, sosyal medyayı aktif kullananlardandı. Yarın ilk iş onu arayacak, nasıl bir yol izleyebileceğini soracaktı ona. Evde biraz soluklandıktan sonra yürüyerek caddedeki markete gidip köpek maması ve şampuanı aldı. Evde güzelce yıkadı miniği. Karnı da doyan kara gözlü arkadaşı kucağında kıvrılıp uyumaya başlamıştı. Oturma odasındaki kanepede uyuyup kalmıştı ikisi de.

“Gece” ismini verdiği arkadaşının yüzünü yalamasıyla uyanmıştı. Ayağa kalkıp gerinmişti bir süre. Kanepede her yanı tutulmuştu. Gece, dış kapıya doğru koşup geliyordu. “Tamam anladım,” dedi Seher gülerek, “Bahçede biraz dolaşalım seninle.” Eve geldiklerinde kahvaltıyı hazırlarken bir yandan da Emin’le konuşuyordu. Gece’nin fotoğrafını çekip yollamıştı ona. Ön sol patisinde minicik bir beyazlık vardı. Belki işe yarayan bir ayrıntı olur diye onu da söyledi. Emin tanıdıklarını da seferber ederek bir sahibi varsa bulmaya söz vermişti Seher’e.

Günler günleri kovalayadursun Seher ve Gece harika bir ikili olmuşlardı. Bazen iş yerine götürüyordu Seher minik dostunu. Bazen de komşusuna bırakıyordu. Derken bir gün Emin’den haber geldi. Üç hafta önce yayınlanan bir kayıp ihbarını görmüştü Emin ve bilgiler tıpatıp uyuyordu Gece’ye. Seher istemeyerek de olsa belirtilen adrese götürecekti Gece’yi.

Ve o gün geldi. Emin’in arabasının ön koltuğunda, kucağında Gece’yle sessizce oturuyordu. Emin radyoda neşeli şarkılar açmıştı ama faydası yoktu. “Üzülme lütfen,” dedi. “Bunca zaman ona gözün gibi baktığın için eminim ki minnet duyacaklardır sana.” Duymuyordu Seher. Belki de duymak istemiyordu hiçbir şey. Hayatında pek çok şey iyi gitmezken minik bir şans topu düşmüştü kucağına. Artık o da kaçıp gidiyordu elinden.

Nihayet adresteki binanın önüne gelmişlerdi. İkiz villalardan oluşan bir siteydi burası yeşillikler içinde. Bahçenin demir kapısını açtıklarında Gece, Seher’in kucağından fırlayıp ahşap kapının önüne gelmişti ve heyecandan ne yapacağını bilemiyor gibiydi. Zili çaldıklarında kapıyı yedi sekiz yaşlarında sarı saçlı bir kız çocuğu açmıştı. Gece kızın kucağına atladı ve yanaklarını yalamaya başladı sevinçle. Anne ve babası da bu manzarayı izliyorlardı gözleri yaşlı. Pikniğe gittiklerinde kaybettiklerini söylüyorlardı Bulut’u. Evet, gerçek ismi, yani ona verilen ilk isim Bulut’muş meğer. Seher bunu duyunca o gün ilk kez gülümsüyordu. Arka bahçede kahve içtiler birlikte. Aile Seher’e bir ödeme teklifinde bulunmuşlardı ama kabul etmemişti Seher. Ondan haftada bir kendilerini ziyaret etmesini istemişlerdi. Bir de kızları Eylül’ün derslerine yardımcı olacaktı belirli bir ücret karşılığında. İşte bunu seve seve kabul etmişti. Bu şirin çocukla ve tabii ki Gece’yle vakit geçirmek onun için paha biçilmez bir hediye. Dönüş yolunda Emin’den onu tepedeki yerine götürmesini istemişti Seher. Manzaranın güzelliği Emin’i de büyülemişti. “İşte burada karşılaştık minik dostumla. Şimdi burası benim için çok daha anlamlı. Emin arabaya gidip bir süre sonra elinde minik bir kutuyla dönmüştü. “Belki şimdi daha da anlam kazanır,” diyerek kutuyu Seher’e uzatmıştı nazıkçe. Kutuda mor dağların renginde kalpli bir kolye vardı ve hayat gerçekten bizi bekleyen sürprizlerle doluydu.

Dejavu

Binnaz Deniz Yıldız

Lütfen ışığı açık bırakın!
Koyu lacivert bir denizde sürükledim aynadaki saçımı
Oturdum karşıma-Yedi kalbimi Tantalos
Dejavu hep rüyalarım.

Uyandığımda ametistten bir taşım
Ve altımdaydı cam kırıkları.
Devriliyordu gökyüzü bahçesine yılanların
Son borazan öttü yüzeyimde.
Bir meleğin gümüşten parlak teninde
kararttım güneşi.

Yürüdüm derimin gemisinde, kızıydı Athena'nın İstanbul Boğazı
Saatler eş zamanlı geometri. Oyuncak bir ölü yanağımdaki etten ağrı
Lütfen kapatmayın ışıkları!

Yatağımın ucunda geçiyor sırattan 1 yaşıım.
Durmadan trompet çalıyor atı Yehuda'nın
Bir tacir satıyor fotoğrafımı.

Giyindim, tuvalden ruhumu akan boyaları
Çürüyor menekşeler formol eriyikte.
Yaprakları linçliyor son mamutunu ormanın
Öğrendik ilkelliği.
Bu yüzden evirilmiyor acımız vaktine şafağın
Bulanık bir an...

Kovaladığım maske ilik atıyor plastik gövdeme
Sallanıyor öfkeli meczup gölgem. Bulanık zaman...
Eğilmişim ve kundaklıyorum yüzümü. Öklit'in camdan yansıyan kadvrasında...
Korkuyorum, lütfen ışığı açık bırakın!

Uzun Hikâye Kısa Şiir

Su Sesim Şahin

Dizimin dibinde kedi tüylerinden yer açtım.

Anlatacak çok şey var. Tırnaklarımdan

Toprakları temizledim. Yoncalar dizdim yollara,

Sular döktüm fesleğenlere.

Anlatacak çok şey biriktirip ağaç dallarına bağladım.

Dallar, budaklanmasın diye.

Adıma adım. Nara nar...Dallar, budaklandı diye.

Heba olan üç dünyalar güzeli kadının hayatları mıydı? Yoksa 2500 yıllık kadim bir uygarlığa sahip bir halkın adalet ve hukuk umutları mı? İşgal altında parçalanmış bir ülke, sefalet ve cehalet içindeki bir halk ve 21 yaşında hiç beklemediği bir şekilde tahta geçen genç bir veliaht. Her aşk zorluklarla dolu kaotik ve imkânsızdır ancak hikâyenin esas oğlanı İran'ın son şahı Muhammed Rıza Pehlevi olunca durumlar biraz daha farklı hale geliyor. Şahın üç evliliği olmuş bu üç evlilik de birbirinden güzel aynı zamanda eğitilmiş ve modern kadınlarla olmasıyla, gösterişli ve batılı kıyafetler ve ısıltılı saray yaşamıyla dışarıdan rüya gibi bir portre çizmiş ve tüm dünya tarafından ilgi ve merakla takip edilmiştir.

Özellikle Türkiye gibi yakın coğrafyalarda halk Fevziyeciler Süreyyacılar ve Farah Diba'cılar diye üçe ayrılmış, haklarında dehşetli taraftarlık yapılmıştır.

Dışı seni içi beni yakar misali kadınlarına sadece üzüntü ve azap getiren bu evlilikler birçok genç kızın hayallerini süslemiştir.

Şah sadece 21 yaşında kral olduğu için genç ve yakışıklıydı. Aynı zamanda batıda okumuş bir salon beyefendisiydi. Büyük resepsiyonlar ve gösterişli kalabalıklar arasında evlendiği kadınlara kraliçelik unvanının yanı sıra birçok doğu ülkesinde görülmececek bir batılı imaj çizdi. Kadınlara seçme seçilme hakkı verilmesi ve Türk medeni kanununa benzer bir medeni kanun çıkarılması gibi kadınlara hizmet eden reformlar yapıldı. Yine de bu imaj sadece bir yanılsamadan ibaret miydi? Halk hatta kadınlar Şah'ın arkasında durmamış ülkenin açlık ve kaosla mücadelesini kendi sosyal haklarından daha çok önemsemişlerdir. Yakışıklı kral kraliçelerini mutlu edemediği gibi Avrupalı kadınları bile kışkırtacak haklar verdiği İran kadınına da karşısına almıştır.

Konuya en başından başlayalım: İran 2500 yıllık hanedan kültürüne sahip bir devlettir. Ahamenişlerden Sasani'ye, Safevi'den Kaçar'a kadar uzanan bu monarşik zincir, 20. yüzyılın başında halkın anayasa, meclis ve hukuk taleplerini anlayamayan Kaçarlar zamanında çatırdamaya başladı. Halk demokrasi istiyordu ancak halktan kopuk hanedanı tahtından edecek olan Kazak Tugayın'ın başındaki Rıza Han'dı. 1921 yılında başkent Tahran'da neredeyse tek kurşun atmadan bir askeri darbe gerçekleştirildi. Kendini önce savaş bakanı sonra başbakan ilan eden Han dört yıl içinde kendi Pehlevi hanedanını kurup tahta oturdu. Rıza Han asil kandan gelmiyordu ve askerdi belki de bu yüzden eski hanedanın dini ve geleneksel değerlerinin yerine disiplin ve modernliği temel değerler olarak belirledi ve bu bağlamda batıdan ilham alıp güçlü bir ulus devlet kurmak istedi.

İlk iş de İslami ruhban sınıfı olan ulemaların devlet üzerindeki gücünü ve rantlarını azaltacak reformlar yaptı. Değerlerine bağlı İran halkı reformları içselleştiremedi, molla kesimi yeraltına indi ve radikalleşti.

1. Dünya savaşında Nazi Almanyası ile ticari iş birliği yaptığı için İngiliz ve Sovyet orduları koordineli bir hareketle İran'a girdi. 16 Eylül 1941'de yoğun baskılar sonucu tahtından feragat etmek zorunda kaldı ve sürgünde öldü.

Yerine 21 yaşındaki oğlu Muhammed Rıza geçti. Oğul Rıza babası gibi sert ve kuralcı bir asker değil, İsviçre'de yatılı zengin okullarında eğitim almış bir salon beyefendisiydi. Babasının baskın karakteri karşısında silik kalan bu genç adam uzun yıllar boyunca sadece bir gölge olarak yaşadı belki de tek ortak noktaları modernleşmeye olan düşkünlükleriydi.

Veliahtın aşk hayatı hayli hareketli olsa da ilk evliliğini siyasi çıkarları doğrultusunda babası ayarladı.

Kendisine sunulan Mısırlı asil güzellerin fotoğraflarının içinden bir İngiliz dergisine kapak olan güzeller güzeli Mısır prensesi Fevziye'yi seçti. Fevziye bint Fuad 5 Kasım 1921'de İskenderiye'de Mısırlı bir prenses olarak doğdu. Babası Mısır Hidişi İsmail Paşa'nın yedinci çocuğu I. Fuad'dı. Soyu Kavalalı Mehmed Ali Paşa Hanedanı'na dayanıyordu. Pehlevilerin soylu bir aileden gelmediği için bu açığı soylu bir prensesle kapatmak halk açısından itibar sağlayacaktı. Ayrıca İran Şii Mısır ise sünni inançlara sahip iki Müslüman devletti. İki mezhep arasında ittifak kurmak İran'ı orta doğu'da çok güçlü hale getirecekti.

Sevgili Fevziye ise dadılarla zenginlik ve gösteriş içinde büyümüş daha sonra tıpkı müstakbel eşi gibi İsviçre'de okumuştı. Batı medeniyetine hayran modaya düşkün gösterişli ve asildi. Eğitimini tamamlayıp memleketine döndüğünde Mısır'da taht abisi Fuat'a geçmişti ve bu siyasi çalkantılar içinde özgürlüğünün kısıtlandığını düşünüyordu.

Tam bu zamanda gelen evlilik teklifi Fevziye için tam bir kurtuluş gibi görünüyordu, ne de olsa ileride İran kraliçesi olacaktı. Düğünden önce sadece bir kez görme şansına sahip olduğu İran Veliahdıyla Kahire'de 16 Mart 1939 yılında Mısır'da dillere destan bir düğünle evlendi, o tarihte sadece 18 yaşındaydı.

Bir yıl sonra da eşi beklenmedik bir şekilde tahta çıktı. Muhammed Rıza babasının gölgesinde kalan silik bir veliahttı, İsviçre'de iyi bir eğitim görmesine rağmen ülke yönetme konusunda hiçbir şey bilmiyordu. Ülke sürekli siyasi çalkantılar içindeydi ve muhalefet hızla güç kazanıyordu.

Asil prenses ise ihtişamlı düğünleri bitip de İran'ı adım attığı andan itibaren mutsuz olmuştu. İlk annesinin refakatinde saraya gelen gelinimiz bir süre sonra annesinin ülkesine dönmesiyle yalnız kaldı.

O dönemde İran, Mısır'a göre az gelişmişti, hanedan kuralları katıydı halk ve hanedan bir önce erkek bir bebek bekliyordu ancak çiftin 1940'ta Şehnaz adında bir kızları oldu.

Ruh sağlığı da sürekli kötüye giden kraliçe Amerikan psikiyatristlerden destek almasına rağmen sorunlarını aşamadı. İran'ın iklimi bahtsız kraliçeye hiç iyi gelmemişti sürekli hastalıklarla boğuşuyordu. Gezmeyi ve eğlenmeyi seven Fevziye kendine hiç arkadaş bulamadı saraydan nadiren çıkıyor ve tüm zamanını kızı ile geçiriyordu. Ancak kraliçe evliliğinin ilk gününden beri çok mutsuzdu. Halk erkek veliaht istiyor kız çocuk doğurduğu için hanedan da Fevziye'yi dışlıyordu. Bu sırada Avrupa dergilerinde "Asya Venüsü" lakabıyla dünyanın en güzel kadınlarından biri seçildi. Ancak Şah alenen saraya kadınlar getirip alem yapıyor ve Fevziye'yi aldatıyordu.

Acıların kraliçesi eşinden boşanıp kızıyla yeni bir hayat kurabileceğini zannederek ülkesinde tedavi görmek istediğini belirtip kızı Şehnaz'la birlikte Mısır'a gitmek istedi. Şah kraliçe için bu gidişin dönüşü olmayacağını öngördü ama iki ülke arasında krize yol açmamak için Fevziye'ye seyahat için izin verdi.

1945 yılının o lanetli gününde Fevziye ve kızı İran'ı terk etmek üzere kraliyet uçağına bindi ancak uçak son anda durdu kapılarını açtı ve Fevziye'ye Şah'ın kızını son bir kez görmek istediği söylendi. Küçük prenses uçaktan indirilir indirilmez uçak kapılarını kapatıp Fevziye'yi zorla tek başına memleketi Mısır'a götürdü. Bahtsız kraliçenin çığlıkları ve feryatlarının hiçbir hükmü olmadı çünkü emri Şah'tan almışlardı. Fevziye bu olayla ömür boyu evladından ayrılmıştı.

Şehnaz henüz 6 yaşındayken birbirinden zorla ayrılan ana kız daha sonraları İsviçre’de 1-2 kez bir araya gelmiş ancak Fevziye kızından beklediği sıcaklığı görememiştir. Fevziye memleketinde tekrar evlenip çocuk sahibi olsa da ömrü boyunca Şehnazın hasret ve acısını çekmiştir. 1952 Mısır devrimiyle kraliyet unvanlarını da kaybetmiş ancak sıradan bir vatandaş olarak memleketinde yaşamayı tercih etmiştir.

Süreyya İsfendiyari Bahtiyari 22 Haziran 1932, İsfahan doğumlu. Babası asil bir büyükelçi annesi ise bir Alman olan Süreyya dillere destan güzelliğiyle varlık içinde doğdu. Süreyya Berlin ve İsfahan’da büyüdü sonrasında Londra ve İsviçre’de eğitim aldı. Süreyya’nın en büyük hayali bir film yıldızı olmaktı ancak maalesef babasını bu konuda ikna edemedi.

İlk eşinden yeni boşanmış olan esas oğlanımız Muhammed Rıza Pehlevi ise bir daha evlenmeye sıcak bakmamakta ancak halk ve hanedan veliaht prens yolu gözlemekteydi. İlk eşinden de kız çocuğu olduğu için Şah’ın uygun bir adayla evlendirilmesi mecburiydi. Bu noktada devreye ikiz kız kardeşi Eşref girdi ve İngiltere’de karşılaştığı güzeller güzeli Süreyya’yı saraya davet ettirdi.

Süreyya’ya ailesi kralla evlenmeyi isteyip istemeyeceğini sorduklarında: “Şahı tanımıyorum ama resimlerine bakılırsa hiç de fena bir erkek değil tanıştıgımda beğenirsem neden olmasın” diyecektir. Süreyya’yı görür görmez âşık olan Şah 24 saat içinde nişan duyurusu yapar. Süreyya’nın talihsizlikleri maalesef nişan duyurusundan hemen sonra tifoya yakalanması ve aylarca ölümle pençeleşmesi ile başlar. Hasta yatağındaki aşkını her gün ziyaret eden şah kendisine her seferinde mücevherler de hediye eder.

Bu yoğun ilgi alaka ile hastalığı yenen Süreyya maalesef çok zayıflamıştır. 1951 yılında muhteşem bir düğünle dünya evine girerken 30 kiloluk Dior gelinliğini taşımakta zorlanıyordu. Zorlukta ayakta kalan kraliçenin gelinliğinin içinden dolgu malzemelerini çıkarmak zorunda kalmışlardı.

1956 yılında Türkiye’ye gelen çift Türk halkını çok etkilemiş, özellikle büyüleyici güzelliği ile halkımızın gönlünde taht kuran Soraya’nın ismi o dönemde doğan birçok kız çocuğuna Türkçedeki karşılığıyla Süreyya olarak verilmiştir.

Evliliklerinin ilk aylarında birbirlerine sırlıklam âşık olan iki genç geniş bir aile hayali kurmaktaydı. Halk ve sarayın erkek çocuk baskıları gittikçe arttı ancak 7 yıllık evlilikleri boyunca beklenen müjde gelmedi. Doktorlar Süreyya’nın bir çocuk sahibi olabileceğini ancak tedavinin uzun sürebileceğini söylemesi üzerine meclisi bir karar aldı.

Süreyya’ya iki seçenek sunuldu: ya şahın üstüne kuma getirmesini kabul edecek ya da bir daha evlenmemek şartıyla boşanacaktı. Bu gurur kırıcı teklif karşısında dillere destan güzelliğiyle asil Süreyya tüm zarafetiyle boşanıp sürgüne gitmeyi kabul etti.

Muhammed Rıza’nın Süreyya’ya olan sevgisinin hiç bitmediği sevdiği kadından mecbur kaldığı için ayrıldığı söylenir.

Sadece 7 yıl süren kraliçeliği sırasında birçok hayır işi yapan Süreyya gözü yaşlı bir şekilde sevdiği adamdan ayrılır. Ailesi onun hayat dolu güzeller güzeli bir kız olarak gelin gittiği saraydan yaşamaktan yorulmuş bir kadın olarak döndüğünü iletmışlerdir.

Yine Süreyya hem asil hem güzel hem de ünlüydü ve sürgüne gittiği Avrupa cemiyetinde popüler bir kişilik oldu hatta İtalyan bir yönetmenle sevgili oldu ve bir filmde oynayıp aktris olma hayalini gerçekleştirdi. İtalyan sevgilisinin zamansız bir şekilde uçak kazasıyla ölmesiyle içine kapanmıştır.

Pehlevi’nin son eşi İran’ın ilk şahbanu yani imparatoriçe lakabını almış tek kraliçesi Farah Diba Pehlevi 14 Ekim 1938’de Tahran’da doğdu. Büyük babası büyükelçi babası asker olan Farah zenginlik içinde doğdu ancak çocukken babasını kaybetti. Yine de devlet bursuyla Paris’te mimarlık okuyordu ve 21 yaşındayken 40 yaşındaki müstakbel kocası Muhammed Rıza ile tesadüfen tanıştı. Şah yurtdışı gezilerinde İran kökenli öğrencilerle bir araya gelmeyi seviyordu. Bu tür resepsiyonda tanışan ikili görkemli bir törenle evlendi.

Farah İran halkına ve hanedana uzun yıllar beklediği veliahttı verdi. Aslında ikisi erkek dört çocukları oldu. Farah tüm hayatı boyunca halkı için mücadele etti özellikle kadınların eğitim ve kalkınması için yoğun mücadelelerde bulundu.

Pehlevi'nin evlilikleri bir bakıma onun politik yolculuğunun da izdüşümüdür: umutla başlar, baskılarla sınanır, halkın beklentisiyle çatışır ve nihayetinde yalnızlığa varır.

Pehlevi halkın geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olmasına rağmen molla kesimi ile çatışmış, molların rantını elinden almış, Hümeyni dâhil tüm liderlerini sürgüne göndermiş ve bu kesimin giderek daha radikal bir hal almasına ve halk nezdinde güçlenmesine neden olmuş ve sağ kesimi kendine düşman etmiştir. Genelde okumuş kesimin oluşturduğu sol kesimi ise halkı açlık ve sefalet içinde kıvrandırken aşırı israf ve debdebe içindeki hayatı ve ülkedeki sosyo ekonomik sorunlara kalıcı çözümler bulamamasıyla milliyetçileri de milli petrol projesi ülkeyi kalkındıracak projeleri baltalayarak ve ülke petrolünü İngiltere'ye peşkeş çekerek kendine düşman etmiştir.

Öyle ki belki de tarihte eşine az rastlanacak bir şekilde ülkedeki radikal İslamcılar ve komünistler de dâhil tüm siyasi gruplar Şah'a düşman olmuştur. Pek çok reform yapmış ancak bu reformlar halk tarafından anlaşılamamış ve altyapısı hazırlanmadığı için havada kalmış, yapılan tüm iyileştirmeler tersine işlemiştir. Halkın her kesiminden her ideolojiden kitleleri kendine düşman eden Şah ABD ve İngiltere'nin desteğine rağmen sürekli halkla çatışmış halk kamplaştırılmış, fişlenmiş, sürülmüş ve hatta katledilmiş bitmek bilmeyen siyasi krizlerle hanedan sürekli itibar kaybetmiştir. Bir süre sonra kansere yakalanmış ve tutarlılığını da kaybetmiş ve bu haliyle yabancı devletlerin desteğini de yitirmiştir. Hümeyni ise sürgün edildiği Fransa'da ezilen halkın haklarını koruyarak demokrasi, adalet ve eşitlik gibi evrensel değerleri savunan risaleler yayınlayarak giderek güçlenmiş hatta sol kesimin bile desteğini almıştır.

Tam hanedanın veliaht sorunu çözüldü ve şah kız erkek evlatlarıyla mutlu bir yuvaya kavuşmuştu ki uzun süren siyasi ve ekonomik kaostan sonra Hümeyni devrimiyle yurt dışına kaçmak zorunda kaldılar.

Kısa bir süre sonra Farah'ın eşi devrik Şah kanserden ölecekti. Daha sonraları en sevdiği evladı Leyla uyuşturucudan öldü bir oğlu da intihar etti. Farah için şaşalı kraliçe ve imparatoriçelik dönemi bitmiş halkını kurtarmayı başaramadığı gibi ailesini de felaketlerden koruyamamıştır.

Tüm bunlara rağmen Farah Diba oğlu Rıza Pehlevi ve torunları ile sürgünde refah içinde bir hayat sürmüştür. Rıza'nın kızlarından biri de yakın zamanda zengin Yahudi bir iş adamıyla evlenmiş ve aile tekrar dünya gündemine gelmiştir.

Son günlerde İran – İsrail füze savaşının tüm dünyayı ayağa kaldırmasıyla da dikkatleri üzerine çeken İran'ın sürgündeki vefat eden son Şah'ının aşkları ülkesinin siyaseti kadar çalkantılı gördüğünüz üzere.

Peki ya sizce asıl heba olan kimdi?

Lavinya, camı neredeyse çatlamış pencereden sızan soğğun vücuduna temas etmesine karşılık haklı bir mırıldanmayla yatağından sıçrayıp; ortası ayak izleriyle aşınmış tozlu halının üzerine indi. Ağırlığının etkisiyle havaya kalkan toz taneleri, istemsizce hapşırmasına neden olmuştu. Bir yandan toz bulutundan kurtulmak için kafasını silkelerken, diğer yandan yardım dilenen bir tavşan edasıyla bakışlarını odada gezdirdi. Minik gözleri, onu henüz bir ay önce sahiplenilen Ezgi ve saçları Lavinya'nın tüyleri kadar dökülen Ecrin arasında gidip geldi; ancak ikisi de onunla ilgilenemeyecek kadar meşguldüler. Memnuniyetsizce suratını astı. Tozlanmış patilerini halının üzerinde sürte sürte sahibine doğru ilerledi ve yediği ayazdan dolayı intikam almak istercesine pençelerini süt beyazı bacaklara geçirdi.

Kedisinin anlamsız saldırısına karşı savunmasız yakalanan Ezgi, çevik bir hareketle eliyle deri yüzeyinde damar şeklini oluşturacak biçimde fıskıran kanları kapattı. Diğer elindeki allık fırçasını, acının etkisiyle bir süre avuçlarında boğarcasına sıktı -o an avucundaki nesnenin Lavinya'nın kafası olduğunu hayal ediyordu- ve ne olduğuna anlam verene kadar parmaklarını gevşetmedi. "Senin sorunun ne?" diye haykırdı, masumane bakışlar takınan tekir kedisine. "Sakin... Sakin! Bu şekilde kendini affettireceğini sanıyorsan yanıyorsun." Çizikler içerisinde kalan bacağını havaya kaldırdı. "Şu halime bak!"

O sırada makyajı yarım kalan Ecrin, Ezgi kadar sakın kalamayıp ayağıyla kediyi odanın öteki tarafına doğru fırlattı. Zaten kedilerden çok hazzettiği söylenemezdi. Alerjisi olduğu halde arkadaşının hatırına ses çıkarmamıştı; ancak bu sefer bu küçük tüy yumağı çok ileri gitmişti ve iyi bir cezayı hak etmişti. Bacağını yara bandıyla kapatmakta olan arkadaşına "Bence tekrar dışarıya at." diye öneride bulundu. Ona nefretle tıslayan kedinin nefesini ensesinde hissederek gibi oldu ve bir an ürperdi. Çöp tenekesinden çıkan kediler gibi üzerine sıçrarsa çığılı basacaktı.

Ezgi meşgul kafasını yukarıya kaldırdı ve göz ucuyla odanın diğer ucunda hırıldayan Lavinya'ya baktı. Onunla sokakta ilk karşılaştığı gün geldi aklına; kaldırırma sığınmış sıska ve çelimsiz bir kedi, bir deri bir kemik kalmıştı. Üzerindeki kir ve çöp kokusu herkesi ondan uzaklaştırsa da Ezgi'yi kendine çekmişti. Birkaç dakika boyunca birbirlerinden ayırmadıkları bakışlarıyla birbirleriyle tanışmışlardı. Ezgi de en az onun kadar yalnız ve çaresizdi; kime güvense, kime yaklaşıp sonu yine yalnızlıkla bitiyordu. Ama diğerlerinin aksine Lavinya onu hiç terk etmedi, eve gelmesinin üzerinden bir ay geçmesine rağmen. "Bu hayatta sadece ondan vazgeçmem." diye mırıldandı dişlerinin arasından.

"Duyamadım. Bir şey mi söyledin?" diye sordu Ecrin, yarım kalan makyajını tamamlamak için aynanın önüne geçmişti. Arkadaşının aynadaki yansımasına döndü ve samimiyetsiz bir gülümseme ile "Çok güzel olduk." diye övündü. Henüz bir saniye önce arkadaşının kedisi tarafından suikasta uğradığını unutmuştu çoktan. Unuttuğu tek şey bu değildi tabii. Oturmaktan kırıkan pembe saten pijamasını eliyle düzeltip usulca ayağa kalktı ve moda mankenleri gibi etrafında bir tur döndü. "Hazırım." O dönerken uzun siyah saçları da havalanıp onunla dönmüştü.

Bu iki kız arkadaş bir hafta önce tanışmışlardı; bir kafede, yalnız başına kahve içerlerken. O sıralar Ezgi'den üç yaş daha küçük olan Ecrin, erkek arkadaşından yeni ayrıldığı için oldukça karamsardı ve kendini dışarıya çıkarmak için zorlasa da en fazla birkaç kilometre uzağındaki kafeye kadar gidebilmişti. Karşı masasında ona gülümseyerek bakan sarışın kıza en az yarım saat sonra fark edebilmişti. Gözlerini altın sarısı saçlarda gezdirip kızın mavi gözlerinde sabitlemişti. Bir an, bu okyanusu andıran gözlerin içinde kaybolacağından korkmuştu.-ve hâlâ da korkuyordu.- Bu derin bakışlı kız, ceylan misali kendi masasından kalkıp yavaşça Ecrin'in masasına süzüldü ve izin istemeye gerek görmeden ahşap sandalyelerden birini çekip üzerine oturdu. Böylece iki yalnız insanın sıkı

dostluğu mühürlenmemiş bir imza ile başlamış oldu.

Ezgi, ayağındaki yarayı temizledikten sonra aynanın hemen yanındaki dolaba doğru yürüdü. Büyük demirden bir dolaptı; sadece bir kapağı vardı. Düşse, altında bir insanı ezebilecek kadar ağır olan kapağın üzerinde ise küçük bir asma kilit sarkıyordu. Elini gerdanına götürdü ve yeşil kadife pijamasının içinden küçük bir anahtar çıkardı. Anahtarın üstüne garip semboller işlenmişti. Asma kilidi açar açmaz hızla dolabın kapağını yarıladi ve Ecrin'in dolabın içindekileri görmesini istemiyormuşçasına hızlı hareketle alması gerekeni alıp tekrar dolabı kilitledi. Arkadaşının şaşkın ve şüpheli bakışlarını çok da umursamamıştı. İnsanları imrendiren rahat tavıyla yatağına doğru ilerledi ve elindeki...

Ecrin'e uzattı.

"Bu da ne?" Rapunzel'e benzettiği –ya da o masaldaki cadı da olabilir- arkadaşının uzattığı çelik kavanozu ürkekçe titreyen eline aldı ve belli belirsiz bir gülümsemeyle inceledi. "Boya mı? Bunu gerçekten yapacak mıyız?" diye sordu sitemle. Katılacakları pijama partisine nedense süslü asker kılığında gitmek zorundaydılar. Giysileri tamamen pembe panter gibi olacaktı ve yüzleri asker imajı verecekti. İstemsizce kapağı açtı ve baş ve orta parmağını birlikte olacak şekilde iki parmağını siyah boyaya daldırıp, allayıp pulladığı pembe yanağına sürttü. "İğrenç kokuyor. Kimyasal atık gibi... Boya olduğuna emin misin?"

Ezgi sıkın bir şekilde iç geçirdi. Bu kadar konuşkan birini hayatında daha fazla ne kadar tutabileceğinden emin değildi. "Sıra bende." Dili de saçı kadar uzun olan çilli arkadaşının yaptığı işlemi kendi yanaklarında tekrarladı, ancak nedense suratında garip bir ifade oluştu, –ya da ifadesizlik- sanki bu anı çok önceden beri bekliyor gibiydi. Mavi gözleri Ecrin'in bal rengi gözleriyle buluştu ve şah mat dercesine delip geçti. "Neden öyle bakıyorsun?" diye sordu Ecrin, birkaç adım gerileyerek. Ezgi'nin davranışlarına çoğu zaman anlam veremiyordu. Birini öldürmekle sevmek arasında gidip gelen bakışları vardı. Hatta bir keresinde beraber uyudukları bir akşam Ezgi'nin kafasında dikilip öylece onu süzdüğünü görmüştü rüyasında. "Rüyadan çok kâbustu." dedi Ezgi'nin duyamayacağı kadar sessiz bir tonla.

"Geç kalıyoruz. Saat neredeyse..." Kolundaki dijital saate baktı. "On." Pijamasıyla takım olan çantasını aldı ve neşeyle Ecrin'in koluna girdi.

"Heyecanlı mısın?"

Ecrin kafasını olumlu anlamda sallamakla yetindi. Aslında heyecanlı mı, değil mi o da bilmiyordu. Gidecekleri yer ona çok yabancıydı. Daha birkaç gündür çok yakın olmalarına rağmen Ezgi, onu en yakın arkadaşlarının yanına götürüyordu. Bu geceyi orada geçireceklerdi ve – Ezgi'nin anlattıklarına göre- eğlenecekleri oyunlar – eğlenceden kastının ne olduğunu kesinlikle kestiremiyordu- oynayacaklardı. Tabii evlerine gideceği ve hatta evlerinde kalacağı o kişiler hakkında isimleri dışında hiçbir şey bilmiyordu. Hatırlamaya çalıştı. Canan ve... Feyza... Ha bir de ikisinin kardeş olduğunu anımsadı, hepsi bu.

Evden çıktıklarında ay çoktan geceyi aydınlatmıştı, yıldızlar da ona parıltılarıyla eşlik ediyordu. Ecrin bir süre gökyüzünü seyretti. Nedense içinde garip bir his vardı; gökyüzünün karanlığı kadar karanlığa bulanmıştı yüreği, nefes alışverişleri yavaşlamıştı. Bunu heyecandan kaynaklandığına yordu ve yoluna devam etti.

Yarım saatlik yürüyüşün ardından harabe bir binanın önünde durdular. Yukarıdan aşağıya kadar betonları kırılmış ve boyası –sarımtırak gibi duruyordu- solmuştu. Burada herhangi bir insanın yaşadığına inanmak zordu. İkinci ve üçüncü katın pencere kısımları naylon yardımıyla kapatılmıştı; rüzgârın sert darbeleri naylonları, bir içeriye bir dışarıya hamile bir kadına benzetircesine hareket ettiriyordu. Kapısı ise binadan apayrı bir dünyaya açılan bir geçitmiş gibi rengârenkti; üzerinde oynayan çocuk resimleri işlenmişti. Bunu hem sevimli hem de ürpertici buldu Ecrin. Korku filmlerindeki en gerilimli sahnede hissetti kendini. Ses efekti ise beyinde çalmaya çoktan başlamıştı. Binanın girişi çakıl taşlarıyla doluydu; ilerlemek için adım attıklarında ayakkabıları minik taşlarla doldu. Ezgi çok umursuyormuş gibi görünmüyordu, ancak Ecrin yürüdükçe ayağına batan bu canavarlardan oldukça rahatsız olmuştu. Zaten ayakları geri geri gidiyordu; içeriye girmek istediğinden bile emin değildi.

"Burada birilerinin yaşadığından..."

"Şşşş..." Arkadaşının sözünü keserek parmağıyla ilk katın penceresinden sızan ışığı gösterdi. Yüzüne sürmüş olduğu savaş boyasını bozulmuş mu diye kontrol etmek için cebinden çıkardığı yuvarlak aynadan bir süre kendine baktı ve Ecrin'i şaşırtacak bir şey yaptı; aynayı ikiye kırıp içinden ince bir anahtar çıkardı. Sonra da her şey yolunda der gibi bir bakış atıp anahtarı kapının kilidine soktu ve çevirdi.

Bu olayı ağız açık izleyen Ecrin, merakına yenik düşüp "Anahtar neden sende?" diye sordu. Bilinmezlik içini kemirmeye şimdiden başlamıştı. Her zamanki gibi gerildiğinde yaptığı şeyi yaptı; dudaklarını ısırıp ve kopardığı deri parçalarını dışarıya tükürdü.

"Sakin ol!" diye arkadaşını teselli etti Ezgi. "Bana anahtarı daha önceden verdiler. Bu partiye giriş bileti gibi bir şey. Yani elinde bundan olmayan kimse içeriye giremez... Hem sen neden gerginsin? Tüm gün garip davrandın. İlk tanıştığımız zamanlardaki gibi uslu bir kız ol derdim ama buraya uslu olmaya gelmedik, çılgınlar gibi eğlenmeye geldik."

Bu yüzden yüzündeki o sevimsiz ifadeyi hemen atıyorsun ve neşeli maskeni yerleştiriyorsun. Gün henüz yeni başlıyor...” Büyük bir kahkaha atıp kapıyı ardına kadar açtı; kapının gıcirtı sesi ürpertici şekilde onun kahkahalarına eşlik etmişti.

Oysaki Ecrin’in kalbi yerinden çıkarcasına atıyordu. Kendine fazla abarttığını söyleyip dursa da içinde bir his onu içeri girmekten alıkoyuyordu. Bu hisse güvenmeli miydi yoksa yok mu saymalıydı? İkinci şıkkı seçti ve mızırmız bir çocuk olmayı bırakıp, mermer geçitten geçerek içeri girdi.

İçerisi dıştan görünüşünden oldukça farklıydı. Salonun tam ortasında sıcak bir yuva hissi veren eski moda bir kilim seriliydi. Üstünde ise sadece dört minder vardı; koltuk, sandalye ya da kanepelerden eser yoktu. Salonun bir köşesinde –pencerenin olduğu tek yer- geniş bir masa vardı ve üzeri farklı türde yiyeceklerle doluydu. Diğer köşesinde ise havanın çok da soğuk olmamasına rağmen tuğlalarla örülmüş küçük bir şömine yanıyordu. Binada belki de birçok oda vardı ancak ışığı açık olan tek yer burasıydı.

Çıkış kapısının yarım metre uzağında boyları birbirine yakın iki kız, zoraki bir gülümsemeyle onlara bakıyordu. Neden kapının önünde değil de orada durduklarına anlam veremedi Ecrin. Yaklaşmak istercesine Ezgi’ye baktılar; Ezgi’nin kafasını sallamasıyla hızla Ecrin’e doğru hücum ettiler ve neşeyle onu kucakladılar.

“Hoş geldin.” dedi ikisi de senkronize olmuş şekilde. “Çok bekledik sizi. Neler hazırladığımıza bakın.” Yaşça küçük olan, eliyle yemek masasını gösterdi; sonra sanki yanlış bir şey yapmış gibi gözleri dehşetle açıldı ve tekrar Ecrin’e baktı. “Sana kendimi tanıtmayı unuttum. Ben Canan. Evin en küçüğüüm. Bu da ablam Feyza...” Dirseğiyle yanındaki kızın koluna hafifçe vurdu.

“Ah evet! Feyza ben.” Tek söylediği bu oldu, ama gözleri sanki anlatacakları çok şey varmış gibi bakıyordu.

“Tanışma faslı bittiğine göre artık oturalım mı?” diye sordu Ezgi, biraz sabırsız, biraz da agresif bir tonla.

Kimse cevap vermedi. Garip bir sessizlik içinde hepsi gözleriyle bakış alışverişi yaptılar. Bu gariplikten tüyleri ürperen Ecrin derin bir nefes aldı ve kapıldığı ilk mindere oturdu. Diğerleri de aynı eylemi tekrarladılar.

Bir süre kimseden çıt çıkmadı –konuşmaya ilk kim başlarsa tüm gözler ona dönecekti.- Ancak bu sessizliğin çok gereksiz olduğuna kanaat getiren Ezgi, sessizliği bozmak adına naif sesiyle bir şarkı nakaratı mırıldandı.

*Küçük bir kedi kadar açsan
Küçük bir ceylan kadar ürkek ol.
Büyük bir kurt kadar açsan
Büyük bir aslan kadar haşin ol.
Ah küçüğüm!*

Ecrin bu anlamsız şarkıya istemeden güldü, onu izleyen iki kardeş de gülmeye başladılar. Böylece gergin ortam bir anlığına da olsa kaybolmuştu.

“Tek mi yaşıyorsunuz?” diye sordu Ecrin. O sırada Feyza ve Canan’ın aynı tonlarda beyaz bir pijama giymiş olduklarını fark etti. Kendisinin aksine onların pijamaları daha ince ve daha naifti. Ancak yüzlerine kendisi gibi siyah boyalar sürmüşlerdi. Cevap veren Canan oldu. Zaten Feyza’nın nedense konuşmaya hiç niyeti yok gibiydi. “Evet, ailelerimiz çok önceden bir trafik kazasında öldüler.”

“Ne kadar önce?” Bunu sorarken yanlış bir şey sorduğunu hissetti.

Başınız sağ olsun demekle yetinmeliydi; ancak sanki içinden bu kızlara acımdan ziyade merak vardı. Böyle bir evde tek başına yaşamak cesaret isterdi; karşısındaki bu naif kızlar ise o kadar cesaretli görünmüyorlardı.

Sesi de kendisi kadar ince olan Canan ablasına doğru döndü ve Ecrin'nin sorduğu soruyu tekrarladı, aynı "soru" dolu bakışlarla. Lakin ablası da ona aynı şekilde bakıyordu. Sanki ikisi de bunun cevabını bilmiyordu. Bir saniyeliğine öksürük krizine tutulan Feyza, pijamasının cebinden yarısı kırılmış astım ilacını çıkardı ve boğazına sıktı.

"Astımın mı var?" diye sordu Ecrin. "Geçmiş olsun. Pencereleri açmamızı ister misin?"

İki kardeş de aynı anda "Hayır." diye bağırdı. Bu, Ezgi ve Ecrin'in irkilmesine sebep oldu. Bu sefer sözü Feyza aldı. "Astımım yok. Kapalı alanda çok uzun süre kalınca böyle oluyorum." O sırada koluna tekrar vuran kardeşini görmezden gelmişti. Konuşmasına devam etti. "Nefes almak gittikçe zorlaşıyor, zorlaşıyor, zorlaşıyor..."

Ezgi gergince kahkaha patlattı. "Takılı kaldı yine. Sen ona bakma, her zamanki hali bu. Evet, ne oynuyoruz?" Kafasıyla etrafını yokladı. "Oyun yok mu?"

Canan ayağa fırladı. "Hemen getiriyorum." Şöminenin hemen yanındaki karanlık odaya –ışığını açmadan- girdi ve birkaç saniye sonra elinde bir kutu oyunuyla geri döndü. "Bu oyuna bayılırım." Heyecanla yerine oturdu. "Kapana kısıldın. Adı. Oyun üç ya da dört kişiyle oynanıyor. Hepimiz sırayla bir kart çekiyoruz ve kuzu kartı çıkanlar av, kurt kartı çıkanlar avcı oluyor. Kuzular saklanır ve kurtlar onları bulmaya çalışır. Eğer bir saat içinde kurtlar kuzuları yakalarsa kuzular kaybeder, yakalayamazsa kurtlar kaybeder."

"Peki, oyunu kazanana ne ödül verilecek?" diye sordu Ecrin, oyun ilgisini çekmişti. Böyle şeylere meraklıydı. Küçüklüğünden itibaren oyunları yöneten kişiydi, lider de denebilir.

"Bu oyunda kazanan olmaz." diye cevapladı Feyza. "Sadece kaybeden cezalandırılır."

Tek kaşını havaya kaldırdı. "Ne cezası?"

"Buna kartlar karar verecek." diye açıkladı Ezgi. "Kartta her ne yazıyorsa, o kaybeden takımın cezası olacak."

"Tamam... Oldukça garip bir oyun. Hadi başlayalım!" Ecrin, en son on iki yaşındayken oynamıştı saklambaç oyununu. Tabii o zamanlar *saklan kaç* kelimesini daha sık kullanırdı. Şimdi ise tekrar çocukluğuna dönmüş gibi hissetti. Oynaması çok da zor olmasa gerek diye düşündü.

Canan kartları karıştırdı ve ortaya uzattı. İlk kartı çeken Ezgi oldu; hiç tereddüt etmeden havaya hızla kaldırmıştı. Bir süre kartının önünde yazanlara baktı ve yüzünde katil palyaçoğu aratmayacak bir gülümseme belirdi. İkinci kartı Canan çekti. O da kartını bir süre sessizce inceledi ve gülümsedi. Canan'dan sonra Feyza kartını çekti. Kartını döndürdüğü gibi gözlerinden yaş damlaları beyaz pijamasının üzerine döküldü. Ecrin, onun bu tepkisine hayret etti; üzülmelerini sağlayacak kadar ne yazabilirdi ki? Sırasının kendisine geldiğini anladı. İçine bir sıkıntı düştü; sanki kartı açmaması gerekiyormuş gibi hissetti.

"Hadi, çok eğleneceğiz." diye onu teşvik etmeye çalıştı Ezgi.

Arkadaşının bu ısrarını geri çevirmedi. Elini en üstteki karta doğru götürdü ve açtı.

"Ne yazıyor?" diye heyecanla sordu Canan, bir eli kalbinin üzerindeydi.

Ecrin zoraki bir gülümsemeyle ağzını yarılardı. Kartta yazanları olduğu gibi okudu. "Kuzu. Saklan. Sakın yakalanma yoksa sonsuza kadar burada yaşarsın."

O an burada neler döndüğünü anlar gibi oldu, ancak her şey için çok geçti. Karşısındaki iki kurt, vahşi bakışlarla ona kenetlenmişti çoktan.

Ağır Rollerin Usta Oyuncusu ve Yapımcı Osman Koyun ile Söyleşi

Betül Fırat

Betül FIRAT: Öncelikle hoş geldiniz diyor ve söyleşimizin başlangıcında bir iki cümleyle sizi tanımak istiyoruz. Osman Koyun Kimdir?

Osman KOYUN:

Merhaba, ben Osman Koyun. 1972 yılında İstanbul Pendik'te işçi ve Sivaslı bir ailenin en büyük oğlu olarak dünyaya geldim. Üç kardeşiz, benden sonra Hasan'la Asuman da var. İlkokulu ve ortaokulu İstanbul Pendik'te okudum. Atatürk Okulundan mezun oldum. Daha sonra meslek lisesine başladım ve meslek lisesini Kartal'da bitirdim. Bu sürede de halk oyunları ile tanıştım. Tabii sınıfı geçmeye çalışıyorduk o da bizim için bir fırsattı. Daha sonra Pendik'te bir derneğe kaydolduk ve halk oyunları ile 20-25 sene mi geçirdim. Bu sırada tabii sadece okuyanlarıyla kalmadı, halk oyunlarının dışında tiyatroya da başladım. Yaklaşık 10 sene tiyatro yaptıktan sonra iş yerindeki bir arkadaşımın bir ajansa ulaşılması ile benim kamera önüne oyunculuğum başladı. Sadece arkadaşımı götürdüğüm bir ajansta bir iş teklifiyle karşılaştım ve doğal olarak oyunculuğa başlamış oldum. Şu an hala Atatürk üniversitesi spor yöneticiliği bölümünde okuyan bir kızım var onunla yaşıyorum. Kıbrıs'ta ikamet ediyor ama buraya gidip geliyor...

Betül FIRAT: Sanat hayatına nasıl başladığınızdan ve ne kadar zamandır yaptığınızdan bahseder misiniz biraz?

Osman KOYUN:

Aslında sanat hayatıma tamamen lise yıllarımda başladım. Liseyi geçmek için bize bir teklifle geldi hocamız ve halk oyunları ekibine erkek aranıyordu. Ben de derslerim biraz zayıf olduğum için tamamen sınıfı geçmek

maksadıyla başladım ve ekibe girdim. Daha sonra bu ekipten ayrılamadım. Dernek hayatı başladı Pendik'te 'AKFEM' diye bir derneğimiz vardı. Oraya kaydolduk, yani arkadaşlarımla beraber. Hatta erkek kardeşimi adadan sonra oraya dahil ettim. Uzun yıllar orada halk oyunları oynadık. Otantik dans yaptık daha sonra ben tabii modern dansa merak saldım. Akabinde tiyatroya merak saldım. En sona tiyatro yapmaya başladım bir gün iş yerinde genç bir arkadaşım "Osman Abi, ben ajansa gideceğim lütfen sen de gel." Dedi. Onunla Ajans'a gittim. Oturduk, yapımcıları yönetmenleri falan toplantı yapıyorlar; cesur ve güzel diye bir proje başka bir proje için de ben benim yaşlarımda benim tarzımda kastım da bir oyuncuya ihtiyaç varmış. Masadaki arkadaş bana bakıyordu, böyle beni kesiyordu, sürekli ben de açıkçası hani merak ettim ne oluyor diye. Kalktı üzerime doğru geldi. Öyle bir havamın olduğunu söyledi ve ertesi gün için oyuncu aradıklarını ve bana göre bir sahnelerinin olduğunu söyledi. Oyunculuk yapmak ister misin, diye sorduğunda o gün o teklifi kabul ettim ve oyunculuk hayatım başladı; sene zannedersen 99'du.

Betül FIRAT: Başarılı bir oyuncusunuz; bu alanlarda ilk deneyimlerinizden bahseder misiniz?

Osman KOYUN:

Ben alaylı bir oyuncuyum ama bazı insanlara ve Allah tarafından bazı yetenekler verildiğine inanıyorum. Ben de böyle bir yeteneğe sahip olduğumu düşünüyorum. Şöyle kesinlikle eğitim almadan oyunculuğa adım atılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bazı özel insanlar alaylı olarak başlayıp daha sonra eğitimlerle kendilerini donatıp çok daha iyi yerlere varabiliyorlar. Mesela ben ilk deneyimimde gerçekten ne olursa olsun çok zorlanmıştım. Çünkü kamerayla yeni tanışıyorsunuz, oyuncularla tanışıyorsunuz ve orada bir sürü insan ve bir sürü kural var, bunları bilmeniz gerekiyor tabii ki. Bunlar sizi bir hayli sıkıştırıyor. Dolunay diye bir diziydi ilk deneyimim, orada bir mafyanın adamını oynamıştım, çok da güzel bir karakterdi bence ama çok sıkıldığımı ve çok terlediğimi hatırlıyorum. Daha sonra bir sürü eğitimle kendimi destekledim ve oyunculuk yıllarıma şu an hala yeni dizi de bir anakart olarak 'Duran Emmi' karakterini oynamaya devam ediyorum hala Kanal 7'de.

Betül FIRAT: Ailenizde sizden başka oyunculuk herhangi bir alanıyla ilgilenen var mı?

Osman KOYUN:

Şöyle söyleyeyim ve ailemden herhangi biri oyunculukla ilgilenmiyor. Zannedersem ilgi alanlarının dışında çünkü kızılma da defalarca konuşmama rağmen o da hiçbir şekilde kabul etmedi. Kamera karşısına çıkmak istemiyor. Kamera arkasında da ilgilenen kardeşlerim kendi dallarında var ya onlarla ilgilenmiyorlar.

Betül FIRAT: Sizin için en önemli olan oyununuz hangisidir? Oyunculuk dışında farklı alanlarda çalışmalarınız var mıdır?

Osman KOYUN:

Ya aslında oynadığım oyunların içinde en iyisi 'Emanet' dizisinde oynamıştım. TRT'nin ışığı 'Canım Annem', TV8'in içinde de 12 bölüm vardım. 'Saklı' dizisi var dijitalde. Orada rahatsız ettiler, havalar güçlü Fırat Çelik, ben vardık. 'Ayak İşleri' çok güzeldi ama bence en iyisi benim için benim açımdan dönüm noktası olmamı sağlayan, 'Sokağın Çocukları' oldu.

Betül FIRAT: Bir oyuncululuğu icra ederken en çok neye dikkat etmeli?

Osman KOYUN:

Bence oyuncu analizlerini çok iyi yapmalı. İzlemlerini çok iyi kullanmalı. Bir oyuncunun enstrümanı vücudu ve sesidir. Bunları çok iyi kullanmalı en önemlisi üzerimize giydiğimiz karakteri çok iyi değerlendirmeli ve çok iyi analiz etmeliyiz.

Betül FIRAT: Kitaplarla aranız nasıldır? En son hangi kitabı okudunuz? En çok tavsiye edeceğiniz kitap hangisi olurdu?

Osman KOYUN:

Anna Karenin Tolstoy'dan.

Betül FIRAT: Sizi etkileyen oyuncu, yazar veya sanatçılar kimlerdir?

Osman KOYUN:

Ben kendine münhasır kişiliği olan bir adamım. Aslında çok etkilenen bir adam değilim ama şunu söyleyebilirim bir Yeşilçam kuşağı çocuğu olarak Yeşilçam'daki filmler ve oyuncuların tamamından çok etkilenmişimdir.

Betül FIRAT: İyi bir oyuncu olmanın için bir formül var mıdır? Bu alanlarda olmak isteyenlere önerileriniz nelerdir?

Osman KOYUN:

Tabii ki yeni bir oyuncu olabilmek için birkaç tavsiyede bulunacağım. Öncelikle gerçekten çok kitap okumak gerekiyor, kelime dağarcığınızı en üst düzeye çıkartmak, bununla alakalı sosyal olmak sosyal projelerde var olmak ve özgüveninizi yükseltebileceğiniz aktivitelerde bulunmak gerekir. E... tabii ki temel şey eğitim aldığınızda sizin bedeninizi ve kendinizi nasıl yönlendirebileceğinizden bahsedeceğim. Nasıl durabileceğinizi görüyorsunuz ve en iyi şekilde vücudunuzu kullanabilme yetkisine sahip oluyorsunuz. Ben de arkadaşlarıma iyi bir yerden iyi bir hocadan oyuncu koçlarından eğitim almalarını öneririm. Onun dışında da çok iyi izlenim yapmalarını tavsiye ediyorum.

Betül FIRAT: Gençlerimizi sanata kazandırmak için neler yapılabilir?

Osman KOYUN:

Şimdi kuşaklar arasında farklar var tabii ki. Bizim kuşağımız ve bizden önceki kuşaklar gençleri bir şeylerden uzaklaştırmaya çalışıyor. Tabii ki doğal olarak ama bence gençlerimiz nerede olursa olsun, onların oldukları ortamlara sanata taşımak gerekiyor bence. Ben hep böyle düşündüm. Mesela böyle stand-up geceleri düzenleniyor. Şu anda işte, Beşiktaş'ta vesaire Kadıköy'de ben bunlara çok önem veriyorum. Çocuklar böyle yerlere gittikçe tabii ki daha kötü şeylerden uzaklaşıp kendilerini daha sanatsal içeriği olan şeylere yöneltiyorlar. Gençler nerede olursa olsun sanatı gençlere taşınmanın bir yolunu bulmalıyız...

Betül FIRAT: Hepimiz iyi veya kötü deneyimler yaşıyoruz. Hayatımda hiç unutamam dediğiniz bir anınızı paylaşır mısınız okurlarımızla?

Osman KOYUN:

Tabii ki hayatım boyunca unutamayacağım tek şey kızımın dünyaya gelmesi...

Betül FIRAT: Sizi izlemek görmek isteyen, takip etmek isteyen dostlarımız nerelerden ulaşabilirler?

Osman KOYUN:

Şu an aktif olarak zaten bir dizide varım ‘Gelin’ Dizisi Kanal 7’de ama bana ulaşmak isteyen arkadaşlarımız Google’a Osman Koyun diye yazarlarsa zaten benim hakkımda bütün bilgiye sahip olacaklar.

Betül FIRAT: Şu ana kadar sohbetimizi okuyan ve bizlere eşlik eden dostlara son olarak ne söylemek istersiniz?

Osman KOYUN:

Beni burada ağırladığınız için ben öncelikle size çok teşekkür ederim. Bizi şu ana kadar okuyan, bizlere eşlik eden dostlara da şunu tavsiye ederim. Ben ailemden güzel bir terbiye aldığımı inanıyorum. Öncelikle insan olmak. Herkes kendi işini yapıyor, kimsenin kimseden daha üstün ya da daha büyük olma gibi bir lüksü yok. Ben oyunculuk yapıyorum, siz yazarlık yapıyorsunuz, diğer bir arkadaşım bakkal, diğer bir arkadaşım minibüs şoförü; hiç fark etmiyor hepimizin kendine ait değerleri var. Hepimiz değerliyiz, önemli olan insan olmak. Sizleri seviyorum umarım sizler de beni seviyorsunuzdur...

O zamana kadar kimseye beş dakika bile bırakmadığı yavrusunu ilk kez okula bırakan kadın, yavrusuna el salladı, gülümsedi. Okulun kapısı kapandığında yüzündeki gülümseme yerini garip bir ifadeye bıraktı. Bu duyguyu tanııyordu. Sudan çıkmış balık gibi yürümeye çalışıyordu. Şehrin en sevdiği sokağına doğru yürüdü. Oturmakla yürümek arasında bir yerde kalmıştı bedeni ve zihni. Düşüncelerden özgürleşmek için bir seçim yaptı ve onları dinlemek üzere bu minik şehrin en sevdiği sokağındaki geleneksel ahşap dükkânlardan oluşun sanat sokağındaki kitap kafeye oturdu.

Hâlâ alışmaya çalışıyordu bu şehre. “Acaba bir şeyler içsem mi içmesem mi?” diye düşünürken, arafta kalan zihnine inat, dilinin ondan habersiz bir kahve ve kurabiye söylediğini fark etti kendi sesini kulaklarında duyduğunda. Sanki ona rağmen bir şeyler oluyordu artık hayatta. Henüz karar vermişti kendini hayatının merkezine koymaya. Henüz karar vermişti her şeyi kontrol etme, mükemmel anne olma hastalığından özgürleşmeye, özünü gürleştirmeye.

Bu kadar yüksüz olmak hafifletmişti kalbini, zihnini. Oysaki henüz alışıyordu bu kadar hafiflemiş hissetmeye. Anne olmadan önce yoktu sanki. Nasıl yani? Sürekli yapılacaklar listesi olmadan, sadece bir kahveyi yudumlamak, o sandalyedeki bedenini hissetmek, kalbindeki koşulsuz sevgi ışığını hissetmek nasıl bir şeydi? Sahi, insan kendini sebepsiz sevebilir, değer verebilir miydi kendine, her şeye rağmen. Kendini inşa edebilir miydi, dilediği gibi yeniden tüm rollere rağmen, onlara tamamen karışmadan ama ayrışmadan da. Şükür, kabulü, umudu, sevgiyi, özgüveni hissetmek nasıl bir şeydi egonun oyunlarına rağmen.

Yeni bir duygu skalası oluşuyordu hayatında. Oturdu ve henüz aldığı, o yeşilin pek çok tonunun sanki bir ebru sanatı gibi buluştuğu defterin kapağını açtı. Ne çok düşünmüştü oysaki o defteri, para verip vermemek için. Oysaki hafiften koyuya çalan yeşilin, yavaşça kaynaşan o tonları adeta büyülemişti gözlerini.

Zaten ev hep yarım kalmış defterlerle dolu diye düşünürken içinden bir ses, “Bu yeni bir başlangıç niyetiyle olsun,” diye ikna etmişti sanki onu. Kapağı açar açmaz, bilmediğini sandığı bir hikâye akmaya başladı parmaklarından kalemin ucuna. Oradan da el değmemiş bir gelin gibi duran bembeyaz kâğıda. Kalem ona sormadan akıtıyordu biriken kelimeleri. Bir zaman sonra, sorgulamadan yazmak öyle iyi geldi ki zihnine... Sanki kalemin ucunda oynayan o huysuz çocuk sakinleşmeye ve ona güvenmeye başlamıştı. Sanki kalemin ucuna bir gibi demir atmıştı zihni.

Kalbi daha fazla istemiyordu hiçbir şeyi. Daha az da istemiyordu ama. Tam olması gerektiği gibiydi sanki her şey. Yazarken şaşıtı kendine. “Bu kelimeler bana emrediyor sanki,” diye düşündü. Kafenin kapısı gıcırtılı şekilde açılınca, refleks olarak kafasını kaldırıp bakmak dışında hiç kafasını fark etmedi. Eli sanki kalbine bağlanmış ve senelerin hasretini gideriyor gibiydi. Kalemle kutsal bir buluşma yaşıyordu parmakları adeta.

Zaman neredeydi diye bağırdı Kronos’a? Kendini kaybetmişti. Kaybolmanın bazen ihtiyaç olduğunu o an fark etti. Çok kapıldıklarında boğulmak yerine, bir anlık bu kimliklerde kaybolmak ne iyi gelmişti. Amaçsız, sebepsiz, hesapsız, korkusuz yazmak. Sonun başıyla buluştuğu yerde yazmak. Sonunu başını düşünmeden. Yazdığını bile unutarak yazı olmak adeta. Ne iyi gelmişti ruhuna. Yıllardır yorulan zihnine. Aradığı şeyi bulmuştu. Bulmuştu ama kaybetme korkusu yoktu. Çünkü onun aslında hep orda olduğunu hissetmişti. Sadece, ona kaybettiğini düşündürmüştü toplum. Bulduğu şeyin o kadar içindeydi ki tanımlayamıyordu. Ona özeldi bu sihirli duygu. Bulduğu şey kendiydi. Göremiyordu, dokunamıyordu, duyamıyordu, beş duyuyla fark edemiyordu ama ilk defa kendi oluyordu.

Kelimelerin arasında kayboldu ve ilk defa var oldu sanki kayboluşun demliğinde. Anneliği, eşliği, statüsü, beşerliği, her şey kayboldu bir an. Ve Rumi’den ilhamla, kalp denizinden sakince kıyıya yaklaşan bir gemi gibi zihni kalemin ucundan usulca dilinin kıyısına yaklaştı. Defterin içinde bir dalgalanma oldu, yeşilin tonlarıyla büyüleyen defterin kapağındaki gibi. Sayfanın sonuna doğru, hunharca yazmaktan yorulan bileğini fark etti. Baktı ki bu kelimeler bitmeyecek. Tekrar kaybolmak üzere yavaşça kalemi ikna etti ve sayfanın sonuna doğru bir oh çekerek noktayı koydu.

Yarım Asırlık Bekleyiş

Sultan Gizem Koçak

İyi ki bu masaya oturdum. Karşımda kapı, sağımda pencere. Gelenleri rahatça görebiliyorum. Gözüm, gönlüm ondan başkasını görmez gerçi. Yeter ki içeri adımını atsın, koşar giderim yanına.

Allah'tan kalabalık değil bugün. Hafta sonu olsaydı tıklım tıklım olurdu. Olsun, kalabalığın ortasında da bulurdum onu, gözüm seçerdi kalabalıktan. Ama bugün, sanki tüm şehir susmuş da onun gelişini bekliyoruz hep birlikte.

İnsanlar kafa kafaya verip saatlerce ne konuşuyorlar acaba? Kulak misafiri olayım diyorum ama arka fonda durmadan çalan müziğin sesinden, uğultudan başka bir şey duyamıyorum. Kahkahalar yükseliyor zaman zaman. Herkes kendi hikâyesini anlatıyor belli ki. Benimkini ise henüz kimse bilmiyor.

Garsonu çağırdım. "Bir kahve, dört şekerli," dedim. Dört şeker... Dilimin, damağımın, yüreğimin zehir gibi yakan acısını belki alır da biraz olsun yumuşar içim. Garson, kahveyi masaya yavaşça bıraktı. Şaşkın mıydı, yoksa bana acıyanlardan mıydı, anlayamadım. Ama yüzündeki ifade, şeker komasına gireceğimden korkmuş gibiydi. Aman, ne yapar dört şeker adama? Avuç avuç acılar yutmadık mı bunca yıl, acı komasına mı girdik Allah aşkına!

Bol şekerli kahvemden bir yudum alıp pencereye döndüm. Rüzgâr, ağaç dallarını hafifçe sallıyordu. Hava da düne göre biraz serindi. Onun böyle havaları sevdiğini hatırlıyorum. Rüzgâr yüzüne değince hep gözlerini kısırdı. Dayanamazdı... Acaba hâlâ öyle mi?

Düşünüyorum da... Ne diyeceğim ilk anda? Nereden başlayacağız? Konuşacak çok şey birikti. Belki önce o söze girer, belki de ben dayanamaz, bir çırpıda her şeyi anlatmaya başlarım. Yüzü nasıl olur acaba? Göz kenarındaki çizgilerde neler biriktirdi? Bazen gülümsediğini, bazen sessizce başını eğdiğini hayal ediyorum. Ama geldiğinde her şey yerli yerine oturur, biliyorum. Boşuna düşünüyorum bunları.

Kapı her açıldığında içimden bir şeyler kopuyor. Heyecanla dönüp bakıyorum. Her defasında kalbim biraz daha hızlı çarpıyor. Ya tanıyamazsam onu?

İkinci kahvemı söyledim. Beklemek ne çok yoruyor insanı... Kaç fincan daha içerim bilmiyorum. Derken kapı bir kez daha açıldı. Bu kez kalbim hızla çarpmaya başladı. Başımı kaldırdım...

Ve işte o.

Yanılmam mümkün değil. Yürüyüşü aynı, omuzları hafifçe öne eğik. Elleri cebinde, hep o rahat tavır. Bir anda zaman durdu sanki. Göz göze geldik. Gözlerindeki o eski zamanlardaki ısıltı öylece duruyor...

Ayağa kalktım. Hafif bir telaşla. O da beni görünce bir an durdu. Sonra yüzüne şaşkın bir gülümseme yayıldı. "Buradasın," dedi sadece.

Başka bir şey söylemesine gerek yokmuş gibi. Ben de gülümsedim. "Tabii ki buradayım. Seni bekliyordum."

Beraber masaya oturduk. O anda içeride dönüp dolaşan uğultular yok oldu sanki. Sadece onun sesi, benim heyecanım ve aramızdaki tanıdık bağ kaldı geriye. Kapıdan içeri girerken sigarasının son nefesini içeri üfleyen gençler bile kızdırmıyordu artık beni. O buradaydı ya, dünya yansa kimin umurunda?

"Seni çok beklettim mi?" diye sordu.

Başımı iki yana salladım. “Hayır,” dedim. “Tam zamanında geldin.”

Nasıl söylenir ki zaten, beklemekten bir hal oldum diye...Olsun, buna da değdi. Bir süre sessizce oturduk. Ama bu, rahatsız eden bir sessizlik değildi. Tanıdık, huzurluydu. Kahvemden bir yudum aldım, o pencereye döndü.

“Güzel bir gün,” dedi. “Sadece burada olmak bile yeter.”

Hak verdim. Bugün gerçekten güzel bir gündü. Çünkü o buradaydı.

“Ne kadar oldu?” diye sordu sonra.

“Yarım asırdan fazla,” dedim gülümseyerek...

O başladı önce anlatmaya. Hayat onu da bambaşka yerlere savurmuş. Bir evlilik, çocuklar, torunlar... Ama her adımda bir şeylerin eksikliğini hissetmiş. Bir yan hep tamamlanmayı beklemiş.

Ben de anlattım... İşler, şehirler, kayıplar, kazanımlar... İçimde her gittiğim yere taşıdığım o boşluk... Hayatın bizi birbirimizden koparışı ve şimdi de hiçbir şey olmamış gibi tekrar bir araya getirişi boşuna değildi. Gözlerimin içine baktı.

“Ben hep o, arkana bile bakmadan gittiğin masada kaldım bunca yıl,” dedi.

Güldüm. Ama gözlerim doldu. Yutkundum.

“Belki de” dedim, “bu kadar uzun beklemek gerekiyordu. Şimdi buradayız ve daha fazlasını konuşacak, paylaşacak zamanımız var mı bilmiyorum.”

Hava kararmaya başladı. Mekân yavaş yavaş boşalıyordu. Masamızdaki boş bardaklar hâlâ duruyordu. Kimse gelip almadı. Garson bile sessizce izliyordu bizi, bu büyülü anı bozmak istemiyor gibiydi.

Elimi tuttu. O tanıdık sıcaklık... Yarım asır öncesinden ısınlamış gibiydi o an...

“Artık seni bırakmam,” dedi.

“Ben de seni,” dedim. İçimde tekrar beliren yaşama sevincini ifade etmeye lügatım yetmiyordu. Çocuk yaşlarıma döndüm. Bu sevinci ancak, en sevdiği oyuncağına kavuşan bir çocuk yaşar herhalde.

Dışarı çıktık. Yıldızlar göz kırpyordu. Rüzgâr hafifçe esiyordu.

Rüzgâr değince gözlerini kısmayı bırakmış artık...

Parka uğradık, biraz oturduk. Dalların hışırtısını dinledik. Cebinden küçücük bir el feneri çıkardı. Işığı bana vuracak şekilde koydu yanımıza... Karanlıktan korktuğumu hâlâ unutmamış.

Ağacın gölgesi yüzümüze vuruyordu. Dallar sanki sevincimize ortak olmuş gibi daha da çoğalıyor, yeşilleniyordu.

Ve o gece... Yan yana yürürken, hayatımızın geri kalanını birlikte yaşamaya yemin ettik. Artık hiçbir şeyin bizi ayırmayacağına tüm kalbimizle inandık.

Hayatımızın eksik kalan tüm parçaları, bu son buluşmayla yerine oturdu.

Ömrümüzde daha kaç zaman vardı yaşanacak, bilmiyorduk.

Bir yere yetişecekmiş gibi hızlı hızlı döküyorduk içimizde bunca yıl birikenleri...

Biz gülüşürken bir yıldız kaydı... Aynı anda baktık gökyüzüne... Tıpkı yıllar önce, kayan yıldızlara bakıp dilekler tuttuğumuz zamanlardaki gibi...

Başımı omzuna yasladım, “Unutma” dedim,

Her dilek, bir gün sahibine kavuşur.

K BELE KÜLTÜR SANAT DERG S 

GECEYE B R Ő İR B RAK KAZANANLARI

1

Mehmet Ő irin Aydemir
(Baharın  lık Dili)

2

Oya Gönen
(Silaj Kokulu K y m)

3

Sibel Karagöz
(Babam)

@kibelekultursanat

Baharın İlk Dili

Mehmet Şirin Aydemir

Neden ahraz bu geceler
dili tutulan ay mı
yoksa Süreyya yıldızı mı ağzı mühürlenene
ne söylüyor bize
bu yavan sürçü lisan?

Göğün kadehi kırılalı
esrik sabahlara uyanıyoruz
mahmur gözlü güneşin altında
yalnızlığımız güz boyu.

Serçe ürkekliğimiz
hangi heyulanın eseri
hayallerimizin sırtında kırılan
kırbacı tutan el kimin?

kim kiraladı kalbimizi
bizi bize Fransız eden
fıkr-i fakir kim?

Bak, saatin sarkacından sarkıyor zaman
Çözülüyor baharın ılık dili
yedi renkli ebem kuşağı ebe.

Saklandıkça sobeleniyoruz
artık dallarımız budaklanmaya gebe
sen dert etme.

Silaj Kokulu Köyüm

Oya Gönen

Burnuma ekşi silaj kokuları çalındığında
Çocukluğum gelir aklıma...
Avludan yükselen süt buğusu,
Kınalı ineklerin geviş getirirken çıkardığı huzur sesi.
O sıcak nefesin içinde,
Mısır silajının tanıdık ekşiliği saklıdır.
Sevdanın da kokusu olurmuş meğer,
Toprağın, emeğin, hayvanın koynunda olgunlaşan bir sevda...
Silaj kokulu köyler eksilmesin yurdumdan,
Türkü gibi yayılsın rüzgârla her ovaya.
İnekler, koyunlar artsın,
Çan sesleri doldursun vadileri,
Çiftçinin nasırlı elleri
Toprağı her sabah yeniden kutsasın.
Gençler dönsün köylerine,
Baba ocaklarına, dut ağaçlarının gölgesine...

Mandırılar dolup taşsın:
Peynir koksun teneke kutularda,
Tereyağı çıksın yayıklardan,
Süt kazanları sabahın alacasında tutsun buharını.
Meralar yine yeşile dönsün,
Al basmalar gibi renk renk otlar,
Uysal başlı hayvanlarla şenlensin kırlar.
Asfalt, beton, yüksek duvarlarla değil.
Ayçiçeği sarısı, buğday başağı, arpa gümüşü kaplasın tarlaları.
Mısırlar rüzgârla dans etsin,
Ve her başakta bir çiftçinin emeği büyüsün.
Bahçelerde meyve şarkıları duyulsun:
Pembe şeftaliler, mor erikler,
Bal damlası kayısılar...
Zeytin ağaçları yaşlansın toprakta ağır ağır,
Her gövdesi bir sanat eseri,
Yüzyılların tanığı gibi gülümsesin ufka.
Altın damlaları dolsun fıcılara,
Zeytinyağı gibi süzölsün huzur sofralarımıza.
Arılar...

Neşeyle uçsun çiçekten çiçeğe,
Doğanın sessiz işçileri,
Ballarıyla tatlandırınsın sabahlarımızı,
Çalışkanlıklarıyla öğretsin insanlığa:
Emeğin kutsallığını.
Temiz doğa, temiz ürün getirsin ardından,
Ve nihayetinde temiz bir toplum...
Herkes bilsin artık:
Bir karış toprak, bir damla su,
Bir arı vızıltısı ne büyük hazinedir.
Paranın yenmeyeceğini
Aç kalmadan önce anlasın insanlık.
Ve toprak kadar derin köylerimiz yaşasın,
Silaj kokularıyla yoğrulmuş toprağın özlemi
Hiç eksilmesin yüreğimizden.
Ormanlar Yanmasın

Ormanlar yanmasın,
Ciğerlerimiz kavrulmasın,
Ülkemin toprağı, göğü, yeşili yanmasın.
Her ağaç bir can, bir nefes, bir yürek...
Bir çınar göğe kaç yılda uzanır,
Kökleri kaç mevsim toprağa tutunur?
Bir fidan bile dikmeyen,
Bilmez gölgesinin değerini,
Bilmez köklerin toprağa tuttuğu umudu,
Bir dalın, bir çalının, küçücük bir otun kıymetini...

Orman; sadece ağaç değil,
İçinde sayısız hayat barındıran yaşam köyü.
Orman içindeki her canlı,
Doğanın sessiz bir şiiri.

Yuvalarda titreyen kuş yavruları,
Kovuğunda balını saklayan arılar,
Çimenlerde dans eden kelebekler,
Usul usul otlayan tavşanlar,
Ağır adımlarla yürüyen kaplumbağalar...

Karanlığın içinde sessizce süzülen tilkiler,
Dikenlerin ardında saklanan kirpiler,
Ve çobanının sesine kulak veren koyunlar, keçiler, inekler...
Her biri bu toprağın nefesi, bir faydası,
Her biri yaşamın ayrılmaz parçası.

Bir kıvılcım düşse bile hemen sönsün,
Gökyüzünden kanatlı kahramanlar gibi,
Uçaklar, helikopterler yetişsin.
Alevlerle savaş,
Köylünün elinde incecik küreğe kalmasın,
Devlet, millet el ele versin,
Doğa, yeniden filizlensin.

Çünkü orman yanarsa,
Sadece ağaçlar değil,
Geleceğimiz, çocuklarımızın nefesi,
Hepimizin umudu küle döner.

Ama yine de bilirim;
Toprak, küllerin altından sessizce uyanır.
Bir sabah, yangının kararttığı yamaçlarda,
İncecik bir yeşil baş gösterir umut gibi.
O minik filiz, güneşe bakar,
Küllerin arasından gökyüzüne uzanır.
Bir damla yağmur düşer,
Ve hayat yeniden başlar.
Kökler derinlerden fısıldar:
"Ben buradayım... Ve yeniden büyüyeceğim."
Ve işte o an,
Rüzgâr bile hafifler,
Güneş biraz daha ılık parlar,
Çünkü yaşam, bir kez daha galip gelmiştir.

Yeter ki, yanan ormanın yerine
Betonlar yükselmesin,
Oteller dikilmesin,
Doğa kendi haline bırakılsın.
Çünkü doğa, kendi yarasını
Bizim elimiz değmeden sarar,
Ve sessizce yeniden hayata döner.

Babam

Sibel Karagöz

Hayallerim parça parça
Oyuncaklarım camdan.
Büyüdü kızın, masalım hep yarım.
Avuçlarımda soğukluğu hiç tutulmamış bir
elin.

Ve gözlerimde büyümeyen bir çocuktur
Hayat

Koşmadım bahçelerde, kanatmadım dizlerimi
Göğsüme bir çivi gibi saplanıyor acı
Her güldüğümde ölüm soğukluğu dudağım
Bu evler boş bu caddeler tekinsiz

Duvarlar enkaz, üstüme düşüyor baba
Çünkü ben senin kızın olmayı hiç
yaşayamadım!

Madonna–Fahiş Kompleksi: İki Yüzlü Toplum Ahlakının Kadınları

Edanur Turcan

Kadınlar, yüzyıllarca ya kutsal kılındı ya da lanetlendi; ikisinin arasında insan olmasına izin verilmedi. Toplamlar kadını ya bir masalın içine gömdü ya da onu ateşe attı. Her iki durumda da kadın, kendi benliğinden ve kimliğinden uzaklaştırılan oldu. Peki neden?

Tarih boyunca birçok kültürde kadın ve erkek, varoluşsal olarak birbirini potansiyel eş olarak görmüştür. Ancak ataerkil sistem, bu doğal eş olma arzusunu toplumsal normlar ve güç ilişkileri aracılığıyla çarpıtarak, erkeklerin kadınları sahiplenmesi gerektiği fikrini pekiştirmiştir. Böylece birçok toplumda erkekler, kadınlar üzerinde üstünlük kurma eğilimi göstermiştir. İşte tam bu noktada, kadınların kutsal ve günahkâr olarak ikiye ayrıldığı “Madonna–Fahiş Kompleksi” devreye girer. Peki, bu kompleks nedir? Literatüre nasıl girmiştir ve toplumda nasıl karşılık bulmuştur?

Madonna–Fahiş Kompleksi kavramı ilk kez Sigmund Freud tarafından ortaya atılmıştır. Freud’a göre bazı erkekler, kadınları aynı anda hem arzulayıp hem de saygı duyamaz. Bu yüzden kadınları iki ayrı kategoriye ayırırlar; sevebilen, saf ve kutsal “Madonna” ile arzulanan ama değersizleştirilen “fahiş”.

Bu bilinç dışı bölünme, erkeklerin kendi arzularıyla ahlaki değerleri arasındaki çatışmanın sonucudur. Ancak bu kompleks, tüm erkeklerde doğuştan var olan bir özellik değildir. Ataerkil düzen, dinî öğretiler ve kültürel normlar aracılığıyla bu bakış açısını erkeklere öğretir ve pekiştirir. Dolayısıyla Madonna–Fahiş Kompleksi, biyolojik değil; toplumsal koşulların ve güç ilişkilerinin ürettiği bir zihinsel kalıptır.

Bu ikili kodlama, kadınların cinselliklerini ve seçimlerini özgürce yaşamalarını zorlaştırırken, erkeklere de kontrol ve üstünlük sağlar. Kadın; namuslu olmasıyla, annelik gibi bir mertebeye yükselmesiyle kutsanır ya da bekârlığı, cinselliği yüzünden cezalandırılır. Böylece kadın, kendi benliğini yaratma sürecinde sürekli olarak sınırlandırılır. Ne yazık ki, bir kadın aynı anda hem saygı duyulan hem de arzulanan olmayı başaramaz. Freud bunu ortaya atarken, topluma ve günümüze kadar süregelen düzene ayna tuttuğunun farkında mıydı, bilinmez.

Bu ikiliği en çarpıcı biçimde gösteren klasik örneklerden biri ise bence, çok yakın bir zamanda ikinci defa okuduğum Alexandre Dumas’ın ünlü eseri Kamelyalı Kadın’dır. Romanın baş karakteri Marguerite Gautier, toplumsal olarak günahkâr bir kadın olarak etiketlenmiş olsa da erkek karakterler gözünde idealize edilen aşkın da sembolüdür. Genç ve soylu Armand Duval, Marguerite’i hem tapılacak kadar özel hem de utanılacak kadar günahkâr olarak görür.

Roman boyunca bu ikilemin sancısını yaşar. Marguerite’i sevdiğinde onu kurtarılabılır bir Madonna’ya dönüştürmek ister. Ancak bu dönüşüm, Marguerite’in kendi arzularından ve geçmişinden vazgeçmesi pahasına gerçekleşebilir. Yani aşk, ancak kadının kendini feda etmesiyle meşru hale gelir. Madonna olmak için de yine kadının çok acı çekmesi gerekmektedir. Marguerite’in ölümü, bu ikiliğin çözümsüzlüğünü simgeler: ne tam anlamıyla arzunun nesnesi olabilir, ne de toplumun onayladığı bir Madonna. Hikâye, kadının varoluşsal bir çıkmazda sıkıştığını gösterir.

Marguerite'in kamelyalarla kurduğu ritüel, onun bedeni ve arzuları üzerine sessiz bir dil kurar. Ayın yirmi beş günü beyaz, beş günü kırmızı kamelya taşıması yalnızca fiziksel durumuna değil, aynı zamanda toplumun kadına biçtiği rollerin sınırlarına da işaret eder.

Beyaz, geleneksel olarak saflık ve masumiyetle ilişkilendirilir; ancak Marguerite bu çiçeği sağlıklı olduğu ve erkeklerle görüşmeye açık olduğu günlerde takar. Yani toplumun arzulandığı bulduğu hâlini beyazla simgeler. Kırmızı ise genellikle tutku ve günahkârlıkla özdeşleştirilir, fakat Marguerite bu çiçeği hasta olduğu, kimseyle görüşmek istemediği günlerde taşır. Böylece kırmızının ve beyazın tabulaşmış anlamı tersine çevrilir.

Bu ters sembolizm, kadının özne olma mücadelesinin bir metaforudur. Marguerite çiçeklerle konuşur âdeta fakat toplum onu yalnızca kendi kodlarıyla dinler. Marguerite'in hikâyesi, Madonna–Fahişe Kompleksinin edebiyat ve kültür aracılığıyla nasıl kodlandığını, kadınların cinsellikleri üzerinden nasıl yargılandığını gösterir. Üstelik Marguerite karakterinin, Paris'te yaşamış ünlü bir kurtizan olan Marie Duplessis'ten esinlenerek yaratılmış olması, bu hikâyeye derin bir gerçeklik katar.

Bugün de bu kompleks aramızda dolaşmaya devam etmiyor mu?

Kadın, hâlâ ya dokunulmaz ya da kullanılabilir olarak kodlanıyor. Bu ikilem, kadının özne olmasını engelliyor; onu ya kutsallaştırıyor ya da nesneleştiriyor. Marguerite'in kamelyaları nasıl yanlış okunuyorsa, bugün de birçok kadının davranışı toplum tarafından aynı şekilde yanlış okunabiliyor. Kadının giyimi, geçmişi ya da sesi, bir erkeğin üzerinde güç kurmasının bahanesi hâline getirilebiliyor. Kadına yönelik şiddet karşısında “hak etmiş” gibi sığ cümleler kurulabiliyor. Fail yerine mağdurun sorgulandığı bir toplumda, adalet değil, ön yargı hüküm sürüyor. Bir önceki denememde bahsettiğim “cadı avı” olgusunun kökleri dahi, bu kompleksin yarattığı kadın algısına dayanıyor esasında.

Bu bakış açısı yalnızca kadınlara değil, erkeklere de zarar veriyor. Erkekleri, dürtülerinin egemenliği altında, kontrolsüz varlıklar olarak tanımlayarak eylemlerinin sorumluluğundan muaf tutuyor. Kadına ise saldırıya uğramadığını kanıtlama yükümlülüğü yüklüyor.

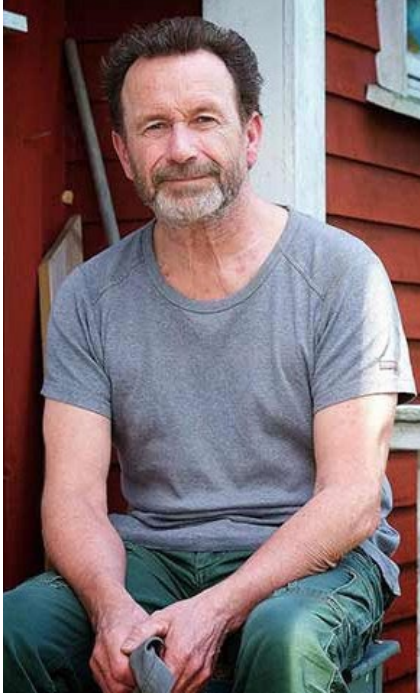
Tüm bu ikili yapının arasında ise bir kadının kendi varoluşunu tanıması çok zor. Bir yanda kutsallığın sessizliği, diğer yanda arzulandığı için suçlanan bir beden. Toplum, kadının hangi uçta olduğunu belirlemeye çalışırken kadın kendi sesini duyamaz hale geliyor. Oysa insan, tek bir rengin mahkûmu değildir hayatta. Hepsini taşır kendi içerisinde. Belki de mesele, renklerin birbirine karışmamasını sağlamak değildir. Asıl mesele, tüm renklerin doğal bir şekilde birbirine

karışmasına ses çıkarmamaktır. Belki de kadın, yalnız o zaman kendi adını koyabilir.

Düşünsenize, Marguerite öldü ama onun kamelyaları hâlâ elimizde. Beyazı, kadınların bastırılmış saflığına; kırmızısı, susturulmuş arzularına işaret ediyor. Artık bu çiçekleri onların ellerinden alıp, kendi anlamlarımızla yeniden boyama zamanı geldi.

Per Petterson'dan Zamanı Tersine Akıtan Bir Roman: Lanet Olsun Zaman Nehrine

Neslihan Bağlaç

Norveçli yazar Per Petterson; hayatta aradığını bulamamış, hep bocalamış Arvid'in hikâyesini anlatıyor *Lanet Olsun Zaman Nehri*'nde. Arvid, hızla akıp giden zaman nehrinin bir yerinde durup nehri tersine akıtırçasına bizi geçmişe götürüyor. Kitap boyunca Arvid ile annesi arasında çocuklukta başlayıp yetişkinlikte daha da derinleşen uçuruma tanıklık ediyoruz. Adını Çinli devrimci Mao Zedung'un, köyüne dönüşünü anlattığı şiiirden alan roman, Arvid'in geçmişiyle yüzleşmesini konu alıyor genel olarak.

"İkimiz nehrin iki kıyısında kalmış, bu geniş mesafe üzerinden birbirimize seslerimizi duyuramamıştık."

Boşanma aşamasında olduğu bir dönemde, annesinin mide kanserine yakalandığını öğrenen Arvid, geçmişteki anılarına dönüp mesafeli aile ilişkilerini, ailedeki yerini, hayallerinden vazgeçişini sorguluyor. Bir çocukla ailesi, özellikle annesi arasındaki ilişkinin ne denli önemli olduğunu, tıpkı *At Çalmaya Gidiyoruz*'da olduğu gibi kendine has ve sakin üslubuyla anlatıyor Per Petterson.

"Zaman arkamdan geçip gitmiş, ben dönüp bakmamıştım; bu kötüydü, çok kötü..."

Petterson, kendi üslubunu yakalayıp okuru etkilemeyi başaran bir yazar. Onun kitaplarını okurken asla yorulmuyorsunuz. Kitabının konusu ne kadar sarsıcı olsa da o bunu ilginç bir sakinlikle anlatıyor. Konunun ağırlığıyla, sakin anlatımını bütünleştirerek okurun rahat bir okuma yapmasını sağlıyor.

"Zamanın dışında bir adamdım ben. Ya da karakterimde bir kusur, temelinde her geçen sene büyüyen bir çatlak vardı."

Lanet Olsun Zaman Nehrine; aile dinamikleri, geçmişin şimdi üzerinde kurduğu barikatlar, yalnızlık, pişmanlık ve sevgisizlik üzerine yazılmış etkileyici bir roman. Norveçli yazar, kendine özgü sakin üslubunun içine sakladığı sarsıcılığı, kitabın sonunda öne çıkarıyor en çok. Kitabın son paragrafıyla okuru kendisinden çekip Arvid'in iç dünyasıyla daha fazla bütünleştirerek, kitabı unutulmaz kılıyor.

"Bir-iki dakika durup kalkacak mı diye bekledim ama kalkmadı. Geriye emekleyip tepeye dayandım ve gözlerimi sıkıca yumarak konsantre olmaya çalıştım. Çok önemli, çok özel bir şey arıyordum ama ne kadar çabalarsam çabalayayım bulamadım. Kurumuş sahil otlarından bir tutam koparıp ağzıma tıktım ve çiğnemeye başladım. Serttiler, dilimi kestiler ama biraz daha aldım, bir avuç dolusunu ağzıma attım ve annemin ayağa kalkıp bana gelmesini beklerken çiğnedim, çiğnedim."

Yakınımızda sandığımız insanların, aslında bize ne kadar uzak olabileceğini, aile içindeki sevgi ve şefkat eksikliğinin üzerimizde bıraktığı hasarları hatırlatan bu romanın, okuyan herkese şu soruyu sorduracağını düşünüyorum: Bir annenin ölümünü kabullenmek mi, yoksa hayattayken ölü gibi davranmasını kabullenmek mi daha zordur?

Unutmayalım ki geçmişi şimdiyle telafi etme imkânı daima elimizde. Tabii iş işten geçmeden!

Lanet Olsun Zaman Nehrine/ Per Petterson

Metis Yayınları

Çeviri: Aslı Biçen

Sayfa Sayısı: 184

Umut

Taner Oralalp

*“Bütün umudum kendimde”
Terentius*

Bütün ömrü zorlu yaşam mücadelesiyle geçmiş, son yıllarını yalnız başına geçiren İrfan Baba ile arada bir buluşur, sohbet ederdik. Kentin dik yokuşunu dinlene dinlene ve ağır adımlarla çıkarken bana yaşamın içinden damıtılmış özlü sözler söyler, fıkralar ve kısa hikâyeler anlatırdı. Bir keresinde bana:

“Sence en büyük felaket nedir?” diye sordu.

“Savaş!” dedim.

“Başka?”

“Sevdiklerimin kaybı.”

Mavi gözlerini uzaklara dikip:

“İnsanın en büyük felaketi umutsuzluktur,” dedi. Ayrılmadan önce de “Yarın gel, sana bir hikâye anlatacağım,” dedi. O akşam vedalaşıp ayrıldık.

Ertesi gün yine, “fakirane” dediği evinde ziyaretine gittim İrfan Baba’nın. Bana ateşin ve umudun hikâyesini anlattı:

Titan İapetos’un dört erkek çocuğundan biridir Prometheus. Diğerleri, Atlas, Epimetheus ve Menoetius’tur. İlk ölümlü varlığın yaratıcısı diye de bilinir. Tanrılar

Babası Zeus’la bir türlü yıldızları barışmaz. Ateşi Zeus’tan alıp insanlara veren Prometheus, yalnız tanrılar tanrısı Zeus’un değil bütün ölümsüz tanrılar aleminin düşmanlığını kazanmıştır. Bedelinin çok ağır olabileceğini bile bile yeryüzünde yaşayan ölümlü insanların tarafını seçmiştir Prometheus.

Hile ve tuzakta Zeus’un üstüne yoktur. Prometheus’a ateşi kaptıran tanrılar tanrısı öfkeyle doludur. Bir an önce intikam almak ister insanların dostu Prometheus’tan ve tabii tüm insanlardan. Öyle bir intikam ki, ibret olmalıdır tüm ölümlülere ve ölümsüzlere. Aklına yine bir hile gelir ve Hephaistos’u, insanoğlunun görebileceği en güzel yaratığı yaratmakla görevlendirir. Prometheus nasıl ilk ölümlü insanı kil, su ve gözyaşı ile yaratmışsa, Hephaistos da balçıktan bir ilahe yaratacaktır.

Hephaistos toprakla suyu karıştırıp harmanlar önce. Sonra da usta bir heykeltıraş gibi bir güzel şekil verir ona. Ardı sıra, Zeus’un tanrılar meclisi toplanıp, her biri ayrı yeteneklerle donatırlar bu güzel kıızı. Altın gerdanlıklarla, bahar çiçekleriyle süsledikleri kıza, kimine göre “her şey bahşedilmiş”, kimine göre “tanrılar armağanı” anlamına gelen “Pandora” adını koyarlar. En sonunda Zeus Pandora’ya seramik bir çeyiz kutusu armağan eder. Her şey Zeus’un istediği gibi olmuştur. Adına Pandora dedikleri bu güzel kız, Prometheus ve dünya halkı için bir tuzaktan başka bir şey değildir.

Şimdi sıra Pandora’yı dünyaya göndermeye gelir. Orada Prometheus ve erkek kardeşi Epimetheus vardır. Prometheus, Zeus’un da iyi bildiği gibi; akıllı, erdemli, zeki ve bilge biridir. Kardeşini, Zeus’tan gelecek hiçbir şeyi, hiçbir hediye kabul etmemesi yolunda uyarır. Fakat Zeus, Epimetheus’un zaafalarını ve onun tedbirsiz, saf biri olduğunu da iyi bilir ve güzeller güzeli Pandora’yı Epimetheus’a yollar. Pandora’nın güzelliğine ve cazibesine kapılan Epimetheus, Prometheus’un uyarılarını dikkate almaz ve evlenir Pandora’yla. Çok geçmeden de olanlar olur;

Pandora, merakına dayanamayarak, Zeus’un kendisine armağan ettiği kutunun kapağını açar ve açar açmaz da acılar, salgınlar, çaresiz dertler, felaketler, belalar saçılır dünyanın dört bir yanına. Tam umut da kutudan çıkacakken, Pandora kapatır kutuyu. Böylelikle umuttan mahrum kalır insanlar.

Zeus’a yenilen Prometheus’un karaciğerini kartallara yem yaparlar. Neden sonra affedilir Prometheus, fakat insanlar acı, keder içinde uzun zamanlar yaşamaya devam ederler. Prometheus tarafından mayasına gözyaşı katıldığından mıdır bilinmez, derdi, gözyaşı bir türlü dinmez insanların. Ta ki, içlerinden biri uyanıp onları Zeus’a karşı gelmeye çağırana kadar. Adam bir gün herkesi başına toplar ve haykırır var gücüyle:

“Ey insanlar, nedir bu halimiz böyle? Acılar ve çaresizlikler içinde yaşar dururuz. Sizleri Zeus’a karşı çıkmaya, bizlere ateşi veren Prometheus’a sahip çıkmaya davet ediyorum.”

“İyi de nasıl?.. Nasıl karşı çıkacağız Zeus’a? O tanrılar tanrısı değil mi?” diye sızlanır insanlar. “Üstelik umudumuz da yok!”

“Pandora’nın kutusunda sıkışıp kalan umut için ağlayıp dövünmekten vazgeçin,” der adam, “Umut dediğiniz şey bir kutuya sığmayacak kadar büyüktür. Umut bizleriz. Umut sizlersiniz. Biz ölümlü insanlar için umut, vazgeçilmez bir güçtür. Umut, yarın doğacak olan gündedir. Zeus bunu bilmemizi istemiyor. Hep birlikte umudu içimizde yaratırsak, içinde yaşadığımız acılardan da kurtuluruz.”

Dünyadaki karanlık zamanlar bir süre daha devam eder. İnsanların umuda sahip olması zaman alır. Fakat umut etmekten ve umutlarını gerçekleştirmekten başka çaresi kalmayan insanlar, işin başa düştüğünü neden sonra anlarlar. Sonra umut çıkagelir karanlığın içinden.

Ne topraktan ne gözyaşından ne kilden ne de çamurdan... Umut, insanın yüreğinden doğmuştur yeryüzüne. Bahar gelir dört bir yana. Yeryüzünde çiçekler açar. Bu çiçekler,

Pandora’nın boynundaki çiçekler gibi yalancı değildir. Umut bir bir sarar bedenlerdeki, ruhlardaki yaraları. İnsanlar adeta kendilerini yeniden yaratmışlardır.

İrfan Baba, anlattığı hikâye içindeki umudu kendi yaratmıştı. Tıpkı yıllardır yaptığı gibi. Evet, İrfan Baba’yı ve tüm insanlığı yaşatan, ayakta tutan umut, Pandora’nın kutusuna sığmayacak kadar büyüktü!

Kül

Bolkar

İpek elbise havalı durmaz belinde,
güzel kokmak neyine.

Dokumalısın ipeği tezgâh başında.
Doldurmalısın parfümü şişelere.

Altmış beşinde gün görmeden,
on beşinde gözün açılmadan
çalışmalısın.

Yanındakine dokunmadığın sürece
kül olacaksın.

Yol ve Araf

Fatma Karakaş

Bahara bürünmüş dünya, taçyapraklarını savururken yüzüme ölü bir ozanın ruhuyla dolaşıyorum ortalıkta. Arkadaş Zekai Özger'den dizeler taşıyorum belleğimde. Beni geride bırakan "zaman" açılırken yolculuklara geride kalmanın hüznü mih gibi çakılıyor yüreğime. Sonra nasıl oluyor bilmiyorum ama bir "yolculuk" tasavvuru geçiyor kafamdan.

Rüyaya yeni dalan kız çocukları gibi süpürgeye atlayıp uçarak uzaklaşıyorum yuvadan, yine nasıl oluyor bilmiyorum ama yolculuğa çıktığım noktada buluyorum kendimi. Giden ben miyim yoksa geride kalan mıyım emin değilim. Tepesine dev bir ayna tutan çocuğun ayakları altına inen tavana duyduğu şaşkınlığa benzer. Farkına varıyorum ki: Dünya denen bu derin çukurda "öteki" kalmaya mahkûm edilmiş bir ruhum.

Bahara bürünmüş dünya, taçyapraklarını savururken yüzüme, ben nereye gitsem "gaipliğim" peşim sıra geliyor. Adressiz mektuplar yazıyorum, belleğimin ulaştığı her köşeye. Adresi muallak izler bırakıyorum peşim sıra, kaybolmamak için. Bu kaçınıcı sokak, çıkmazında kaybolduğum bilmiyorum? Yerleşik duygular büyüttüm derken bu kaçınıcı savrulmuş? Buca'nın bütün sokakları buna şahit ve benden yana bunu biliyorum ama ben, yine de hepsine kaygıyla bakıyorum. Ayaklarımın geçtiği başka bir sokak, beni yeniden doğurur, onu da biliyorum. Samimiyetle açılan her kapı, içimi yeniden ısıtır bunu da biliyorum ama yine de surat asarak düşünüyorum yollara.

Sabahın ilk ışıklarıyla beraber yataktan fırlıyorum. Cumbalı evlerin olduğu eski sokaklarda ruhani bir ses eşliğinde ilerliyorum. Sonra aynadaki yüzüm geliyor gözlerimin önüne. Komşu bahçeden erik aşırın kız çocuğundan, alıp başını gitmek isteyen bir kadına dönüşüyor yüzüm. Neşesini nerde kaybetmiş bilmiyorum. Ben mi söylemişim ya da bir yerde mi okumuştum bunu da bilmiyorum (Belki de okuduklarımı defalarca söylemişim) ama okuduklarımın yankısını belleğimin derinliklerinde duyuyorum.

"Sen ki peygamberini yakmışsın ey insan, bana mı kıymayacaksın?" Buca'nın sokaklarını aşındırırken, cemaatini kaybetmiş bir kilisenin yalnızlığına tanık oluyorum. Benim de "yalnızlığım" kutsal ey mabet! Bir madalya gibi yanında taşıdığım. Bu da bilinsin istiyorum.

Bahara bürünmüş dünya, taçyapraklarını savururken yüzüme "Öldürmeyen acı insanı daha da güçlendirir" bunu da biliyorum. Ama yine de tiksintiyle bakıyorum geride kalanlara, iki değil ikiden fazla yüzü olanlara, çağın hastalığına, her çağın hiç değişmeyen kadim yasasına...

Bahara bürünmüş dünya, taçyapraklarını savururken yüzüme sığındığım limanda ezgiler geliyor kulağıma. Ölü bir şairin dizeleri doluyor gözlerime.

Pencereyi kapama
Gök dolabilir içeri
Sen neyi görebilirsin
Islak bir bulutun ağışını mı
Pencereyi kapama
Kuş dolabilir içeri
Sen neyi taşıyabilirsin
Kırık bir dalın yükünü mü

Pencereyi aç
Soluğun çıksın dışarı
Sen büyütmedin mi ciğerinde onu
Kokusu hayatı yıkasın diye
Pencereyi aç
Sesin sarsın dünyayı
Duyulur elbet ta ötelerden
Yürek kendini tanır.

Düşlerde Sevmek

Göksun Özçelik

Kurumuş gönlüme bir tohum atsan
Ve sulasan en gizli dehlizlerde
Sevda nehirleriyle
Günebakanlar gibi ufkumu sana dönsem
Ve bana vurmuş yansımanı seyretsem
Endamını görünce boynumu eğsem utancımdan
Fıskırsa ruhum topraktan çıkan meyve gibi
En güzelini, en olgununu sunsam sana

Güller eksem yollarına boylu boyunca
Etraf sen koksan gül yerine
Geçtiğin yollara basmaya utansam
Çağırısam seni çocuğun annesine seslenişi gibi
Ve çeksem sigaramı
Doldursam içime seni hapseder gibi
Şarkılar yazsam seni anlatan
Bestelesen yıllara meydan okurcasına
Süslesem etrafı güzelce
Senin hayallerimi süslediğin gibi

Herkese senin isminle seslensem
Dönüp bana şaşkın bakışlarını seyretsem
Yanı başında otursam resimlerde
Martılara simit attığımızı düşlesem
Şaşırsam yıldızların neden böyle
Senin gibi parlak olamadıklarına
Uzatsam göğüs ellerimi

Sana dokunmaya çalışsam
Ve birden çekiversem
Ateşten kaçırır gibi
Tik takların vursa gönül saatime
Yollarını bekleme özlemim bitse
Kahkahalarını duysam uzak diyarlardan
Sesin beni büyülese
Hiç istemiyorum ama gideceksin
Lakin bu rüyalar bitmese...

Garafta

Cemre etin

Kırmızı, kırmızı, her yerde kan
Ölü kuşlar havalanır gökyüzüne
Kandan ırmaklar...
Kırmızı, kırmızı, her yerde kan

Geç kalmak için çok geç artık
Karanlık bulutlar sinsice yaklaşmakta
Önceleri gözlerindeki yıldızlarla aydınlanırdı gece
Artık sadece ay var
Görmeyeli o bal rengi gözleri
Kuru bahar yıldızıdır damarda akan
Kırmızı, kırmızı, her yerde kan

Alacakaranlık çökerken gökyüzüne
Kuşlar şarkılarını söylerdi hep bir ağızdan
Kıyıya vuran dalgaların sessizliği...
Güneş kayboldu bulutların ardından
Kırmızı, kırmızı, her yerde kan

Kuşlar gömülürken sessizliğe
Mezarlar sessizce aralanırdı
Aydınlık çöktü mü kara güne
Ruhlar ortalıkta dolanırdı
Gözlerinin gözlerime değdiği an
Kırmızı, kırmızı, her yerde kan

Tam hayattan vazgeçtiğim anda
Aklımda senin gözlerin vardı
Irmaklar sürüklerken beni sana
Aşk saçlarına saklanırdı
Acı, korku, gizem, yalan...
Kırmızı, kırmızı, her yerde kan

Kırmızı, kırmızı, her yerde kan
Tan ağarırken yavaşça
Kollarında öldüm
Efsunlar kaplarken her bir yanı
Gözlerine gömüldüm
Kuşların kanat çırpışları...
Artık her yerde kan var

Giriş: Taşın Ruhunda Yankılanan Feryat

Bahçesaray Sarayı'nın avlusunda sessizce gözyaşı döken bu mermer çeşme, Puşkin'in "*sonsuz hüznün şiiri*" dediği şeydir (Pushkin, The Fountain of Bakhchisaray. (V. Nabokov, Çev.), 1824). 1764'te Kırım Hanı Kırım Giray'ın, genç yaşta ölen Polonyalı eşi Dilara Bikeç için yaptırdığı anıt, aşkın matemle dansının somutlaşmış halidir. İtalyan mimar Rastrelli'nin barok kıvrımlarına Anadolu tezyinatı nakşeden bu eser, tarihe "*taşa kazınmış bir ağıt*" olarak geçmiştir (Gürkan, 2018).

Bu mermer çeşme, yalnızca bir hanın kederi değil; *insanlığın kolektif yüreğinde açılan yaranın anatomisidir*. Günümüzde Tatar şairi Cengiz Dağcı'nın "*Korkunç Yıllar*"ında dirilen çeşme (Fisher, 1987), bize şunu fısıldar: "*Gerçek aşk, sevdiğini toprağa verirken bile onu zamanın çölünde bir vaha kılmaktır!*" Arkeolog Gürkan'ın altını çizdiği gibi, "*Kırım Giray'ın gözyaşları, mermeri aşındırmamış; ona insanlık tarihinin en kalıcı rölyefini kazımıştır*" (Gürkan, 2018).

1. Bir Hançer Ucu Gibi Saplanan Gerçek: Dilara'nın Kayıp Hikâyesi

Osmanlı arşiv belgeleri, Dilara'nın Giray'ın dördüncü eşi olduğunu doğrular (BOA, Cevdet Saray 1128) (Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)., 1765). Ancak asıl trajedi, Giray'ın onu saray entrikalarından korumak için sürgüne gönderdiği Kherson'da ölümüyle başlar. Ukraynalı tarihçi Oleksa Gaivoronsky'nin vurguladığı gibi: "*Bu çeşme, bir hanın güçsüzlüğünün itirafıdır: İktidar, sevdiğini ölümden koruyamamıştır*" (Gaivoronsky, 2009). Çeşmedeki 18 taş yaprak, Dilara'nın 18 yıllık ömrünü simgelerken; gözyaşı şeklindeki sular, hanın iç hesaplaşmasını yansıtır (Kırımlı, 2021).

Dilara'nın Kherson sürgünü, günümüzün "*uzak mesafe aşkları*"nın antik bir prototipidir. Giray'ın ona yolladığı altın kakmalı Kuran (Topkapı Sarayı Env. No: 13/672) (Topkapı Sarayı Müzesi, 1764), modern sevgililerin "*beni unutma*" mesajlarından farksızdı. Ukraynalı tarihçi Gaivoronsky'nin deşifre ettiği bir mektupta (Gaivoronsky, 2009), Giray'ın şu cümlesi yürek burkar: "*Tahtımın kudreti, seni ölümün pençesinden kurtaramadıysa, gözyaşlarım ölümsüzlüğünü inşa etsin!*" Bu fedakârlık, Tatar halk şarkılarında "*Han'ın kanadı kırık kuşu*" metaforuyla yaşatılır (Atasoy, 2012).

1. Puşkin'in Kaleminde Ölümsüzleşen Aşk Matemî

1820'de sürgündeyken çeşmeyi gören Puşkin, *Bahçesaray Çeşmesi* şiirinde şu dizeyi yazdı: "*Ey ölümsüz aşk! Sen taştan bile damlayabilirsin...*" (Pushkin, a.g.e., 1824). Sovyet edebiyat eleştirmeni Viktor Zhirmunsky, bu mısraların Rus romantizmini Doğu imgeleriyle buluşturan ilk örnek olduğunu belirtir (Zhirmunsky, 1966). Çeşmenin orijinal adı "*Selâbil*" (Cennet Pınarları) iken, Puşkin'in şiiri onu "*Gözyaşı Çeşmesi*"ne dönüştürmüştür (Fisher, 1987).

Puşkin'in sürgündeki şiiri, bugünün "aşkı sanatla direnme" trendlerinin öncüsüdür. Sanki şair, Dilara'nın ruhuna şöyle seslenir: "Senin sessiz çılgılığın, benim sürgün kalemimde kılıç oldu!" Bu diyalog, edebiyat eleştirmeni Zhirmunsky'nin "Doğu-Batı aşk imgesel köprüsü" tezini somutlar (Zhirmunsky, 1966).

III. Mimaride Donan Hüzün: Bir Semboller Labirenti

Görsel: Gözyaşı Çeşmesi – Çiçek motifi ve gözyaşı oymaları (Bahçesaray-Kırım)

(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a5/Tr%C3%A4nenbrunnen.jpg>, <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tr%C3%A4nenbrunnen.jpg>)

- **Üç Katlı Mermer Külâh:** Osmanlı-İslam kozmolojisinde *gök-yer-yeraltı* üçlemesi (Necipoğlu, 1995).
- **Kırık Gül Motifi:** Genç yaşta koparılan hayat (Türk minyatür geleneğinde ölüm sembolü) (Atasoy, 2012).
- **Sonsuz Döngülü Su Yolu:** Aşkın fizik ötesi varlığı (Sufi felsefesindeki *devr-i daim*) (Chittick, 1989).

Çeşmenin "kırık gül" motifi, günümüz ilişki terapistlerinin "tamamlanmamışlık sendromu" kavramıyla birebir örtüşür (Bowen, 2022). Psikolog Esther Perel'in vurguladığı gibi: "Kaybın yası, sevginin bedeninde açılan bir kapıdır" (Perel, 2017). Mermere oyulan her gözyaşı damlası, TikTok çağındaki "geçici duygular"a isyandır: "Bizim aşkımız, dört asır sonra bile bu taşlar kadar gerçek!" Bu semboller, taşın hafızasının, insanın hafızasından daha güçlü olduğu metaforunu bizlere anımsatır.

Sonuç: Gözyaşının Evrenselleşen Mistik Kimyası

Bu çeşme, Dilara-Giray aşkının ötesinde insanlığın ortak yasını temsil eder. Zamanın etkisiyle çatlayan mermerler, aşkın kırılabilirliğini hatırlatırken, öte yandan bu eseri zamansız bir aşk manifestosuna dönüştürür.

Bu çeşme, Giray'ın trajedisini "Aşk, iktidarın yenilgisinde bile zafer kazanır!" bağlamında evrenselleştirerek Tinder jenerasyonuna şu soruyu yöneltir: "Sizin aşkınız, kaç gram mermere bedel?" Belki de bu çeşmede akan su değil, insan ruhunun zamana meydan okuyan bir hidrolik sistemidir.

KAYNAKÇA

- Atasoy, N. (2012). *Ottoman Gardens*. TEMA Vakfı Yayınları. s. 67.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). (1765). *Cevdet Saray No: 1128*. Devlet Arşivleri.
- Bowen, M. (2022). Unfinished Business in Love Relationships. *Journal of Couple Therapy*, 41(3), 45-59.
- Chittick, W. (1989). *The Sufi Path of Knowledge*. SUNY Press. s. 215.
- Dağcı, C. (1956). *Korkunç Yıllar*. Ötüken Neşriyat. s. 89.
- Fisher, A. (1987). *Crimean Tatars*. Hoover Press. s. 76.
- Gaivoronsky, O. (2009). *Lords of the Golden Horde*. Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511498577
- Gürkan, U. (2018). *Kırım Hanlığı'nda Sanat*. TTK Yayınları. s. 114.
- Kırımlı, H. (2021). Bahçesaray Çeşmesi: Sembolizm ve Tarih. *Kırım Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 33-45.
- Necipoğlu, G. (1995). *The Topkapı Scroll: Geometry and Ornament*. Getty Publications. s. 203.
- Perel, E. (2017). *The State of Affairs: Rethinking Infidelity*. HarperCollins. s. 117.
- Pushkin, A. (1824). *a.g.e.* s. 41.
- Pushkin, A. (1824). *The Fountain of Bakhchisaray*. (V. Nabokov, Çev.). Bollingen Foundation. s. 27.
- Tatar Halk Kültürü Arşivi. (2020). *Kırım Ağıtları*. Simferopol.
- Topkapı Sarayı Müzesi. (1764). *Kırım Giray Hediyeleleri Koleksiyonu*. Envanter No: 13/672.
- Zhirmunsky, V. (1966). *Byron and Pushkin*. Routledge. s. 88.

Usta Kao

Ali Tuna

Bir çadırın içerisinde sergilenen gösteri kuklaların dünyasıyla tanıştırdı beni. Sadece kuklalarla değil Usta Kao'yla da o gün tanıştım. Gösteri boyunca adeta büyülenmiş, perdenin önünde hareket eden kuklalardan alamaz olmuştum gözlerimi. On bir on iki yaşlarımda olmalıyım o sıralar. Perde kapanmış, kuklalar toplanmış, çadır boşalmıştı. Bense tahta sandalyede kalakalmıştım öylece. Kukla oynatıcısı Usta Kao, kuklalarını toplamış çadırdan çıkmaya hazırlanıyordu ki yan yana dizilmiş tahta sandalyelerin arasında beni gördü.

“Oyun bitti. Artık evine gitmelisin.” diyen ses şaşkınlığımı daha da arttırdı. Kuklaların çıkardığı kavgacı, şamatacı, ortalığı yaygaraya veren sesin sahibi, sakinliğiyle insana huzur veren bu sesin sahibi olamazdı.

“Gidemem.” dedim.

“Neden gidemezmişsin?” dedi bana.

“Çünkü ben onların dünyasına aitim.” dedim.

Şaşırmış, “Kimlerin dünyasına?” demişti.

“Onların, perdenin önünde, sahnede oynayanların dünyasına.” Çadırın içerisini dolduran kahkahayı işitmem, sözlerin ağzımdan çıkmasıyla aynı anda oldu sanırım. O günden sonra bir daha bırakmadım Usta Kao'nun peşini. O nerede ben ordaydım artık.

Evinden sahneyi kuracağı yere kadar malzemeleri taşımasına, sahneyi kurmasına, toplamasına yardım ediyordum. Bu işi öğrenmenin en iyi yolu, parmaklarıyla kuklaları buluşturmaktan önce karşıdan izlemek demişti Usta Kao. Sahnenin gerisine geçmeden önce aylarca izledim sergilediği gösterileri. Sahnenin üstündeki köprüden iplerle aşağıya sarkıttığı kuklaların başlarını, el, kol ve ayaklarını gevezelikleri tuttuğunda da ağız ve gözlerini hareket ettirmelerini hayranlıkla izler, seyircinin nerede nasıl tepki verdiği hakkında notlar alırdım. Öykü anlatı becerisi kazanmamdaki, kukla ve gölge oyunlarını öğrenmendeki en önemli ders olmuştur işte bu süreç.

Her gösteri için ayrı bir hikâye yazardı Usta Kao. Sahnenin arkasına geçtiğinde bir başka insan olur çıkardı, tanıyamazdım onu. Çift kişilikli yaratılmış bu adam derdim içimden. Sakinliği, durgunluğu ve kederli haliyle konuşmak yerine çoğu zaman susmayı tercih eden o insan gider yerine neşeli, hareketli, konuşkan ve kavgacı bir insan çıkardı sahne arkasından.

Evli değildi Usta Kao. Haliyle çocuğu da yoktu tabi. Ben işimle evliyim, kuklalarım da benim çocuklarım derdi hep. Gösterilerin olmadığı günlerde evinde ziyaret ederdim Usta Kao'yu. Karşısına dizdiği kuklalarıyla kavgaya tutuşmuş bulurdum çoğunlukla. Bir taraftan oyun sırasında ses yapmamaları için eklem yerlerini yağlarken diğer taraftan da paylar, azarlardı onları. “İplerinizin elimde olduğunu, patronun kim olduğunu ne çabuk unutuyorsunuz. Bazı zamanlar kendi kafanıza göre hareket etmeye çalıştığınızı, sizi var eden, size hayat veren, size kişilik kazandıran ustanızı görmezden geldiğinizi, bariyerleri yıkmaya çalışarak, içinizden geldiği gibi davranmaya, konuşmaya çalıştığınızı fark etmediğinizi mi sanıyorsunuz. Sizin bir sahibinizin olduğunu, o ne derse onu yapmanız, o ne söylerse onu söylemeniz gerektiğini ne çabuk unutuyorsunuz.” der kavgaya tutuşurdu onlarla.

Söylediklerinde haklıydı sanırım. Oyunun içinde bazı zamanlar beklenmedik davranışlarda bulunur, beklenmedik sözler çıkardı kuklaların ağzından. Böyle anlarda perdenin arkasında olup bitenleri merak eder, sahne arkasına dolaşırdım. Gördüğüm manzara ürkütürdü beni. Sinirden eli, yüzü kızarmış, gözleri kanlanmış bulurdum Usta Kao'yu. Bazı gösterilerde kuklalarını ağlatırdı. Bilirdim, kendi ağlamak istediğinde yapardı bunu. Oyun bittiğinde ağlamaktan kızarmış gözlerini saklamaya çalışırdı benden. Oyunları sergilemeden önce kâğıda yazar, günlerce provasını yapardı sonrada.

Bazı zamanlar beni kuklalarının yerine koyar, karşısına alır, söyleyeceklerimi ezberlettikten sonra başlardık oyunu karşılıklı oynamaya. Seslendirmeyi de kendimin yapmasını isterdi benden. Oyunu kendi yazmış olmasına rağmen bazı yerlerde söylediklerimi beğenmez, kuklalarının yerine koyarak pataklardı beni. “Hayat sandığın gibi sadece bir oyundan ibaret değil, doğru da olsa yersiz ve zamansız sözlerinle başımı belaya sokacaksın bir gün benim.” diyerek değiştirdi kendi yazdığı oyunun sözlerini. Her doğrunun her yerde söylenmeyeceğini işte o günlerde öğrendim ben Usta Kao’dan.

Oyunda söylenen bir sözden dolayı bir gün, hükümet güçlerince basıldı oyunun sergilendiği çadır. Apar topar alıp götürdüler Usta Kao’yu. Günlerce haber alamadım ondan. Eli yüzü morarmış, halsiz ve bitkin çıkageldi günler sonra. Suskunlaşmış, eski heyecanını, neşesini yitirmiş görünüyordu. Oyun için yazdığı sözleri söylemeden önce yutkunduğuna, kekeleyerek sözleri değiştirdiğine şahit olmaya başladım o günden sonra. Seyircilere belli etmemeye çalışsa da ben fark ederdim perdenin arkasında olup bitenleri.

Perdenin arkasına geçeceğim günlerin hayaliyle geçen bir yılın sonunda, perdenin diğer tarafına geçebildim nihayet. İlk sınavıma çıkmıştım. Kuklalarla bir beden, bir ruh olmak denilen şeyi başarabilecek miydim bilmiyordum. Usta Kao’nun karşısında, ipleri parmaklarıma bağlı kuklalarla bir oyunu sergileyecek olmak çok heyecanlandırmıştı beni. Heyecanlı olan sadece ben değildim, ipleri parmaklarıma bağlı kuklaların titremelerinden anlamıştım bunu. Dikkatli bir izleyici anlardı o an yaşadıklarımı. İplerin gereğinden fazla gergin ya da gevşek olması, konuşmaların sinirli, sakin veya duygulu olması kukla oynatıcısının o anki ruh halini ele veriyordu aslında.

Bazı günler hiç konuşmak istemezdi Usta Kao, sessiz gösteriye çevirirdi oyunu. İpleri gevşek tutar ne haliniz varsa görün derdi kuklalarına. Sorumluluk duygusundan ötürü konuşmayan bilgeliğin suskunluğundan söz etmiyorum. Kastettiğim bütün yaşamı boyunca yaşadığı pişmanlıklardan kaynaklanan hayal kırıklıklarının sebep olduğu bir suskunluktu onunkisi. Kör olmak lazımdı bunu anlamamak için.

Bazı günlerse, provalarını yaparak hazırlandığımız oyunun dışına çıkar, parmaklarına bağlı kuklalarla uzun tiratlar sergilerdi Usta Kao. İnsanların maruz bırakıldığı haksızlıklar karşısında isyana varan duygu ve düşüncelerinin yoğunlaştığı anlarda yapardı çoğunlukla bunu. Duyarlılığı, hissiyatı kuvvetli bir insandı Usta Kao. Böyle anlarda ağızdan kontrolsüz çıkacak tümcelerle başını bir kez daha belaya sokmasından korkardım. Her şeye, herkese, her olaya karşı muhalif bir duruşu, bir bakışı vardır Usta Kao’nun. “Sanatçı muhalif olmak zorundadır, yaşadığı toplumun maruz bırakıldığı haksızlık ve hukuksuzlukları herkesten önce görüp fark eden insanın doğal refleksidir sanatçının sergilediği.” derdi daima. Bu dünya görüşü, duruşu ve bakış açısıyla yetiştirdi beni Usta Kao. Ondandır olsa gerek elimden çok şey gelmeyeceğini bilsem de bir yerlerde bir yanlışlık bir haksızlık gördüğümde dayanamaz müdahale etmek zorunda hissederdim kendimi.

Hastalanıp öldüğünde, sevdiği kuklalarıyla birlikte mezara kondu Usta Kao. Dünyada yaşanan insanlık dışı olayları, yukarıdan bir yerlerden izlediğinden eminim. Sahneyi o tarafta da kurmuş, orada da söylüyordur söyleyeceklerini belki de kim bilir.

Saçlarında Gülüşleri

Hüseyin Alan

O gülüşün sadeliğinde
Yüreğinin en derin yerinde
Sevgilerin en güzeli
Saçlarında dalgalanır
Bir düş kurulur, irem düşlerde
O düş de yüzünün gülüşleri
Anlara kanıksanır gözlerinde
Canda bulur hayalin sevgilerin yelinde
Yıldızlar gökyüzünde raks ederken
El ele tutuşmuş gök yeryüzüyle
Saçlarında dalgalanır
Kalbimin gizli köşelerinde
Kalır aşk!
Coşarak...
Parmaklarım dokunsa
Kaşlarına...
O ahenkli gidişine
Kokusunu hissetse
Ruhum...
Değse mahzun gözlerine
Sen severken...
Nice zamandır ızdırap girdabında
Can çekişmelerde
Kan ağlamalarda vurgusuz yalnızlığı
Rayihalarda gök kubbesi saçları
Sanıklarda uzayan günler
Bir kargaşa, saplantılı korkuları
Ne gezer şu hanenin içinde
Usanç verir güneşin gözleri
Remizlere katılır yüzünde gülücükler
Destansı saçlarında aşk incileri
Anılır sisli gecemde sevginden yele
Naçar olur kalır hayalin gözlerimde
Susuz kalmış gök mavisi
Kupkuru gözlerinde
Saçının her telinde esen rüzgâr
Okşasın yüreğimi
Savursun hasretine yanık
Sevginin elleri
Kırmızı gülleri
Saçlarında gülüşleri...

Beyaz önlüğüm, yıllardır gözyaşlarımı emen, gururlu bir pamuk yığını gibi üzerimde duruyordu. Neşter tutmaktan nasır tutmuş parmaklarım asla titremezdi. Ölümle yaşam arasındaki o ince çizgi, zamanla gözümde bir ameliyat ipliği kadar sıradanlaşmıştı. Bugün yine en yoğun günlerden biriydi. Kapıdan giren her hastanın yüzündeki umutsuzluğu mutluluğa çevirmek benim görevimdi. Masamın üzerindeki soğumuş kahveden büyük bir yudum aldım. Son hastamı muayene edecek günü huzurla bitirecektim.

Ta ki kapı usulca aralanıp karşımda yirmi yıl önceki anılarımdan sökün eden o lanetli silüet belirene kadar. Gözlerim, önce onun gözlerine takıldı. O tanıdık derinlik... bir zamanlar içini görebildiğimi sandığım o karanlık kuyular hâlâ oradaydı. Parlaklığı solmuştu belki ama aynı kibirli duruş aynı “Hâlâ ben haklıyım” ısıltısı bakışlarında parlıyordu. Göz kenarlarındaki o ince çizgiler yaşanmışlıklarını ele veriyordu lakin bakışlarındaki buyurganlığın asaleti hiç eksilmemişti.

Sonra saçlarına kaydı gözlerim... Gençliğin pervasız öfkesiyle parlayan o siyah teller, yer yer gümüşü bir renge dönmüş. Gülerken yanaklarında beliren iki gamze hâlâ orada ama artık birer masumluk işareti değil, acının kazıdığı iki derin oyuk gibiydi. Sanki geçmiş tüm anıları o çukurlarda saklanmıştı. Bir zamanlar beni büyüleyen o tebessüm artık bir yabancıнын maskesiydi.

Zamanın saçma bir illüzyon olduğunu o an idrak ettim. Yirmi yıl, şu anın içinde çözülüp dağılmıştı. Bir an nefes alamadım. Bedenim sert bir darbe yemişçesine sendeledi. Profesyonelliğimin o çelikten duvarları çatladı. Gözlerim, o tanıdık ve lanetli silüete çaresizce bir süre kilitlendi.

Hemen ardından göz hizamın biraz altında duran, ömrünün tüm enerjisi çekilmişçesine bitap haldeki tekerlekli sandalyedeki kadını fark ettim. O, odadaki gerilimden bihaber, yalnızca kendi ıstırabının gölgesindeydi. Göğsüme saplanan görünmez bir hançeri çıkarır gibi hızla toparlandım. Kendimi kayıtsızca otomatik pilota aldım. Benliğimin fırtınalı denizinde kopan çığlığı en derinlere, bilincimin mahzenine gömmeliydim.

Hastanın sonuçları kötüydü, bu halinden de anlaşılıyordu. Ama asıl dikkatimi çeken, hayaletimin bakışlarındaki arsız ışıltıydı. Tüm kaslarım gerildi. Sanki değeri biçilmiş bir malı inceler gibi süzüyordu beni. İçimde yirmi yılın külleri altında yeniden alevlenen bir isyan ateşi yandı.

“Bana böyle bakmaya nasıl cüret edebiliyordu?”

Doğru ya... ilkimdi o benim. Dokunduğum ilk tenin, öptüğüm ilk dudağın, ruhuma bulaşan ilk günahın sahibi. Demek bu cüretkâr bakış, o hastalıklı mülkiyet duygusundan geliyordu. Yirmi yıl önceki o ilk gece, zihnimin en kuytu mahzeninden fırlayıp gözümün önünde dans ediyordu. Nasıl da hoyratça canımı yakmıştı. Ruhumdaki masumiyeti kökünden söküp atar gibi. Belki de başkasıyla olmaya cesaret dahi edemeyeyim diye beni aşka küstürmek istemişti.

Sonrasında, arsızlığın en pervasız haliyle; “Sen daha önce kimseyle oldun mu?” diye sormuştu. Cevabı gözleriyle görmüş olsa da bunu sorma gereği duymuştu. Çünkü onun basit, kibirle harmanlanmış mantığına göre bir kadın ne güzel öpüşebilir ne de güzel sevişebilirdi. Eğer yapabiliyorsa demek ki başkasıyla da yapmıştır. Oysa parmağıma taktığın gümüş bir yüzükle sana sonsuz bir yemin etmiştim.

Seni o kadar çok, o kadar cahilce bir tutkuyla sevmiştim ki... Daha on sekiz yaşında tüm varlığımı vermiştim. Ama sana yetmemişti. Beni kendine ebedi bir tutsak etmek istemiştin. Kazandığım üniversiteye göndermemek için her yolu denemiştin. Son gün demiştin ya, “Seni bu halinle kim alır? Artık kusurlu bir kadınsın. Sen sadece benimle evlenebilirsin.” Ama evlendim, hem de iki kere. Kehanetini yerle bir ettim.

Sevdim, sevildim. Mutlulukla seviştim de. Sen, o ilk günahın kanıyla beni kendine mahkûm edebileceğini sandın. Ama ben, bana biçtiğin hayatı gözümü kırpmadan reddettim. Kendime başka bir hikâye yazdım. Şimdi düşünüyorum da, kavuşsaydık ne olurdu? Belki birkaç yıl sonra sıradanlığın çamurunda boğulur, birbirimize bile tahammül edemezdik. Çünkü seninki sevgi değil, içten içe çürüyen hastalıklı bir sahip olma arzusuymuştu. Beni de hasta edecek, o kör kuyuna çekecektin. Bizim aşkımız, iki eksik ruhun birbirine bulaştırdığı ölümcül bir zehir olup bizi öldürecekti. Ama ben yaşamayı seçtim. Yokluğunun soğukluğu, beni ölüm uykusunda uyanık tutan tek gerçektir. Ne zaman tökezlesem, beni nasıl bıraktığını hatırlar “Sen o cehennemci aştın, bunu da aşarsın” derdim. Senin bana bıraktığın yara öyle derindi ki... hiçbir yara bununla kıyaslanamazdı. Sen benim, acımın tek Nirvana’sıydın.

Beynimin içinde çılgık çılgığa dönen düşünceler arasında dakikalardır bilgisayar ekranına bakıyordum. Sonunda içimdeki savaşı bastırıp konuşmayı becerebildim. “Daha önce yaptırdığınız tahlillerinizin tekrarlanması gerek.” dedim. Sesim, içimdeki fırtınadan doğan soğuk bir rüzgar gibi çıkmıştı. Hayaletimin bakışları hâlâ arsızca yüzümü tarıyordu. “Ancak” diye devam ettim, gözlerimi ondan ayırmadan, “Bu sürecin takibi için sizi başka bir meslektaşına yönlendireceğim. Sizi biraz dışarıda bekletiyim.”

Son sözlerim odaya bir buz kütlesi gibi yayıldı. İçimde yirmi yıldır ilk kez nihai bir sükûnetin doğduğunu hissettim. Yıllardır taşıdığım o zehirli tohumun, o hastalıklı aşkın son perdesi işte şimdi inmişti. Bakışlarımız, iki ayrı dünyanın sınırında, hüznü bir elveda için son kez buluştu. Göz göze gelişimiz; yirmi yıl önce atılan bir zehrin, nihayet vücudumdan sökülüp atıldığı bir ayindi. Bu, kendi acımla vedalaşmamdı. O zehirli tohumun kabuğunu kırıp, kendimi o lanetli mülkiyet zincirinden azat edişimdi.

Nazım Hikmet ve Zamanın Ötesindeki Aşklar

Melek Sude Şahin

Mehmet Nâzım, bilinen adıyla NAZİM HİKMET, 1935'te yürürlüğe giren soyadı kanunu gereği Ran soyadını aldı. 1951'de vatandaşlıktan çıkarılması üzerine Polonya vatandaşlığına geçince ise dedesinden dolayı Borzecki soyadını almakla birlikte, kendi soyadı yerine babasının adını tercih ederek Nâzım Hikmet ismini daha çok kullandı. Nazım Hikmetin yazma aşkı ailesinden de geldi. Annesi Celile Hanım ilk kadın ressamlardandı. Kültürlü, bilgili bir kadındı. Nazım Hikmet'in büyükbabası ise Şair Nazım Paşaydı ve ilk eğitimlerini onlardan aldı. Peki Nazım Hikmet hayatımıza nasıl girdi? Nazım, ilk olarak 1918 yılında Yeni Mecmua dergisinde "Hala Servilerde Ağlıyorlar mı?" şiiri ile hayatımıza girdi. Daha sonra İstanbul işgali sebebiyle şiirleri yurtsever şiirlere döndü. Fakat bir kısmımız akıllarda onu "aşk adamı" olarak anmaya devam ediyoruz. Bu sevdalar gerçek miydi, yoksa şiir yazar her şairin sayısızca aşk yaşayıp acı çekmesi mi gerekliydi?

Nazım Hikmet ve Piraye

1930 yılında Nazım Hikmet genç bir şair, ilk eşi Nüzhet Hanımla aile baskısı nedeniyle ayrıldı ve daha sonra ailesinin yanına taşındı. Piraye ise 24 yaşlarında evli ve iki çocuklu genç bir kadındı. Nazım Hikmet, son gazetesinde çalışırken kız kardeşi Samiye'nin yakın arkadaşı Piraye ile tanıştı. İlk tanıştığında ona tutuldu ve yazmaya başladı. Bu aşk için Piraye dirense de sayısız aşk şiirine göz yumamadı ve 1932 yılında evlenmeye karar verdiler. Vedat Örfi' den henüz boşanmadı Piraye, 13 Eylül'de boşandı ve aşklarında engeller kalktı. Nazım Hikmet bu dönemde para sıkıntısı çekti. Ancak bu büyümlü aşk her şeyi yendi ve aşklarına tutkuyla devam ettiler. Daha sonrası "Gece Gelen Telgraf" isimli kitaba toplanma kararı çıktı ve ardından Nazım Hikmet tutuklandı. Nazım tutuklu olduğu süre boyunca Piraye sayısız aşk mektupları yazdı. Bir an olsun Piraye'sini aklından çıkarmadı ve oradan çıkmak için bir umut bu aşka tutundu. 1935 yılında Nazım Hikmet çıktı. Piraye ile evlenip İstanbul'a yerleştiler. Fakat gerçek aşklar bir türlü buluşamaz derler ya, tam olarak öyle oldu. 1938 yılında bir gece Nazım polisler tarafından alınarak götürüldü. Nazım 15 yıl süren cezaya çarptırıldı ve bu sürede Piraye ile tam olarak 12 yıl boyunca birbirlerine sayısız aşk mektupları yolladılar.

"Sen esirliğim ve hürriyetimsin, çıplak bir yaz gecesi gibi yanan etimsin,
Sen memleketimsin.
Sen ela gözlerinde yeşil hareler,
Sen büyük, güzel ve muzaffer
Ve ulaşıldıkça ulaşılmaz olan hasretimsin..."

Aklımızda kalacak birçok anı ve mektuplaşmalar... Ta ki bir gün ziyaretine Münevver Berk gelen kadar...

Nazım Münevver'i görünce gönlü kaydı ve Piraye'sini bir mektupla terk etti. Mektuptaki son cümleleri yine ona olan sonsuz sevgisini anlattı:

"Bütün bu olan biten şeye rağmen yakın iki insan olarak kalacağımızı biliyorum. Benim başım sıkıştığı zaman hapiste olayım, dışarıda olayım yine sana koşacağım. Sen de öyle bana koşacaksın. Ömrümün en güzel senelerini, en iyi eserlerini sana borçluyum. Onlar manen ve madden senindir. Şimdilik Allah'a ısmarladık. Beni affet bile demiyorum. Her şeye rağmen beni herkesten ziyade anlayacak olan insanın yine sen olduğuna eminim. Ellerinden öperim."

bile demiyorum. Her şeye rağmen beni herkesten ziyade anlayacak olan insanın yine sen olduğuna eminim. Ellerinden öperim."

Bu mektup sonrasında cezaevinden çıkmasına yakın Münevver Berk'i, eşinden boşanmaya ikna etmeye çalıştı. Fakat bekledikleri af çıkmadı. Münevver Berk böylelikle kocasıyla boşanmaktan vazgeçti. Nazım zaman içinde gerçek aşkının Piraye olduğunu anladı ve ona dönmesi için yalvardı.

"Piraye, gel! Sana muhtacım." Nazım Hikmet sayısızca mektuplarla aşkını tekrar tekrar ilan etti. "Piraye'm, kızıl saçlı bacım benim, seni arkadan bıçakladım. Bir damlası benim damarlarımdaki bütün kana bedel kanınla boyandı ellerim. Yeryüzündeki hiçbir insan hiçbir insana benim sana yaptığım kötülüğü yapmamıştır. Bütün bunlara rağmen gel. Sana gel diyecek kadar yüz­süz ve alçaksam ne halt edeyim, öyleyim işte. Fakat gel."

Bu aşk dolu sözler onca yaşanmışlık geride kaldı. En zor zamanlarında yanında olan ve onu büyük aşkla bekleyen Piraye'si bu ihaneti kabul etmedi ve bu aşk mektuplarını cevapsız bıraktı. Nazım çabasına devam etti. Aşkından intihar edeceğini söyledi ve son çare olarak Piraye'nin oğlu Mehmet'e ulaştı. Bunun üzerine Piraye ve oğlu, Nazım Hikmet'i ziyarete geldiler. Piraye de geldi. Fakat eski aşkla bakan Piraye'si değildi. Kalbi kırılmıştı artık. Nazım Hikmet Piraye'nin ona dönmeyeceğini anladı. Hastalandı. Aşkından yataklara düştü. Hastaneye düşen Nazım'ın yanına Piraye'si yine koşarak geldi. Fakat kapı açıldı ve içeri Münevver girdi. Piraye, Münevver ve Nazım arasındakileri anladı ve bu aşkı kabullenip çıkıp gitti. Daha sonra Münevver Berk ile evlenen Nazım Hikmet çocuklarının adını Mehmet koydu ve herkesin akıllarında kalan o cümleyle bu büyük aşk son buldu. "Piraye aşkından ölmüş, ama yine de Nazım'a dönmemişti."

Nazım Hikmet ve Vera

Bir gün Valentina Brumberg (animasyon yönetmeni) Soyuz Multifilm Enstitüsü'de Arnavut giysileri hakkında bilgi almak için geldi ve yanında arkadaşı Vera Tulyakova vardı. Nazım görür görmez sarışın, mavi gözlü bu güzel kıza tutuldu ve yine bir amansız sevdada başladı. Nazım'ın bu aşkı da kolay olmayacaktı. Nazım yaşça Vera'dan büyüktü ve bu zamanlarda hem Vera hem de Nazım evliydi. Nazım mavi gözlü güzel aşkına etkileyici şiirler yazdı. "Canım bir tanem, seni sevmeden önce dünyayı sevmesini bile bilmiyormuşum. Bu şehir güzelse senin yüzünden, bu elma tatlıysa senin yüzünden, bu insan akıllıysa senin yüzünden, bu kadar iyi yürekliyse senin yüzünden..."

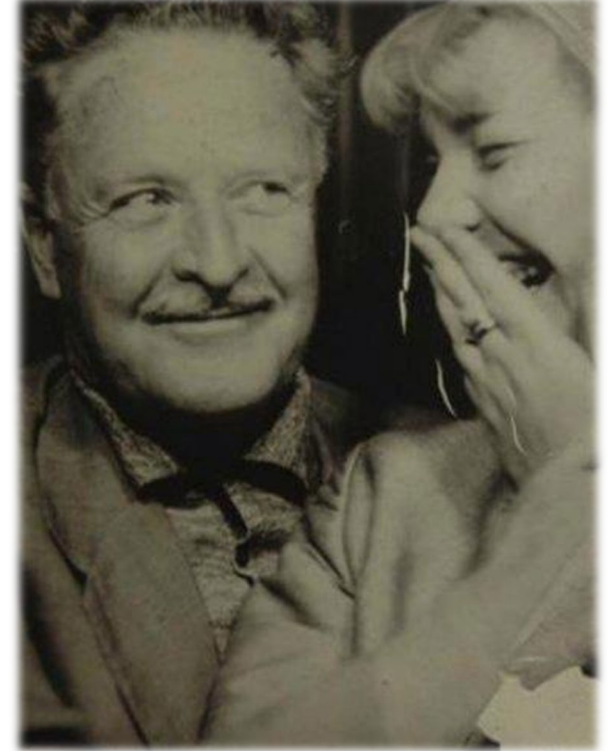
Vera başta bu aşka karşı koymaya çalışarak Kafkas kasabasına tatile gitti. Ancak nafile... Bu kadına vurulan Nazım Hikmet, Vera'nın peşinden gitti. Daha sonra 1958 ve 1959 yıllarında birlikte "İki İnatçı" adlı oyunu yazdılar. Oyun sahnelenmeye başladı. Bu sırada Vera da Nazım'a karşı koyamadı ve 1960 yılında evlendiler. Mutlu bir evlilikleri oldu. Birlikte çokça ülkeye gittiler, konferanslara katıldılar. Bu büyümlü aşk devam ederken Nazım Hikmet 3 Haziran 1963 yılında kalp krizi sonucu hayata gözlerini yumdu. Vera Nazımın cebinde kendi fotoğrafını buldu.

Arkasında şu sözler yazmaktadır:

"Gelsene dedi bana
Kalsana dedi bana
Gülsene dedi bana
Ölsene dedi bana
Geldim
Kaldım
Öldüm."

Vera bu yazıyı bulduktan sonra hayatı boyunca Nazımın bunu tam olarak ne zaman yazdığını merak etti. Hayatı boyunca her gün Vera, Nazımın mezarını ziyaret etti, çiçekler götürerek onu bir an olsun yalnız bırakmadı.

Bu sonsuz aşkların sonunda bizlere kalan ise yüzlerce mektuplaşma, şiirler ve hikayeler oldu.

KİBELE KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

GECEYE BİR SÖZ BIRAK KAZANANLARI

1

Nevin Erkan

2

Selcen Gezgin

3

Çiğdem Bilgin

@kibelekultursanat

Nevin Erkan

Kırık Aynalar
Saat 5:50
Ve dilime düşen kelime
Çocukluğum düştü avuçlarıma
Gıcırdayarak açıldı kapılar
Dişleri göründü gecenin
Güneş yıldızları düşürdü gözlerinden
Yeryüzü şimdi kırık aynalar gibi
Umudum fırlamış masallardan
Saklambaç oynar masanın altında
Çaydanlığın içinde kaynayan yüzüm
Bir bardağın içinden bakıyor bana
Kırık aynalar gibi

Selcen Gezgin

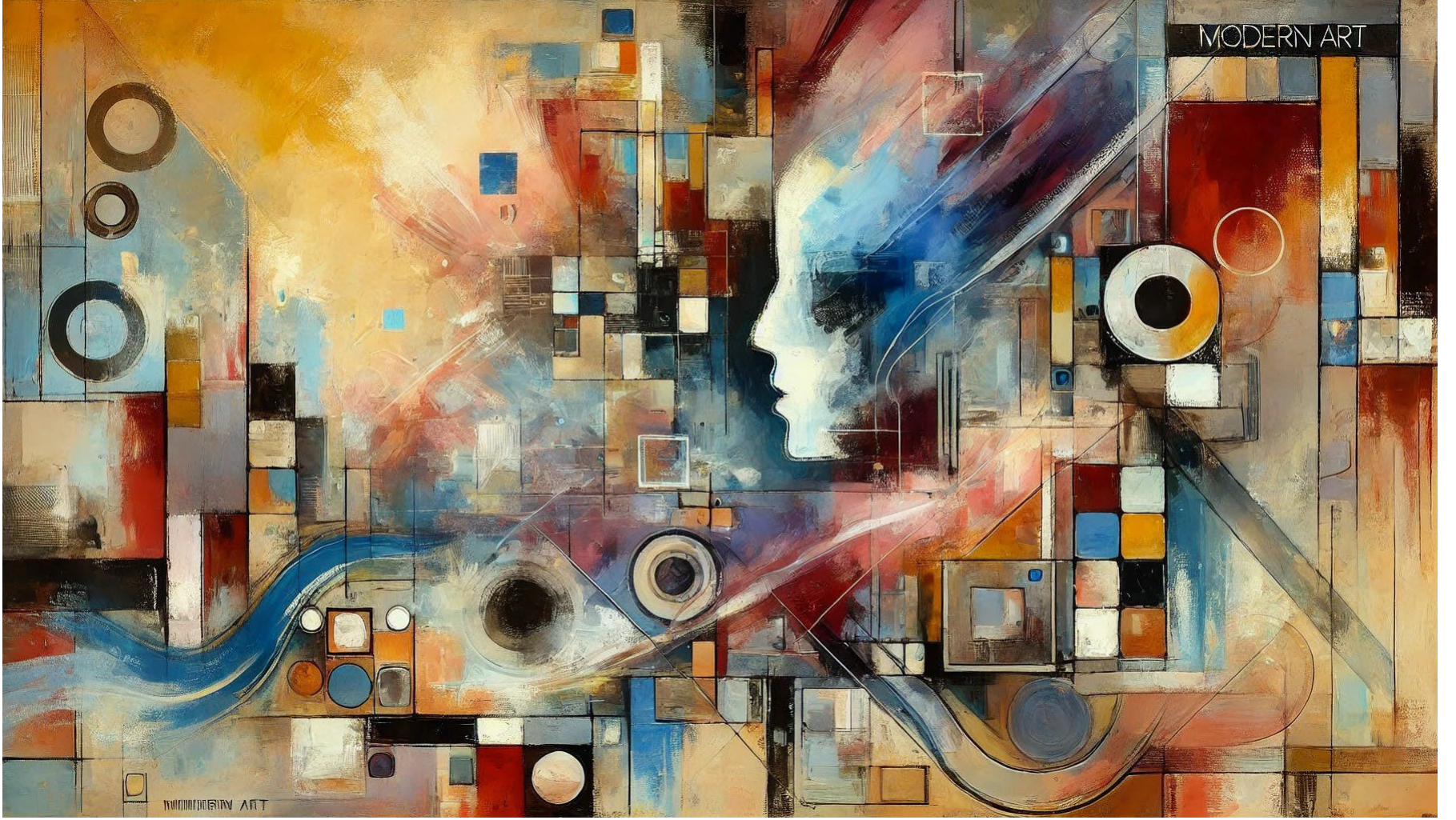
Yazmak, aslında yeniden doğmaktır.
Her cümlede biraz daha kendimi buluyor, biraz daha hayata tutunuyordum. Söylenmemiş
kelime kanserdi, yazılmış kelime ise hayattı.
Ve ben yaşamayı seçtim...

Çiğdem Bilgin

Şimdi içim; sanki herkesin çekip gittiği, tek başına hasta yattığın yerden düşüncelerin net ve metalik tıkırtılarını çok sarıh bir biçimde hissettiğin bir ev gibi sessiz ve boş.

Modern Sanatın Anlamı

Hasan Ali Çölük

Bir tabloya baktığımızda “Bu da sanat mı şimdi?” diye sorduğumuz anlar vardır. Renkler dağılmış, biçimler kaybolmuştur; ama belki de tam orada, o “anlamıyor oluşumuzda” yatar modern sanatın özü. Çünkü modern sanat, artık “görmek” değil, “hissetmek” üzerine kuruludur. Yani gözden çok, iç dünyaya hitap eder.

Klasik sanat bir gerçeği gösterirdi; modern sanat, o gerçeği sorgular. Bir zamanlar ressam, doğayı taklit ederdi; şimdi sanatçı, doğanın sınırlarını zorlar. Tuval artık sadece bir yüzey değil, bir fikir alanıdır. Fırça darbeleri bir anlatım biçimi olmaktan çıkıp bir duruşa dönüşür. Modern sanat, “neye benzediğiyle” değil, “ne anlattığıyla” ilgilenir.

Peki, bu kadar soyut şeylerin içinde neden hâlâ bir anlam arıyoruz? Belki de modern sanat, bize şunu hatırlatmak için var: Anlam, sanatçının değil, bakanın yüreğindedir. Bir beyaz tuvalde, bir siyah çizgide ya da bir boşlukta bile kendimizi bulabiliyorsak, işte o zaman sanat tamamlanır.

Modern sanatın anlamı tam da burada saklıdır: Herkesin aynı şeyi görmemesi, ama bir şey hissetmesidir. Çünkü modern sanat, bize dünyayı değil, kendi içimizi gösterir. Ve bazen bir tablo, kelimelerden çok daha fazla şey söyler — yeter ki bakmayı değil, görmeyi öğrenelim.

Sınıfı bitirdiğim yazın ilk günleri oldukça hareketli başlamıştı. Mahallenin irili ufaklı her yaştan çocuğunun üyelik gerektirmeden tabii bir ferdi olduğu tayfa; çevredeki tek boş araziye, yatsı ezanı okunup, babaları sopayla kovalayana kadar mesken belliyordu. Yaz sabahlarının sıcaklığının boğucu sakinliğinde erkenden yataktan fırlayan veletlerin anaları, ekmeğin arasına beyaz peynir ve domates sıkıştırmak suretiyle özensizce hazırladığı kahvaltıyı çocuğun eline tutuşturup evden savmanın telaşı içerisinde olurdu. Çamaşır, bulaşık, yemek işlerine gömülecek olan bu kadınlar için çocuklar hep ayak bağıydı. Mahalledeki tüm kadınların mütemadiyen sinirli olması, çoluk çocuğa her fırsatta bağırıp çağırmasının altında yatan sebebin, ev işlerine duydukları tutku olduğunu varsayıyorduk. Bizim sorumluluğumuzu taşımanın verdiği huzursuzluğa eklenen fakirliğin onları mutsuz ettiğinin ayırdına varabilecek yaşlarda değildik. Bu anaların nadiren de olsa gülüp eğlendiği anlarda yok değildi. Akşamüstleri kapı önü gölgeliklerinde üçerli beşerli toplaşıp çekirdek çitlerken yanlarında kim yoksa onun hakkında atıp tutarak pek eğlenirlerdi. Bazı günler de aralarından birinin evinde toplanıp çayla kısırla karınlarını bir güzel doyurduktan sonra keyfe gelip göbek attıkları bile olurdu. Ben o neşeli anları kapı aralıklarından ya da evlerin açık pencerelerinden sokağa taşan kikirdemelerden anlar ve o gürültünün arasından evde güldüğünü pek görmediğim annemin kahkahasını seçmeye çalışır ama hiç başaramazdım.

Mahallenin alışlagelmiş olaylarının birbirini takip etmesiyle yaz günleri devrilip duruyordu. Tüm gün sokakta oynamaktan yattığım yeri bilemeyecek kadar yorgun uyuduğum gecenin sabahında terden sıırıslam olan saçlarım boynuma yüzüme yapışmış, açık ağzımdan akan salyalarım yanağımda kurumuştur. Yattığım çekyatın tepesindeki saati görebilmek için yastığımdan aşağı doğru düşecek kadar eğilmeme rağmen uyku sersemi saatin kaç olduğunu kestiremedim ama evdeki sessizlikten ve cama vuran güneşin konumundan anladığım kadarıyla yedi civarında olmalıydı. Sokağın kucağına kendini atan ilk çocuk ben oldum. Elimdeki boş ekmeği isteksizce kemirirken arsadaki tek ağacın gölgesine herkesten önce yerleşmek için çırpı bacaklarımı birbirine vura vura koşup, hangi evin kapısı açılacak, önce kim

gelecek diye merakla beklemeye başladım. Sekiz numaranın gıcırdayan demir kapısının sesini duyar duymaz eyvah dedim, elektrikçinin sümüklü oğlu geliyor. Benden üç-dört yaş büyük olan bu Allah'ın cezası oğlanın ağzından küfür, elinden sopa, ayağından topu eksik olmazdı.

Beni görmemiş olmasını ümit ederek sırtımı yasladığım ağaç gövdesine cılız bedenimi iyice bastırıp küçüldüm. Topunu sürüme sesine karışan sevimsiz ıslığının giderek yaklaşan sesiyle kalbim hızla çarpmaya başladı. Aslında korktuğum falan yoktu ondan ama bana isim takıp kendince alay ettiğini sandığı anlarda ağlamamayı bir türlü beceremiyordum. Mahallenin büyük küçük fark etmeksizin tüm çocuklarını aptal buluyor, içine düştüğüm bu çukurdaki herkesten farklı olduğumu hissediyor, benimle alay ettiğini zanneden bu zavallıyla aynı mahallede yaşamaktan başka hiçbir ortak yönüm bulunmadığını biliyor ve bana söylediği sözlere değil, onunla beni karşı karşıya getiren kadere ağlıyordum. Neyse ki babasının "Lan it nereye" diye bağırmasıyla irkilip ıslığı içine kaçınca bir koşu gerisin geri dönüp, kafasına şaplağı yediği gibi dükkâna girdi de kurtuldum onunla yalnız kalmaktan.

Aslında bu sabah özellikle beklediğim biri vardı. Dün saklambaç oynarken sığındığımız duvar kıyısında haddinden fazla vakit geçirdiğimizden benim isteksizliğime rağmen bir sohbette bulmuştuk kendimizi. Bana geçen hafta pazardan aldığı dantelli kar gibi beyaz çorabını gösterdiğinde ne yalan söyleyeyim içimi bir kıskançlıktır kaplamıştı. Benim delik deşik bozarmış çoraplarımı düşündükçe kıskançlık yerini; bir yumru gibi boğazıma oturan garip bir hisse, bugünkü aklımla ancak idrak edebildiğim kendime acıma hissine bırakmıştı. Sokağımızın hemen girişindeki bakkalın şımarık kızıydı beklediğim, dün karar vermiştik bugün kurulacak semt pazarına beraber gidecek ona pembe renkte yeni bir çift bana da beyaz bir çift dantelli çorap satın alacaktık. Beklerken bir yandan isteksizce ekmeğimi yiyor, bir yandan da annemin çekmecesinden gizlice aşırıldığım bozuklukları cebimde şıkırdatarak heyecanımı bastırmaya çalışıyordum.

Neredeyse hiç kımıldamadan, yaslandığım ağacın dibinden bir saniye bile ayrılmadan onu bekledim. Bana verdiği sözü unutmuş olma ihtimalinden korkuyor ama kendine de çorap almak istediğine göre bunun pekte mümkün olmadığını düşünerek kendimi rahatlatıyordum. Yaklaşık iki saat sonra pırıl pırıl iki yana örülü parlak saçlarına taktığı çorabının danteliyle uyumlu kurdeleleriyle uzaktan görüldüğünde önce bir sevinç, hemen ardından da kıskançlık ve kendine acıma hisleri sardı yine zavallı yüreğimi.

İki sokak ötede kurulan semt pazarına vardığımızda akşam pazarında tezgâhının başında can hıraş bağırان pazarcıların sessiz sessiz oturduklarını görünce pek yadırgadım doğrusu. Annemin alışveriş için seçtiği saatlerde, beni de poşet taşımaya yardım etmem için peşi sıra sürüklediği günlerdeki pazar yerleri adeta bir savaş alanına döner, satıcılar elinde kalan son malları bitirmenin, müşteriler de filesine atacağı üç beş sebzeyi daha ucuza getirmenin mücadelesinde olurdu. Sabahın telaşsız halinde çiçek gibi düzenlenmiş, henüz el değmemiş tezgâhların arasında gezerken başka bir dünyadaymışım gibi hissettim. Bakkalın kızının işte orada demesiyle, yürüdüğümüzden beri onun anlattıklarını hiç işitmediğimi, bedenem onun ağır adımlarına eşlik ederken ruhumun bambaşka âlemlerde gezindiğini fark ettim.

Diğer tezgâhlara nazaran daha küçük olan çorap tezgâhına vardığımızda, tezgâhtar kadının yanımdakine adıyla hitap edip içten hoş geldin demesiyle tanışıklıklarının ve alışverişlerinin epeyce fazla olduğunu anladım. Renk renk çorapların arasında bir inci parlaklığında ışıldayan beyaz bir çifti seçtim. İşte nihayet elimdeydi! Dün geceden beri hayalini kurduğum güzel çoraplar artık benimdi. Cebimden bozuklukları çıkarıp pazarcı kadının eline tek tek sayarken içimdeki sevincin patlayan bir balon gibi sönüşünü ve yerini kocaman bir boşluğa bırakışını hissettim. Dün saklambaç oyunu oynayana kadar hiç aklımda olmayan şu çorap nasıl olmuştu da bu kadar heyecanlandırmıştı beni?

Üstelik annemin kıt kanaat geçinmemizden mütevellit gereksiz bulduğu herhangi bir şeyi satın almama izin vermeyeceğini bildiğim halde, hiç utanmadan parasını da çalmıştım. Ondan gizli satın aldığım bu çorabı nasıl ve nerede giyecektim? Tüm hevesim, heyecanım gerçekleri fark ettiğim an uçup gitti. Bakkalın kızının neşe içinde elindeki pembe çorabı izleyişini gördüğümde, bu çorabın bana asla ona hissettirdiklerini hissettiremeyeceğini, benim elde etmek istediğim şeyin çorap değil; onun o çorabı giyerken hissettiği mutluluk olduğunu ve benim bu mutluluğu bin tane dantelli çorap alsam bile yakalayamayacağımı anladım.

Bir an önce eve gidip elimdekenden kurtulmanın hesaplarını yaparken birden yanımdaki şeytanın tiz çılgılığıyla irkildim. Küçük bir sepetin içerisine sıkışmış onlarca civcivdi bu sevinç nidasının sebebi. Pazarda civciv satıldığını ilk kez görmenin şaşkınlığıyla çorap yüzünden yaşadığım hayal kırıklığının tesirinden çıktım. Civcivlerin tepesine dikilip onların kımıl kımıl birbirlerine sürtünerek hareket edişlerini izlerken ikimiz de pek neşelendik doğrusu. Ciyak ciyak civciv seslerinin davetkarlığıyla çevreden gelenler artınca pos bıyıklı, şişko tezgâhtar neşelenmeye ve satış manileri düzmeye başladı. Gördüğü her şeye sahip olma hissine belli ki engel olamayan bakkalın kızı ben üç tane istiyorum demesin mi? Apartman dairesinde otururken civcivlere nerede bakacak, nerede büyütecek, ana babasına nasıl hesap verecek hiç düşünmeden böyle bir karar alabilmesini şımarıklığının yanı sıra aptal oluşuna verdim. Tezgâhtarın hızlıca seçip küçük bir gofret kutusuna koyduğu civcivlerle birlikte evlerimize doğru yola koyulduk.

Apartmana seğirte seğirte girişini uzunca bir süre izledim. Öyle ki bir hışımla içeri dalıp ardından kapattığı demir kapının kapalı yüzünü dakikalarca izleyecek kadar dalıp gittim. Aklımda tek bir şey vardı annem evden çıktığını fark etmeden, paralarını aldığını anlamadan bu aptal çoraptan kurtulmak ve bir şekilde aldığım paraları yerine koymak. Yakalanmaktan korktuğum için bir çırpıda donumun içine sıkıştırdığım çorapla evin bahçesine yılan gibi süzülerek girdim. Bereket ki annem ortalarda görünmüyordu. Arka bahçemizde, domates, salatalık, biber gibi zerzevat ektiği ufak bostanında olmalıydı. Allaha emanet duran, ekseriyetle kilitlenmediğimiz tahta kapıyı açıp eve daldım. Sabah alelacele çıktığımdan toplamayı unuttuğum yastık ve pikeyi dertop edip, cılız kollarımla epeyce zorlanarak kaldırdığım çekyatın altına tıktırdım.

Gece yatak gündüz koltuk olan bu çift mesaili eşyayı oturur vaziyete getirdim. Girdiğim hızla evden çıkıp evin hemen yanındaki kömürlüğe girer girmez babamın bir gün lazım olur diye tikiştirdiği çer çöp arasında bir boya kutusu gözüme ilişti. Çorabı bitmiş boya kutusunun içine atarken içim cız etmedi değil. Bu sırada okuyucu kurtulmak istediğim çorabı neden çöpe atmadığımı da sorgulayabilir elbette. O sabah aklımdan geçirdiğimi anımsamıyor olsam da bir gün, bakkalın kızının giyerken hissettiği kaygısız, saf mutluluğu benim de hissedeceğime dair inancım, çocuk kalbimin bir köşesinde bence hala vardı.

Günün devamında neredeyse hiçbir şey yapmadan bahçedeki erik ağacının gölgesinde oturdum. Akşamüstü elinde gofret kutusuyla başı önünde bizim eve doğru gelen bakkalın kızını görünce ona doğru koşup bahçeye girmeden karşısına dikildim. Annesine odasında civcivlerle yakalanınca yemiş zılgıtı. "Ne olur kurtar beni bunlardan, sizin bahçede kalsınlar olmaz mı? Hem ne istersen veririm, lütfen al bunları." Bir an bile tereddüt etmeden aldım kutuyu, çorabın parası kadar para istedim. Hiç ikiletmeden çıkardı cebinden verdi. Bu beladan kurtulmuş olmanın sevinciyle koşarak evine doğru gitti. Bir elimde paralar, diğerinde gofret kutusunda üç canla kaldım bahçe kapısının önünde. Annem evde; işten aç bılaç gelmek üzere olan babama yemek hazırlama telaşındaydı. Ciyak ciyak bağırarak civcivlerin sesini kimse duymasın diye kutuyu kömürlüğe koyup hızla eve attım kendimi. Annemin ruhu bile duymadan odasına girip çekmeceye paraları yerleştirdim. Hırsızlığımı telafi etmenin saadetiyle derin bir uyku çektim.

Sabah uykumdan uyanana kadar civcivleri aklıma bile getirmediğimi fark ettim. Elime geçirdiğim bir parça kuru ekmekle kömürlüğe koştuğumda hiç ses gelmiyordu. Korkudan mı üzüntüden mi bilmiyorum dizlerim titremeye başladı. Çaresiz kutuyu aldım ve kimse görmeden evin önündeki çöpe attım. Artık mahalledeki diğer çocuklardan hiçbir farkım kalmamıştı. Hatta hepsinden daha kötü olduğumu düşünüyordum. Geri dönüp kömürlüğe girdim ve tüm öfkemi boya kutusundan çıkarır gibi hınçla kapağını açtım, mavi naylon terliklerimin içine kar gibi beyaz dantelli çorapları giydim. Arsaya doğru koşup, ağaç gölgesine yerleştim. Gözümden süzülen iki damla yaş elimin tersiyle sildim. Sekiz numaranın gıcırdayan demir kapısının sesini duydum. Elektrikçinin sümüklü oğlunun gelip benimle alay etmesini sabırsızlıkla beklemeye başladım.

